

KRÁSNÉ POSELSTVÍ A DOZVUK JEHO.

(SV. EVANGELIA A SKUTKY APOŠTOLSKÉ.)

DRUHÉ VYDÁNÍ.

II. ČÁST: SKUTKY APOŠTOLSKÉ.

*UPRAVIL REV. TOMÁŠ BALLON, KNĚZ ARCIDIEC.
DUBUQUESKÉ VE SPOJ. STÁTECH AMERICKÝCH.*

1. Potřebné vysvětlení.

Dozvukem Krásného Poselství myslí se zde kniha „Skutků Apoštolských“, napsaná od sv. evangelisty Lukáše, která nám poutavě líčí, kterak Evangelium čili Krásné poselství Kristovo nacházelo ohlas u všech tehdejších národův.

„Skutky Apoštolské“ nejsou nikterak podrobným výpisem činů všech dvanácti apoštolů, jak by nápis zdál se napovídati, nýbrž předvádějí nám toliko některé zvláště význačné skutky dvou knížat apoštolských, Petra (od kap. 1.—12.) a Pavla (od kap. 13.—28.), abychom poznali, že rozšíření církve Kristovy po světě bylo velkolepým dílem Božím právě tak, jako byl její vznik, vypsany ve čtyřech evangeliích. Z ostatních apoštolů zmiňují se jen o Janovi Ev., Jakubovi Ml. a Jakubovi St. a to pouze potud, pokud jejich činnost souvisela s působením Petrovým a Pavlovým.

Sv. evangelista Lukáš jako mnoholetý průvodčí Pavlův napsal knihu tu pravděpodobně v jazyku řeckém jako pokračování třetího evangelia a věnoval ji jako dříve své evangelium jakémusi vznešenému římskému křesťanovi Theofilovi. Předvádí nám v ní třicet prvních let mladické církve křesťanské a to s takovou přesností,

že slídivá kritika všech věků nenašla ani jediné chyby v jeho udáních dějepisných a nebo zeměpisných. Jen očitý svědek může psát tak věrohodně, jako psal sv. Lukáš ve svých Skutcích Apoštolských. Pro každý takřka jeho řádek můžeme zjistiti pramen, z něhož čerpal své zprávy.

K lepšímu pochopení vypravování Lukášova stůž zde kratičké vysvětlení časových poměrů, do kterých spadá děj Skutků Apoštolských (od r. 33.—63. po Kr. P.)

Časové tehdejší okolnosti dílem příznivě, dílem však velmi nepříznivě měly se k novému náboženství křesťanskému.

1. Příznivým pro křesťanství bylo politické spojení všech zemí kolem Středozemního moře čili celého tehdejšího světa pod společnou vládou římskou, neboť tím usnadněno bylo spojení mezi různými krajinami, poněvadž se stavěly pozemské světoznámé římské silnice a zaváděly se nové vodní cesty spojovací po lodích.

2. Řecká řeč od dob Alexandra Vel. došla za uplynulých 400 let všeobecného rozšíření a stala se zprostředkovací řečí mezi všemi tehdejšími vzdělanými národy. Řecký překlad pak Písma sv. Starého zákona čili t. zv. Septuaginta sblížil mnohé pohanské vzdělance se Židy.

3. Židé jako nositelé víry v jednoho pravého Boha a pěstitelé naděje Mesiášské byli ve značném počtu usedlí ve všech těch zemích a tak tvořili přechodný most od pohanství ku křesťanství.

4. Proselyté čili pohanští obrázcenci na víru židovskou, kteří byli velmi četní ve všech třech

dílech světa (v Asii, v Africe a Evropě), opustivše své pohanské bůžky a směšné báje svých předkův a puzeni jsouce touhou po uspokojení svých lačných duší, hledali útočiště v židovských synagogách, kde našli jediného pravého Boha. Poněvadž však nebyli zaslepeni národnostní pýchou, jako Židé, jevili obzvláštní náklonnost ku křesťanství, ve kterém viděli uskutečněný a doplněný zákon Starý, protože v něm tušili vrchol rozumového poznání, nejvznešenější cíl lidských tužeb a ohnisko opravdivé všelidské lásky. Ze židovských proselytů tedy přibývalo mladé církvi nejvíce přívržencův.

Ale první církvev narážela i na mnohé a veliké překážky.

1. Předně byl to zapřísáhlý odpor domácí církve židovské. Vlivem výkladů farizejských vyvinula se u národa židovského docela rozdílná představa o budoucím Mesiáši, než jak proroci předpovídali a jakým se pak Ježíš z Nazareta ukázal. Židé nepomýšleli ani ve snách na potřebné mravní obrození svého lidu, nýbrž blouznili jen o velkém slavném králi světském, o synu Davidovu, který obnoví staré království Šalomounovo a podrobí všechny národy nadvládě národa vyvoleného. Tichý a pokorný Mesiáš byl jim odporným, a nenáviděnými byli jim i Jeho stoupenci, křesťané.

2. Pohanství Římanův a Řekův a všech počtených národů se svou nabubřelou filosofií a zdánlivou učeností a s křiklavými svými společenskými rozdíly mělo jen nejkrásnější pohrdání pro ty pošetilce z Nazareta, kteří prý láskou a

sebeobětováním chtějí napravit svět, a výsměchem utloukalo každý šlechetný záchvěv ve slabších duších.

3. Ale i nádhera bohoslužby starozákonní, její starodávná vážnost, oslňující velkolepost chrámu Jerusalemského a nadšené poutnické průvody, to vše zastíňovalo úplně prostičkou prvotní bohoslužbu vyznavačů Kristových, která nelákala davy toužící po mocných dojmech smyslových a příjemném vzrušení, které spolu nevyžaduje namahavého a hlubokého přemýšlení.

4. Vystoupení Jana Křtitele, které rozvířilo duševní proudy v národě více, než my dnes si obyčejně představujeme, a tříleté působení Ježíše z Nazareta rozbouřilo staré národní tužby Židův. Ty je činily nedůtklivými a předrážděnými při každém sebe menším přehmatu některého úředníka římského. Chorobná ta podrážděnost vhněla je do častých bouří a vzpour, které musili zaplatiti krví, až skončily úplným pokořením národa r. 70. po Kr. Křesťané pak jako členové národa musili, třeba nevinni, trpěti s většinou.

5. Ale nejen zevnější útrapy připravované od pohanův a židů sužovaly mladou církev Páně, nýbrž bolela jí a síly jí ubírala i jedna otevřená rána na těle vlastním, a to bylo — „židáctví“ To jest asi nejvhodnější pojmenování pro onen pochybený směr, kterým se brali někteří z těch prvních křesťanů, kteří byli židovského původu a označují se v dějinách církevních názvem „Judaizantes“ Musíme ovšem přiznati, že i mezi nimi byli mnozí šlechetní duchové, kteří však svedeni byli na scestí tím, že příliš lpěli na cti-

hodných tradicích svého národa vyvoleného. Nemohli totiž pochopiti, že by starobylý zákon Mojžíšův mohl pozbyti kdy své závaznosti pro dědice království Božího, nýbrž naopak prohlašovali jej za nezbytnou předsíň ke království Kristovu a na tom základě žádali, aby každý pohan stal se napřed v celém smyslu slova celým židem a pak teprve křesťanem. A poněvadž sami tak byli srostli s předpisý zákona Mojžíšova, že ani přijavše křesťanství nedovedli se jich zbaviti, žádali na všech křtěncích z pohanstva, aby zachovávali obřady a zvyklosti židovské, které při přísných výkladech zákoníků stávaly se nesnesitelnými samým rozeným Židům. Ten požadavek byl ovšem velkou překážkou pro mnohé pohany, kteří jinak by byli měli dobrou vůli státi se dobrými křesťany.

Ale ještě další byl důsledek jejich bludu, že totiž rozlišovali vyznavače Kristovy na ty „pravé“, kteří jako potomci Abrahamovi mají takřka dědičné právo na království Boží, kdežto ti ubozí bývalí pohané jsou jen jako „z milosti“ do církve připuštěni. S tímto zcela nesprávným směrem srazil se sv. Pavel, apoštol a zastánce pohanův, a mnohé protivenství a utrpení jeho má původ v boji proti onomu „židáctví“.

Věru, že poměry prvních vyznavačů Kristových byly daleko tísnivější než křesťanů kdykoli v pozdějších dobách, neboť oni se nemohli opřít o staleté dějiny své církve, nemohli poukázati na velkolepé činy její z pozdějších dob, nemohli se odvolávat na bohaté ovoce její blahodárné působnosti mezi všemi národy. Oni stáli teprve u

kolébky její a měli jen svou hlubokou víru v božství svého Mistra, dětinnou důvěru v pravdivost slov Jeho nezištných učedníků, sladké uspokojení v duši a zbožný povzdech na rtech: Kyrie eleison, Kriste eleison, Kyrie eleison! (= Pane, smiluj se! Kriste, smiluj se! Pane, smiluj se nad námi!)

2. Žalost i radost.

* Dřívější svou knihu (= třetí evangelium — tak začíná sv. Lukáš —) složil jsem, (vznesený) Theofile (= Bohumile), o všem, co Ježíš činil (zázračně) a učil od počátku až do toho dne, kdy dal (potřebná ještě) nařízení skrze Duha svatého vyvoleným svým apoštolům a byl vzat od nich (na nebe). Jim tedy ukazoval se živý po svém umučení (a vzkříšení) ve mnohých důkazech (= nad vši pochybnost dokázaných nejméně desíti případech), když se jim zjevoval po čtyřicet dní a mluvil k nim o království Božím, (co bylo potřebí ještě jim doplniti, jako na př. vysvětlení (u Luk. 24, 27.), kterak se nyní všecka Písma na Něm vyplnila, primát Petrův (u Jana 21. 15.), ustanovení sv. zpovědi (u Jana 20, 22.), příkaz, aby nyní apoštolové šli ke všem národům, (u Mt. 28, 20.) a jiné. — Jako čtyřicetidenní přípravou na Quarantanské poušti začal Pán svůj učitelský úřad, tak opět čtyřiceti dny jej zakončil.)

A když se s nimi (naposledy) sešel, přikázal jim, aby neodcházeli (hned) z Jerusalema (ze strachu před Židy), nýbrž aby očekávali zaslíbení Otcovo, a pravil: O tom (zaslíbení Otcově

u Is. 44, 3., u Ěz. 36, 26., u Joela 2, 28.) slyšeli jste (často) z úst mých (: Mt. 10, 20., Mk. 13, 11., Luk. 24, 49., Jan 14, 26.), že totiž Jan křtil (vás) sice vodou, ale nyní budete pokřtěni Duchem svatým po nemnohých (= desíti) dnech, (abyste se stali křtiteli všech národů).

Tázali se ho tedy ti, kteří se (s Ním naposledy) byli sešli, řkouce: Zdaž, Pane, nyní obnovíš (naše starobylé Davidovo) království Israelské? (Neboť prorok Joel v 2.28 mluví nejenom o vylití Ducha Božího, nýbrž zároveň i o obnovení království Božího. Staré jejich národnostní tužby tím obživly.)

Odpověděl jim Ježíš: Není vaší věci znáti čas neb okolnosti, kteréž Otec ustanovil v (plánech) moci své. Ale (vaší věci je toto:) vy přijmete moc Ducha svatého, který sestoupí na vás, a budete mi svědky (napřed) v Jerusalemě a (pak) po všem Judsku a (potom) v Samařsku a (konečně) až do nejzažších končin světa. (V mravním obrození lidstva božským učením Mým záleží právě obnovení království Božího na zemi. — A za té řeči došli na vrch hory Olivetské.)

A když jim to odpověděl, (pozdvihnuv rukou svých, požehnal jim. I stalo se, když jim žehnal, že odloučil se od nich a vznášel se do nebe. = Luk. 24, 51.) I pozdvižen jest před jejich zraky, až oblak vzal jej s očí jejich. (Dle starého podání bylo právě poledne ve čtvrtek.) A když patřili za ním, kterak na nebe vstupuje, ejhle, dva mužové v bělostném rouchu stanuli podle nich a řekli jim: „Mužové Galilejští, co tu stojíte hledíce (utkvěle) do nebe? Ten Ježíš,

který vzat jest od vás na nebesa, tak (opět) přijde, jak viděli jste ho vystupovati na nebe, (v oblacích totiž, v andělském průvodu. Dle výkladu některých na slova Zach 14, 4.) A nohy Jeho stanou v ten den (poslední) na hoře Olivetské,“ přijde prý k soudu na témže místě t. j. nad údolím Josafat mezi Jerusalemem a horou Olivetskou. Z výkladu toho vznikla zbožná pověst, že poslední soud se bude konati v údolí Josafat. — Kde ho viděli učedníci v lidské Jeho slabosti na Zelený čtvrtek, tamtéž Ho viděli dnes v božské Jeho slávě.) *

Tehdy (poklonivše se, s radostí velikou) se vrátili do Jerusalema s hory, která slove Olivetská a jest blízko u Jerusalema (na východ), vzdálí (jenom) sobotní cestu (= 1 km). Bylo totiž dovoleno i dle přísných výkladů rabínských vystoupiti na horu Olivetskou 300 stop nad městem čníci také v den sváteční. — Sv. Helena, matka prvního křesťanského císaře Konstantina (r. 306 až 337. po Kr. P.), dala vystavěti na nejvyšším vrcholu Olivetském nádherný chrám „Nanebevstoupení Páně“, z jehož zbytků je nyní tam zbudována osmihranná turecká mešita, ve které smějí křesťané konati občas své služby Boží, ale za značný peněžní poplatek.)

A když vešli do (domu) večeradla (náležejícího asi matce evangelisty Marka), vystoupili do horního (pro ně bezpečnějšího) poschodí a tam trvali pospolu: Petr a Jan, Jakub (Starší) a Ondřej, Filip a Tomáš, Bartoloměj a Matouš, Jakub (Mladší syn) Alfeův, Šimon Horlivec a Juda, bratr Jakuba (Mladšího). — Ač ostatní

apoštolové jsou uvedeni zde v docela jiném pořádku než v evangeliích, Petr jest i zde první jako všude jinde. Viz čl. I. 51.) Ti všichni trvali jednomyslně na modlitbě (společné sedmkrát denně dle starého zvyku židovského) se zbožnými ženami (jako byla třeba Salome, matka Jakuba Staršího, anebo Maria, matka Jakuba Mladšího) a (obzvláště) Maria, matka Ježíšova, s ostatními bratřími (= vyznavači) jeho. (To jest poslední zmínka v Písmě sv. o Panně Marii. Dle starého podání žila ještě 18 let u sv. Jana Ev. a bezprostředně před prvním sněmem apoštolským r. 51. po Kr. P. zesnula ve věku 68 let a na nebe byla vzata. Hned první křesťané chovali v úctě ostatky sv. apoštolův, ale o tělesných pozůstatcích Panny Marie není nikde zmínky. — Kristus Pán sám po svém vzkříšení nazývá dle čl. I. 185. své stoupence „bratřími“ a toto oslovení z úst samého Pána vyšlé ujalo se všeobecně hned od těch časů mezi vyznavači Kristovými. — A jak změnilo se společenské postavení ženy! Nikde u pohanů ani Židů nebyli by seděli učitelé zákona v téže místnosti se — ženami! Teprve křesťanství a to hned v prvním svém shromáždění ve večeradle dalo čestné místo ženě: panně a matce.)

3. Doplnovací volba.

V těch (desíti) dnech povstal Petr (jako předseda) uprostřed bratří — byloť asi sto a dvacet osob pohromadě — a řekl: Muži, bratří! Musilo se naplniti Písmo, které předpověděl Duch svatý (v božské vševědoucnosti) ústy Davidovými

(v Ž. 40. 10.) o Jidášovi, který byl (svévolně) vůdcem těm, kteří jali Ježíše.

On zajisté byl připočten k nám (dvanácti) a došel účasti na této službě (apoštolské). Nyní však se mu za mzdu jeho nepravosti dostalo pole (které dle čl. I. 172. koupili kněží za pohozených jeho třicet stříbrňáků na hřbitov pro cizí poutníky), neboť oběsil se a (utrhnuv se se stromu spadl na tvář a) rozpukl se na dvě a vyšly z něho všechny vnitřnosti jeho. (Na tom poli byl prý také pochován jako cizí poutník příšlý z Galileje). A vešlo to ve známost (poznámenává sv. Lukáš Theofilovi) všem obyvatelům Jerusalemským, takže nazývá se to pole v jejich jazyku (aramejském) Hakeldama, to znamená: Pole krve.

Psáno je totiž (pokračoval sv. Petr) v knize Žalmů (68, 26. dle Italy): „Ať zpustne příbytek jeho a ať není, kdo by přebýval v něm.“ (Pohřebišti se totiž Židé již z daleka vždy vyhýbali.) A (jinde psáno jest = Ž. 108, 8.): „Úřad jeho (dozorčí) ať převezme jiný.“ Jest tedy potřeba, aby z těch mužů, kteří s námi byli po všechnen ten čas, co mezi nás přišel, až co od nás odešel Pán Ježíš, počav od svého pokřtění od Jana až do dne, kdy vzat byl od nás (do nebe), aby jeden z těch se stal s námi svědkem (a hlasatelem) vzkříšení jeho (neboť toto je základem všeho křesťanského učení).

(Počet dvanácti apoštolů musí dle mínění Petrova býti udržen; jako od dvanácti patriarchů měl původ celý národ vyvolený v zákoně

Starém, tak ode dvanácti praotců duchovních má míti původ vyvolený lid věřící v zákoně Novém.) I určili (jednomyslně) dva: Josefa, který slul Barsabas (= syn Moudrosti) a měl (římské) příjmi Justus (= Spravedlivý) a Matěje. (Oba byli asi ze 72 učedníků Páně.)

I modlili se, (jako druhdy Mistr jejich před ustanovením apoštolů) řkouce (spolu s Petrem): Ty, Pane (Ježíši Kriste), který znáš srdce všech (= Jan 2, 24.), ukaž, kterého jsi (Ty sám) vyvolil z těchto dvou, aby přijal místo ve službě této (Boží) a v apoštolování (= ve Tvém vyslanectví), které zrádně opustil Jidáš, aby odešel na své (zasloužené) místo (jako „syn zavržení“ dle čl. I. 164.).

I dali jim losy. (Dle starozákonního zvyku v čl. I. 1. bývali kněží vylosováni ku konání služby Boží: deštičky s jejich jmény hodily se do nádoby a tou se pak zatřáslo. Čí los vypadl první ven, ten byl zvolen. Tak i tuto.) I padl los na Matěje, a připočten byl ku jedenácti apoštolům (jako dvanáctý ve všem s nimi rovnoprávný apoštol.)

(Poněvadž o sv. Matějovi nečiní se nikde více žádné zmínky, kloní se někteří učitelé církevní k tomu mínění, že asi dlouho nežil a že nový apoštol Pavel po 5 nebo 6 letech, kdy se obrátil, doplnil počet apoštolův opět na posvátnou a významnou dvanáctku. — Soudruh Matějův, onen Josef „Spravedlivý“, slaví se v církvi římské jako světec a mučedník dne 20. července.)

4. První kázání.

* A když se naplnilo dní padesáte (od velkonoc), byli všichni (opět) pohromadě na témž místě (v domě matky Markovy). I stal se náhle zvuk s nebe jako hukot prudkého větru a ten naplnil celý dům, kdež oni seděli. I ukázali se jim rozdělení jazykové, ohnivé jako plamen, který se usadil nad každým z nich. A naplnění jsou všichni Duchem svatým a počali mluvit (k lidu) rozličnými jazyky, jakož Duch svatý dával jim promlouvati. (Různost jazyků neměla býti v církvi Páně více kletbou lidstva roznesenou do světa od věže Babylonské a příčinou tolika útisků mocných a tolika utrpení slabých národů. Pýcha zavinila různost řečí a revnivost národnostní, praví sv. Augustin, a kdy národnost vítězí nad náboženstvím, vždy nastupuje utiskování slabých a malých národův).

Zdržovali se pak tehdy (o poutních svátcích) v Jerusalemě židovští zbožní muži ze všelikého národa, který pod nebem žije. (Nebylo jistě jediného kraje nebo města u Středozevního moře a v Asii až ku Perskému zálivu, kde by nebyli usazení potomci židovských vystěhovalců. Dávno sice již zapomněli původní mateřskou řeč aramejskou, ale i v nové vlasti věrně se drželi náboženství svých židovských předků: zachovávali zákon Mojžíšův i podání rabínův, platili daň chrámovou a považovali za svatou povinnost i z nejbzdálenějších krajů světa aspoň jednou za života vykonati pout do Jerusalema. Krásné a stále počasí kolem Letnic bylo nejvhodnějším pro

putování jak po souši, tak zvláště po moři. Dle Josefa Flavia scházivaly se na tyto svátky do Jerusalema až tři miliony Židů z celého světa.)

Když pak se stal onen hukot, sběhlo se veliké množství lidu a strnulo, neboť každý slyšel, že oni mluví jazykem jeho. I žasli všichni a divili se řkouce: Aj, zdaliž všichni tito, kteří mluví, nejsou Galilejci? Jak to tedy, že my každý slyšíme (z úst jejich) jazyk svůj, ve kterém jsme se zrodili? My Parthové (z dalekého Východu) a Medové (západní jejich sousedi), a Elamité (od Perského zálivu) i kteří obýváme Mesopotamii (mezi řekami Tigris a Eufrat) a Judsko, Kappadocii (ve východní Malé Asii), Pontus (u Černého Moře) a (západní pobřežní Malou) Asii, Frygii (ve středu) a Pamfylii (na jihu Malé Asie), Egypt a kraje Lybické (na severním pobřeží Africkém), které se táhnou kolem Cyreny (hlavního tamějšího města), i my poutníci z Říma, a to jak my Židé tak i proselyti (= židovští obrázcenci z pohanstva), my Kreťané (z ostrova na jihu Řecka), i my Arabové (jihovýchodně od Palestiny). My (všichni z celého světa) slyšeli jsme je mluvíti našimi jazyky veliké věci Boží. * Žasli pak všichni a udiveně se vespolek tázali: Co to má býti? Jiní pak (nejspíše Jerusalemsští přivrženci farizeův) se posmívali řkouce: že jsou plni sladkého (velmi opojného) vína.

Stoje pak Petr (na pavlači) s jedenácti, pozdvihl hlasu svého (jako první učitel všech) a promluvil k nim (přibližně takto:) Mužové Židovští a všichni obyvatelé Jerusalemsští, dobře naslouchejte slovům mým a toto budiž

vám známo: Nejsou tito opilí, jak se vy domníváte, vždyť jest (teprve) hodina třetí na den (= naše devátá ranní, doba to první pobožnosti chrámové, do které se na velké svátky zachovával půst. A vůbec víno se pilo až v poledne nebo večer). Ale toto jest (výjev), o kterém řečeno jest (asi 800 let před námi) u proroka Joela (2, 28.): „A stane se v posledních dnech (— tak často zvali proroci dobu Mesiášovu jakožto poslední období v životě lidstva —) praví Pán, že vyleji Ducha svého na všelike tělo (jakkolvěk nedokonalé a slabé) a budou prorokovati (= bohabojně a moudře mluvíti budou ke cti Boží a poučení svých bližních) synové vaši i dcery vaše (tedy 1. bez rozdílu pohlaví) a mládenci vaši budou míti vidění a starcové vaši budou míti zjevení (2. bez rozdílu věku), ano i na služebníky své (= nejposlednější otroky) a na (nejnižší) služebnice své vylíji Ducha svého a oni prorokovati budou (3. bez rozdílu stavův). A učiním zázraky svrchu na nebi i znamení dole na zemi, krev a oheň i výpar dýmu. Slunce se obrátí ve tmu a měsíc v krev, prve než přijde den Páně veliký a slavný. A stane se, že každý, kdo vzýváti bude jméno Páně, spasen bude.“ (Tak spasili se první křesťané při prvním trestajícím příchodu Páně za zkázy Jerusalema tím, že poslechli výstrahy Jeho a utekl se do města Pelly v Zajordánsku. A tak také jen hodní křesťané spasení budou při příchodu Jeho druhém).

Mužové Israelští, slyšte tato slova: Ježíše Nazaretského (— jak vy posměšně Mu říkáte —) muže mezi vámi od Boha osvědčeného mocnými

činy i zázraky a divy, které Bůh učinil skrze něho ve vašem středu, jakož sami víte, toho (Ježíše) rukami bezbožných (= římských pohanů) jste ukřižovali a tak zahubili, když dle pevného úradku a dle předvědění Božího byl (od vás) vydán. (A tak Bůh vaši zlobu obrátil v dobro všech). Toho Bůh vzkřísil, zprostitv ho bolestí podsvětí, poněvadž bylo nemožno, aby on (jsa pravý Syn Boží) byl od něho (= podsvětí) jimi držen (jako jiní třeba i svatí muži). David totiž praví o něm (v Ž. 15, 8.): „Měl jsem Hospodina stále před očima svýma, neboť je po pravici mé (jako pomocník můj), abych se nekolísal. Proto veselilo se mé srdce a zaplesal můj jazyk. Ano, i mé tělo odpočine v naději, že nenecháš mé duše v předpekli (se svatými Starého zákona) ani nedáš svému Svatému viděti porušení (= tělesného rozkladu). Známý jsi mi učinil cesty k životu (věčnému) a naplníš mne radostí před tváří Svou (na nebi).“

Muži bratří, budiž mi dovoleno směle říci před vámi o praotci Davidovi, že umřel a pochován jest, a jeho hrob je mezi námi až do dnešního dne. (Davida samého se tedy ta jeho prorocká slova týkati nemohou). Poněvadž však byl prorokem a věděl, že slavnou přísahou se mu Bůh zavázal, že někoho z potomstva jeho posadí na jeho trůn, tedy prohlédaje do budoucna, mluvil o vzříšení Kristově, protože ten (skutečně) nebyl ponechán v podsvětí, ani tělo jeho neuzřelo porušení. Vždyť toho Ježíše vzkřísil Bůh, čehož my všichni jsme svědky. Pravicí Boží tedy byv povýšen a obdržev od Otce (předpověděné od pro-

roků) příslibení Ducha svatého, vylil jej (na nás), jakož vy (nyní) vidíte a slyšíte. Ne David zajisté to jest, který vstoupil na nebesa, nýbrž (naopak) sám předpověděl (v Ž. 109, 1.): „Řekl Pán (= Hospodin) Pánu (= Bohu) mému: Zasedni po pravici mé (= buď prvním po Mně v království mém), dokud nepoložím nepřátele tvých za podnoží nohou tvých.“ Protož věz jistojistě veškeren dům (= národ) Israelský, že jej učinil Bůh i Pánem i Vykupitelem, toho totiž Ježíše, kterého vy jste ukřižovali. (Tento tedy správný smysl mají dle výkladu bývalého rybáře Petra ona slova žalmu, kterých ani staří učitelé zákona nedovedli nedávno (v čl. I. 141.) Kristu Páně správně vyložiti).

Když to (posluchači jeho) uslyšeli, byli dojati v srdci svém a řekli Petrovi a ostatním apoštolům: Co máme činiti, muži bratři? Petr pak jim odpověděl: Čiňte pokání a dej se pokřtiti každý z vás ve jménu Ježíše Krista na odpouštění svých hříchův. A přijmete dar Ducha svatého. Vždyť pro vás jest ono příslibení a pro vaše syny i pro všechny (národy), kteří jsou daleko od nás (ve světě = pohané), kterékoliv povolá Pán Bůh náš (mezi nás).

Jinými ještě přemnohými slovy (horlivě) zapřísahal je a prosil řka: Zachraňte se z pokolení tohoto nešlechtného (jako kdysi Noe nebo Lot se zachránili, že dovedli se vytrhnouti ze svého hříšného okolí a nemyslili, že musejí — plouti s proudem času). Kterí tedy (ochotně) přijali řeč Petrovu, byli pokřtění (od apoštolův). A přidalo se ten den okolo tří tisíc duší. (Na den

padesátý po vyjití z Egypta přijal národ vyvolený od Hospodina zákon Mojžíšův, na den padesátý po vyjití Páně ze hrobu přijali zástupcové všech národů zákon Nový. — Duch sv. přišel ve významných způsobech: předně větru, který vyčišťuje ovzduší od vší nákazy, a potom ohně, který 1. osvěcuje, 2. zahřívá a 3. dává nový život.)

5. Nový život.

Velikou pak mocí dosvědčovali apoštolové vzkříšení Ježíše Krista, Pána našeho. A veliká (působivá) milost byla v nich ve všech. Mnoho také divů a zázraků se dalo skrze ně a strach veliký byl mezi všemi lidmi. (Posvátná) bázeň zajisté přicházela na všelikou duši. Pán pak k tomu rozmnožoval denně (!) počet těch, kteří by došli spásy.

Množství pak věřících bylo jednoho srdce a jedné duše. I trvali v poučování apoštolském (kterému ochotně naslouchali a je svědomitě plnili), i ve společném lámání chleba (jak nazývali tajemství mše svaté) a na modlitbách (při společných pobožnostech. (= Vše, jak se zachovávalo až na naše časy: 1. kázání, 2. mše sv., 3. různé pobožnosti). A každodenně bývali (tříkráte: ráno o 9. hodině, v poledne o 12. a odpoledne o 3. hodině při pobožnosti) jednomyslně ve chrámu (dle příkladu božského Mistra), ale chléb lámali (= mši svatou sloužili) po domech a přijímali (svátostný) pokrm s veselostí a prostým srdcem. (Jelikož večeradlo v domě Jana Marka nestačilo již pro tolik vyznavačů, musili se rozdělití a scházeli se v domech zámožných příznivců, jakým byl Ni-

kodem nebo Josef z Arimathie a j. To byl první počátek více osad čili farností ve velkém městě.) I chválili Boha a (za to) měli přízeň u všeho (obecného) lidu.

Všichni taky, kteří uvěřili, měli všechny věci společny. A žádný z nich nenazýval (výlučně, skrble a houževnatě) svým, co měl na majetku. A nebylo mezi nimi nižádného nuzáka, neboť prodávali statky a jiný majetek (ale naprosto dobrovolně, jak vidno ze slov Petrových k Ananiášovi v čl. II. 9.), a rozdělovali je mezi všechny (ne však stejným snad dílem, nýbrž) jak bylo právě komu potřebí. Slyšeli zajisté od apoštolů, že Pán pravil jednomu mládencovi v čl. I. 122.: Chceš-li býti dokonalým, jdi, prodej, co máš, rozdej to chudým a budeš míti poklad v nebi). Mnozí tedy majitelé polností a domů prodávali je a co stržili za ně, přinášeli a kladli k nohám apoštolů (dle orientálního obyčeje na znamení, že mají s darem naložiti naprosto libovolně dle svého vlastního uznání. Jaká to najednou po lidsku vzato zrovna nepochopitelná úcta k těm galilejským rybářům, kteří přece mezi posledními Židy, Galileany, byli vždy čítáni za poslední!)

Tak (učinil na př.) taky Josef, který dostal od apoštolů příjmí Barnabáš, což se vykládá jako „Syn útěchy“, z pokolení levitského, rodák z (bohatého ostrova) Cypru (a pravděpodobně žák Gamalielův jako jeho přítel Šavel z Tarsu čili Pavel). Ten prodal pole, které měl a přinesl peníze (za ně stržené) a položil je k nohám apoštolův.

(Poněvadž Kristus Pán spojil první mši sv. s poslední večeří, nápodobili Ho první křesťané

a spojovali se službami Božími tak zv. Agapé = hody lásky t. j. společný stůl, při kterém zámožní členové křesťanské osady hostili své chudobné spolubratry a z pokory jim posluhovali. Ale když prvotní náboženská horlivost ochabla a mnozí zneužívali toho projevu křesťanské lásky k nezaslouženému krmení a napájení sebe, církev byla nucena „hody lásky“ odstraniti.)

6. Příležitost k řeči druhé.

(Z mnohých oněch divův a zázrakův, které apoštolové konali dle čl. 5., vypravuje se nám tuto jeden nápadný a obzvláště významný):

(Jednoho dne) Petr a Jan vystupovali vzhůru ke chrámu, aby se pomodlili o hodině deváté, (naši třetí hodině odpolední, kdy se přinášela tak zv. večerní oběť s příslušnými modlitbami. Pro první křesťany měla však hodina ta význam ještě hlubší: připomínala jim onu hodinu, kdy Beránek novozákonní obětován byl a dokonal na kříži).

I nesli tam jakéhosi muže (dobrého čtyřicátníka), který byl chromý od narození. Toho kladli každodenně u (východní Nikanorovy dvoukřídle) brány chrámové, která slula „Nádherná“, (protože byla zhotovena z pravé korintské mědi a obložena bohatě zlatými a stříbrnými ozdobami). Tam si měl vyprošovati almužnu od těch, kteří vcházeli do (nádvoří) chrámu. (Do svatyně byl dovolen vstup jenom kněžím). Ten tedy zahlédl Petra a Jana (— nejstaršího a nejmladšího z apoštolův, ale při tom různého věku nejvěrnější dlouholeté přátele —), ani právě vcházeli do chrámu. I prosil, aby dostal almužnu.

Ale Petr upřev naň s Janem zrak, řekl mu: Pohleď na nás! (Co my chudobní muži můžeme ti dáti?) I hleděl na ně pozorně, doufaje, že něco od nich dostane. Tu řekl mu Petr: Stříbra a zlata nemám, ale co mám, to ti dám: Ve jménu Ježíše Krista Nazaretského (— toho pohrdaného Nazareťana! —) vstaň a choď! A uchopiv jej za pravici, pozdvihl jej. A ihned zesílila chodidla jeho i klouby jeho. (Sv. Lukáš se zde vyjadřuje odborně jako bývalý lékař.) A vyskočiv postavil se a chodil.

A vešel s nimi do (nádvoří) chrámu a (hned) si vykračoval a (hned zase radostí) poskakoval velebě Boha. I viděl všecken lid (četný obyčejně při večerní obětní pobožnosti), kterak on chodí a chválí Boha. Poznávali pak ho, že on to jest, který sedával pro almužnu u Nádherné brána chrámové. A naplnění byli všichni podivem a úžasem nad tím, co se s ním stalo. (Podrobné vypravování Lukášovo nasvědčuje tomu, že tuto událost slyšel vypravovat od samého sv. Petra.)

Poněvadž pak šel ustavičně za Petrem a Janem, sběhl se v údivu veškeren lid k nim u (vysokého a asi 50 stop širokého) podloubí, které slove Šalamounovo. (protože jeho základní kameny pocházely ještě z původního chrámu Šalamounova. Tam i Kristus Pán rád sedával a učival, jak čteme u Jana 10, 31). Vida pak to Petr, promluvil k lidu (dle hlavního obsahu asi takto):

Mužové Israelští! Co se tomu (případu) dívíte anebo proč hledíte na nás, jako bychom svou silou aneb mocí (snad vroucími modlitbami zde vyprošenou) byli způsobili, aby tento chodil?

(Nic takového! Ale) Bůh Abrahamův a Bůh Isákův a Bůh Jakobův (ten starý) Bůh otců našich, oslavil Syna svého Ježíše. (Není tedy Jeho nové učení snad protivným zákonu Starému, nýbrž obojí je dílem téhož Hospodina a vzájemně se doplňují). Toho Ježíše jste vy (Židé) vydali (na smrt) a zapřeli (jako Mesiáše — krále svého) před Pilátem, ačkoli ten (pohan) usoudil, že by On měl býti propuštěn (na svobodu). Ale vy jste zapřeli Svatého a Spravedlivého a vyžádali jste si vražedníka (Barabáše), aby vám byl darován (který jiným život bral), původce však (a dárce) života jste usmrtili. Než, toho Bůh vzkřísil z mrtvých, čehož my svědky jsme. A pro víru (naši) ve jméno Jeho posílilo to jméno tohoto muže, kterého vidíte a znáte. A víra v Něho způsobila úplné uzdravení toto před očima vás všech.

Ale nyní, bratří, vím, že jste se toho (zapření a usmrcení) dopustili z nevědomosti (třeba zaviněné), jakož (učinili) i představení vaši. (Neboť jsem slyšel zpovzdáli Pána na kříži volati: „Otče, odpusť jim, neboť nevědí, co činí.“) Ale Bůh, který předpověděl ústy všech proroků, že Kristus (Pomazaný) jeho bude trpěti, tak (své slovo) vyplnil. Čiňte tedy pokání a obraťte se, aby vymazány byly hříchy vaše, aby přišly časy oddechu Hospodina a on (aby) poslal Krista Ježíše (na svět podruhé — k soudu) vám předurčeného, které nebe musí přijmouti až do časů obnovy všech věcí (= až do posledního dne, kdy dle učení apoštolského i příroda zbavena bude kletby hříchu) jak o tom mluvil Bůh ústy odvěkých svých

proroků (jako třeba Is. 65., 17.) A tak na př. i) Mojžiš řekl (Deut. 18., 15.): „Proroka zajisté vzbudí vám Pán Bůh váš z bratří vašich, jako mne (povolal za zákonodárce zákona Starého), toho poslouchejte ve všem, cokoli vám řekne (v zákoně Novém). I stane se, že každá duše, která neposlechne proroka toho, vyhlazena bude z lidu. (!!! Rozumějme!!!)

A (tak i ostatní) všichni proroci počínaje od Samuela (2. Král. 7. 12) a kteří dále po něm mluvili, zvěštovali tyto dny (jako David v Ž. 2. 15., Isaiáš v 2. 2., Jeremiáš v 23. 5., Ezechiel v 34. 20., Daniel v 9. 23., Joel v 3. 28., Micheáš v 4. 5., Zachariáš v 9. 9., Malachiáš v 3. 1.).

Vy jste potomci prorokův a (dědicové) oné úmluvy, kterou učinil Bůh s otci našimi, když řekl Abrahamovi (Gen. 22. 18.): „A v potomstvu tvém budou požehnány všechny čeledi (= národové světa.“ K vám prvním Bůh poslal Syna svého), nyní vzkříšeného, se vším požehnáním, když byste se každý odvrátil od nepravosti své. (Zde byl Petr přerušen v řeči příchodem chrámových strážcův. — Zázrak ten dal veleradě podnět k prvnímu pronásledování stoupenců Kristových).

Mnozí pak z těch, kteří slyšeli (ono Petrovo) kázání, uvěřili, i dosáhl počet věřících mužů 5000, (nečítaje v to ženy a děti).

7. První zatčení.

Když pak oni (Petr a Jan totiž) mluvili k lidu, přistoupili k nim kněží se stráží chrámovou i Sadduceové, rozhořčení jsouce (ti první), že poučují

lid o Ježíšovi (jako Mesiáši) a (ti druzí), že zvěstují vzkříšení z mrtvých (které ona svobodomyšlná židovská sekta popírala. Ale nač to rozčilení, jedná-li se jen o blábolení náboženských blouznílkův?!) I vložili na ně ruce a vsadili je do vězení (ve kterém asi i Pán jejich strávil svou poslední noc), pro zítřek, neboť bylo již (k 6. hodině) večer (a tu dle zákona nesmělo žádné soudní jednání více býti konáno).

(Byl to dnes týž dvojí druh mužů, kteří se nedávno i Božského Mistra zmocnili. Bohatí Sadduceové zpočátku si Krista Pána ani mnoho nevšíмали: pohrdali ve své povýšenosti chudobným Galileanem, ale od slavného Jeho královského vjezdu do hlavního města byli zajedno proti Němu s největšími svými protivníky, farizeji, obávající se lidového hnutí národnostně politického. A oni se cítili přece docela spokojenými s přítomnými poměry svého národa, třeba byl poroben, jen když oni měli výnosné a vlivné úřady ve svých rukou.)

Stalo pak se na druhý den, že shromáždili se knížata lidu a (t. zv.) starší (zástupcové to nej-přednějších rodů) a zákoníci Jerulemští (k řádné schůzi velerady. Velerada byla složena takto: 12 (= 1 × 12) náčelníků dvanáctera pokolení židovských, 24 (= 2 × 12) náčelníků dvaceti čtyř tříd kněžských a 36 (= 3 × 12) zástupců všech tříd národa, hlavně ovšem zákoníků = vykladatelů a učitelů zákona Božího. I Annáš (přišel), hlava všech kněží a Jan a Alexander (asi vůdcové kněžské strany) a co jich (vlivných) bylo z pokolení kněžského. (Ačkoliv Annáš byl již

skoro 20 let z velekněžství sesazen, měl přece velkou vážnost nejen u lidu židovského, který dle zákona Mojžíšova měl úřad velekněžský za doživotní (srovnej s čl. I. 14), nýbrž těšil se i přízni Římanů, kteří měli ohled na jeho veliké bohatství, ctihodný věk, politickou vychytralost a pak hlavně jeho utišující vliv na obecný lid. Tak si vysvětlíme, že ač sám byl od vladaře Valeria Grata sesazen, přece pět jeho synů bylo od Římanů na týž úřad dosazeno a přítomně zase jeho zeť Kaifáš, který se jeho vlivem udržel na velekněžském stolci celých 20 let, až do r. 37. po Kr. P.)

A postavivše Petra a Jana uprostřed (půlkruhu sedadel v soudní síni, kde i Mistr jejich před nedávnem stál), tázali se jich (pohrdlivě): Jakou mocí nebo čím jménem jste to (včera) učinili. (Skutečnost zázračné události nemůže nikdo popřít, ale snad se „to“ veliké, čemu oni nechtějí dáti pravé jméno zázraku, stalo dle jejich rozumu nějakým působením ďábelským).

*Tehdy Petr naplněn jsa Duchem svatým (dle příslibení Pána u Luk. 12., 11.), řekl (slavnostně a směle): Knížata lidu a otcové národa, slyšte! Jsme-li my dnes souzeni (ne pro špatnost nějakou, nýbrž) pro dobrodiní na (tomto zde přítomném) člověku nemocném, pak budiž známo vám všem (náčelníkům) i všemu (obecnému) lidu israelskému, skrze koho tento byl uzdraven: že ve jménu Pána našeho Ježíše Krista Nazaretského (— ano, toho pohrdaného „Nazaretského“!), kterého Bůh vzkřísil z mrtvých, že skrze toho tento stojí před vámi zdráv.

On (= Ježíš) je ten kámen (o něm mluví David v Ž. 117, 22. a k němuž On sám sebe nedávno přirovnal ve čl. I. 141), který byl pohozen od vás stavitelů, který však se stal kamenem úhelným (který uzavírá a drží celou klenbu plánů Božích a spojuje Starý zákon s Novým). A není v nikom jiném spásy (pro lidstvo!) Neboť není jiného jména pod nebem daného lidem (všech věků), ve kterém bychom (dle úradků Božích) spasení býti měli. (Tak srdnatě i káravě mluví dnes Petr před nejváženějším shromážděním v národě, ten Petr, který v téže budově byl nedávno celý zmaten a ustrašen otázkou děvečky, poslední otrokyně! Splnilo se zajisté na něm ono zmíněné přislíbení Páně: „Když pak uvedou vás do shromáždění, nestarejte se o to, jak neb čím byste se hájili aneb co byste řekli, neboť Duch svatý naučí vás v tu hodinu, co byste měli říci.“)*

Když tedy viděli odvahu Petrovu a (slavnostní náladu) Janovu a shledali, že jsou to mužové prostí a neučení (a přece tak souvisle mluví), divili se (těm rybářům). I poznávali je, že bývali s Ježíšem, (že jsou to věru jeho učedníci, neboť On také tak nadšeně a přece prostičce a přesvědčivě k lidu mluvíval). Ale když viděli, že muž, který byl uzdraven, stojí s nimi (— nevyvrátitelné to svědectví! ,—), nemohli ničeho namítati. Poručili pak jim, aby vyšli ven z rady. (Hle, měli je nyní ve své moci a přece žádný z nich nevystoupil proti nim s obžalobou, že by byli porušili nedávno úřední pečeť velerady na hrobě Ježíše Nazaretského a že tělo Jeho tajně odnesli. O tom raději všichni mlčeli).

I radili se vespolek řkouce (zmateně): Co učiníme s těmi lidmi? Že zajisté učinili patrný div, to známo je všem obyvatelům v Jerusalemě, a nemůžeme toho popřítí. Ale aby se to více v lidu nerozhlašovalo, hrozbou je zastrašme, aby více nemluvili ve jménu tom k nikomu z lidí. (Zde příklad, jak se páchá hřích proti Duchu svatému: poznání pravdě odpírati).

I zavolali je (zpět do radní síně) a zapovídali jim, aby vůbec nemluvili ani neučili ve jménu Ježíšově. Petr však a Jan odpovídající řekli (upřímně a pevně): Posuďte sami, zda spravedlivě je před Bohem, abychom (v této věci) více poslouchali vás než Boha. (Vždyť On nám poručil, abychom šli a kázali o Něm všemu stvoření.) Nemůžeme zajisté nemluvit o tom, co jsme (na vlastní oči) viděli a (na vlastní uši) slyšeli.

Oni tedy s pohrůžkami propustili je, neboť nenalezli, jak by je potrestati mohli před lidem (aniž by ho pobouřili proti sobě), ježto všichni oslavovali onen skutek, který se byl stal. Byl totiž více než čtyřicetiletý onen muž, kterému se přihodilo ono zázračné uzdravení (a tedy všichni jej již od let v městě znali a nebylo možno potlačití zprávy o té příhodě).

8. Vzácná památka.

Petr a Jan byvše propuštění (na svobodu po nočním uvěznění a ranním výslechu), přišli ke svým (spolubratřím shromážděným nejspíše ve večeradle, kde se zajisté modlili za jejich vysvobození). I vyprávěli jim, co jim velekněží a starší národa (ve shromáždění velerady) řekli.

Ti pak když to uslyšeli, jednomyslně pozdvihli hlasu svého k Bohu (snad dokonce v nadšeném zpěvu a takto asi) pravili: Pane, ty jsi ten (všemohoucí), který jsi stvořil nebe i zemi, moře i všecko, co je v nich. Ty jsi (jako vševědoucí Bůh) v Duchu svatém ústy praotce našeho Davida, služebníka svého, řekl (v mesiášském Ž. 2. 1.): „Proč se bouřili národové a lidé smyslili věci marné? (proti Mesiáši totiž). Povstali králové země (jako Herodes) a vladaři (jako Pilát) a spikli se proti Pánu a proti Pomazanému (= Kristu) jeho!“ Spikli se zajisté i v tomto městě proti svatému Synu tvému Ježíšovi, kterého jsi pomazal (mocí Ducha sv. na úřad Vykupitele), Herodes a Pontský Pilát s (římskými) pohany a s lidem israelským, aby uskutečnili, co tvá ruka (vše řídící) a tvé (věčné) předurčení ustanovily, že se má státi (ale ne k uskutečnění jejich špatných úmyslů, nýbrž ku spáse všeho lidstva. Tak „lidé míní a Pán Bůh mění.“) A nyní, Pane, pohleď na jejich hrozby (které nás slabé tvé služebníky sice děsí), ale dej služebníkům svým hlásati slovo tvé se vší volností, kdyžtě vztahuješ ruku svou, abys uzdravoval (jako toho čtyřicetiletého mrzáka) i abys zázraky i divy činil jménem svatého Syna svého Ježíše.

A když se domodlili, zatřáslo se místo, na kterém byli shromážděni (na doklad všemohoucnosti Boží, které se dovolávali), a naplněni jsou všichni Duchem svatým. I hlásali (potom) slovo Boží s odvahou a volností.

(Modlitba ta je pro nás drahocennou památkou a ukázkou prvních chvalozpěvů křesťanských.)

9. Trest na pokrytce.

(Měli tedy křesťané Jerusalemsťi všechny věci společny, jak bylo vyličenno v čl. 5.).

Muž pak jakýsi jménem Ananiáš (= Smilování Boží) s manželkou svou Safirou (= Kráskou) prodal pole a podržel si (podloudně) něco z peněz za pole s vědomím své manželky. A přinesl jen jistou část (ale předstíral potměšile, jako by to byl celý stržený obnos) a složil ji k nohám apoštolův. (Tím darem zároveň se vtíral do počtu oněch horlivců, kteří se dobrovolně vzdali svého majetku ve prospěch obecný a měli tedy potom spravedlivý nárok na podporu ze společné pokladny. Byl tedy ten kousek podvodných manželů skutečně velmi nečestný).

I řekl mu Petr: Ananiáši, proč dal jsi své srdce své od ďábla, abys lhal Duchu svatému a zpronevěřil něco z peněz za pole? (Peníze a ďábel nebývají nikdy daleko od sebe!) Zdaliž nebylo ono celé tvým vlastnictvím? A když bylo prodáno, zdaž nebylo v tvé moci (jak naložiti chceš s penězi za ně?) Proč jsi tedy uložil (s dobrou rozvahou) v srdci svém tuto věc (podvodnou)? Neselhal jsi (proto jenom) lidem, nýbrž Bohu!

Když pak Ananiáš uslyšel tato slova, padl (na zemi) a vypustil duši. (Stihl ho přísný sice, ale úplně činu jeho přiměřený trest Boží). I padla hrůza veliká na všechny, kteří to slyšeli. Povstavše pak mladí muži zavinuli jej (do plachty), vynesli a pochovali (dle tamějšího obyčeje ihned. Pohřeb se tam konal hned v den úmrtí a to co nejdříve jednak pro teplé tamější podnebí, jednak k vůli uvarování se nadpotřebných případů le-

vitského náboženského znečistění. Hroby se nekopaly jako u nás, nýbrž byly již hotovy od přírody ve skalách nad údolím Cedronským na východě anebo Hinnomským na západě zrovna u města).

Stalo pak se, že asi tak za tři hodiny vešla tam i jeho manželka, nevědouc, co se událo. Řekl pak jí Petr (ukazuje na jejich peníze): Řekni mi, paní, zda za tolik jste to pole prodali? Ona pak řekla: Ovšem že za tolik. I dí jí Petr: I což jste se smluvili, že budete pokoušeti Ducha Páně? Slyš, kročeje těch, kteří pochovali muže tvého, jsou přede dveřmi, a vynesou i tebe. I padla hned před nohy jeho a vypustila duši. Když pak mladíci vešli dovnitř, našli ji mrtvou. I vynesli ji a pochovali vedle muže jejího. (Vzpomeňme si, že právě pokrytectví = farizeismus byl dle čl. I. 117. nejhorší rakovinou stárnoucí církve starozákonní a proto asi chtěl Pán tímto nápadným trestem varovati před ní své vyznavače).

I připadla bázeň veliká na všechny v církvi (nové) i na všechny lidi (nekřesťany), kteří o tom slyšeli. (Jak věrohodným pisatelem se zde osvědčuje sv. Lukáš, když nezamlčuje ani oné trpké pravdy, že již mezi prvními křesťany našly se duše sobecké a vypočítavé — „koukol mezi pšenící.“ A byly to opět peníze, které zničily Ananiáše, jako zahubily apoštola Jidáše!)

(V ostatních osadách prvních křesťanů jako v Římě, Korintě, Eféso, ba ani v nejstarších z nich, v Antiochii Syrské, není ani památky po společném majetku věřících. Z toho vidno, že to bylo jen místní Palestinské zařízení, zrozené z

prvotní posvátné horlivosti, ale že nikdy (!) nebylo považováno za nějaký podstatný požadavek křesťanského náboženství. Byla to však jakási příprava na pozdější společný život v klášteřích, kam každý též vstupuje úplně dobrovolně; ale ovšem, když jednou tam již vstoupil, pak je zavázán zachovávat pravidla svého řádu).

10. Splněný slib.

Děly pak se rukama apoštolů divy a zázraky mnohé v lidu (po delší dobu). A bývali (nerušení) všichni jednomyslně (ve chrámě) v podloubí Šalomounově (kde až dosud učivali jen židovští rabíni. Čl. II. 6.). Z ostatních pak lidí nikdo se neosměloval připojit se k nim (někteří možná ze strachu před veleradou), ale lid (obecný hlavně proto, že) je měl ve velké vážnosti. A vždy více vzrůstal počet věřících v Pána, jak mužů tak žen.

I vynášeli nemocné na ulice a kladli je tam na lůžkách a nosítkách, až by šel Petr, aby aspoň stín jeho padl na některého z nich, a tak aby zbaveni byli svých neduhů. (Tehdy se začalo plnití příslibení Páně u sv. Jana 14., 12.: „Amen pravím vám: Kdo věří ve mne, bude i on činiti skutky, které já činím, ano větší (!) nad ty bude činiti.“ Neznáme případu, že by Pán Ježíš byl koho uzdravil jenom stínem, jako teď Petr činil).

Scházelo pak se do Jerusalema i množství lidu ze sousedních obcí (na př. z Betlema, Emmaus, Bethel, Betanie a j.) a přinášeli nemocné a trýzněné nečistými duchy. (Takoví bývali nečisti nejen na duši, nýbrž znešvaření neb znetvoření i na těle). A ti všichni byli uzdravováni.

11. Druhé zatčení.

I povstal (nepřátelsky) velekněz a všichni, kteří s ním byli (stejného smýšlení), to jest ze sekty sadducejské a naplněni byli zlostí (hlavně proto, že apoštolové kladli ve svých kázáních největší důraz na vzkříšení Páně z mrtvých). I vložili ruce na apoštolů a vsadili je do obecního žaláře (jako nějaké sprosté zločince). Ale anděl Páně (mocí Boží) otevřel v noci brány žaláře, vyvedl je ven (a zase za nimi zavřel), A řekl jim: Jděte a stojíce (veřejně) mluvte v chrámě k lidu všechna slova toho života (podle Krista). Oni tedy vyslechnuvše ta slova, vešli hned na úsvitě do (nádvoří) chrámu a (směle) kázali. (V teplém podnebí tamějším jsou lidé zvykli časně si přivstati a raději v parných hodinách poledních si pak odpočinou).

Když tedy přišel velekněz a kteří s ním byli (zajedno), svolali do rady všechny starší lidu israelského a poslali (sluhy) do žaláře, aby (apoštolové) byli předvedeni. (O složení velerady viz čl. II. 7.) Ale když tam sluhové přišli a žalář otevřeli, ale jich nenašli, vrátili se a zvěstovali řkouce: Žalář jsme našli zcela pečlivě sice uzavřený a strážce, ani stojí před branami, ale když jsme otevřeli, nikoho jsme uvnitř nenašli. Když tedy uslyšeli úředníci chrámoví a představení tato sdělení, byli v rozpacích, co by se to bylo s nimi stalo. (Snad naposled sám lid je vysvobodil? To by byl osudný obrat pro vážnost velerady).

V tom příběhnuv kdosi, zvěstoval jim: Aj, muži, které jste vsadili do žaláře, stojí ve chrámě

a káží lidu. Tehdy odešel velitel (strážce chrámové, který býval vybírán z kněží), se služebníky. A přivedli je beze všeho násilí. Neboť (apoštolové se nevzpouzeli a strážcové) se báli lidu, že by je (samy) mohl kamenovati. Když je tedy přivedli, postavili je uprostřed v radě.

I otázal se jich velekněz řka: Přísně jsme vám zakázali (v čl. II. 7.), abyste nekázali ve jménu tom. (Proč jste tedy neposlechli?) A nyní jste naplnili Jerusalem svým učením i chcete na nás (členy velerady) uvést krev toho člověka (tím, že dráždíte ustavičně lid tvrzením, jakoby „ten člověk“ byl býval vydán na smrt nevinně. Strach jejich má velké oči. A přece ještě před nedávnem drze řvali u Piláta: „Krev jeho na nás a na naše děti!“).

Odpovídaje pak Petr a (ostatní) apoštolové (jeho ústy) řekli: Více sluší poslouchati Boha (který nám poručil kázati), než lidí (kteří nám to zakazují. — První papež zde slavnostně již podruhé prohlašuje zásadu, kterou jeho nástupcové budou hájiti po všechna staletí proti mocným tohoto světa). Bůh otců našich vzkřísil Ježíše, kterého vy jste zahubili tím, že jste jej pověsili na dřevo kříže. (Ostatní apoštolové patrně posuňky a chováním projevovali souhlas s každým slovem Petrovým). Toho však povýšil Bůh pravicí svou za vůdce (národů) a vykupitele (lidstva), aby sprostředkováno bylo (také) israel-skému lidu pokání a odpuštění hříchův. A my jsme svědky těchto slov, jakož i Duch svatý, kteréhož Bůh dal všem, kteří ho poslouchají (jak podivné činy jejich to dosvědčují).

To když (členové velerady) uslyšeli, pukali hněvem a pomýšleli na to (ne jak by je snad z klamu jejich vyvedli a o lepším poučili, nýbrž na to), jak by je zabili. (Nikdo jim nevyvracel jejich učení ani nemohl upříti zázraků. „Úřední násilí“ je mělo umlčeti navždy!)

12. Moudrá hlava.

Povstal však ve shromáždění jeden farizeus, jménem Gamaliel (vnuk to slavného rabína Hillela a dle křesťanské pověsti syn stařečka Simeona, který obětoval Ježíška ve chrámě), učitel to zákona, vážený od všeho lidu (a vyhledávaný od žákův až z dalekých krajin, jakými byl třeba Šavel z Cilicie anebo Barnabáš z Cypru. On byl nejen rabbi, nýbrž dle Talmudu jeden z těch sedmi učenců židovských, kteří měli čestný název „rabban“ t. j. „velký mistr“). A ten žádal, aby na chvílku byli ti muži vyvedeni ven.

Potom pak promluvil k radě: Mužové israelští, dobře si rozmyslete, co chcete učiniti s lidmi těmito. Neboť před nedávným časem (na sklonku vlády Heroda Velikého) vyskytl se Theudas a hlásal, že je něčím (velikým) a přidalo se k němu mužů počtem asi čtyři sta (ozbrojených). On pak byl zabit a všichni, kdož mu uvěřili, rozprášeni byli (římskou jízdou) a zničeni.

Po něm vystoupil Judas Galilejský (čili Gaulanitský, rodem z Dekapolis) ve dnech (druhého popsání Kvirinova, čili římského vládního) sčítání a strhl (lehce) lid za sebou (proti obřemňování daněmi národa vyvoleného a země svaté od pohanských Římanů a založil hlavně mezi

vznětlivými Galileany novou stranu politickou tak zv. Zelotů čili Horlivců proti nadvládě Říma). Ale sám zahynul a všichni, kdož se k němu přidali, byli rozprášeni (asi r. 7. po Kr. P. — Jeho dva synové ještě jednou později pokusili se vyvolati revoluci, ale byli popraveni).

A proto nyní (na základě oněch zkušeností) pravím vám: Upusťte od stíhání těchto lidí a nechejte jich. Neboť je-li tento záměr a dílo to od lidí, samo se rozpadne, je-li však od Boha, nebudete moci je zničiti, abyste se neocitli v odporu proti samému Bohu. (Proroctví moudrého toho rabína se splnilo: přes všechny útoky zevnější a přes všechny rozvraty vnitřní, které zloba lidská během věků přivodila, stojí církev Páně ve světě jako dílo Boží neporušena dále).

Poslechli ho tedy. (Od té doby zaujali farizeové pokojné vyčkávací stanovisko vůči mladé církvi křesťanské. Tím si vysvětlíme, že i lid, vedený ve všem od farizeů, choval se příznivě k prvním křesťanům, zvláště když je viděl pravidelně při společných obětních pobožnostech ve chrámě. Ale v nevěrcích Sadducejích vřelo záští ustavičně).

Zavolavše tedy apoštoly, dali je zmrskati (jednak aby uspokojena byla mstivost urputnějších Sadduceův, jednak aby obava před opětným hrozným tím trestem zadržovala je od další kazatelské činnosti. Každý dostal důtkami o šesti řemínkách 39 ran; více zákon Mojžíšův nedovoľoval). A pak uložili jim, aby vůbec nemluvili ve jménu Ježíšově, a propustili je.

A oni odcházeli ze shromáždění s radostí nad tím, že hodni byli učiněni trpěti potupu pro jméno Ježíšovo. (Vždyť On jim to předpověděl u Mt. 10., 17.: „Budou vás bičovati ve svých shromážděních — ale radujte se!“)

Nepřestávali pak každodenně v chrámě i po domech učiti a hlásati Krista Ježíše. (Sv. Jan Zl. míní, že ona statečnost a radostná vytrvalost plachých dříve Galilejanů je stejně velký zázrak jako ty jiné, které Pán Bůh rukama jejich činil).

(Rabban Gamaliel zemřel pak jako křesťan a památka jeho se připomíná v Římské církvi dne 3. srpna).

13. První svěcení.

V těch (dalších) dnech, když rostl počet vyznavačů, stalo se reptání řeckých věřících proti židovským, jakoby odstrkovány byly (řecké) jejich vdovy při každodenním podělování (ze společného majetku, jak vylíčeno bylo v čl. II. 5. a 9. A vdovy byly nejvíce na dobročinnost odkázány, neboť dle zákona Mojžíšova vdova po muži nedědila. Děti měly dochovati matku vděčně do hrobu).

(Řekové čili Hellenisté sluli ti židé, kteří přišli do Palestiny hlavně ze západních krajin římské říše a mluvili řecky. Mnozí z nich usadili se na stará léta v Jerusalemě, aby „byli blízko kostela“ a aby ve svaté zemi otců svých složili kosti v hrob. Židé čili Hebreové byli z lidu domácího a mluvili aramajsky. Ale nejen že řeč je dvojila, nýbrž i celý způsob života: Židé úzkostlivě šetřili všech starých náboženských i národ-

ních obyčejů, kdežto Hellenisté navykli si mezi pohany větší volnosti. K těmto se ovšem čítali i obrázcenci z pohanstva).

(Stížnost křesťanů řeckých byla asi odůvodněna). I svolalo dvanáctero (apoštolů) shromáždění věřících (kterých bylo nyní již do mnoha tisíc) a řekli: Není záhodno, abychom my zanedbávali slovo Boží a přísluhovali stolům (= abychom se starali dle starozákonního již vzoru o životní potřeby vdov a chudobných). Protož vyberte si, bratří, ze svého středu sedm mužů (dle sedmera městských okrsků anebo možná dle sedmera nových farností dle poznámky v čl. II. 5.), kteří jsou dobré pověsti, plní Ducha svatého a moudrosti, kteréž bychom (však my sami potom) ustanovili k tomu úkolu. My však si budeme pilně hleděti pobožností a hlásání slova Božího. A zalíbila se ta řeč všemu lidu.

I vyvolili Štěpána, plného víry a Ducha svatého, a Filipa (horlivého potomního kazatele v Caesarei Přímořské), Prochora (umučeného potom v Antiochii) a Nikanora (mučedníka na ostrově Cypru), Timona (popraveného pak pro víru v Korintě) a Parmenu (hlasatele křesťanství v Makedonii a mučedníka ve Filipi) a Mikuláše novověrce z Antiochie (rodáka sv. Lukáše). Ty představili apoštolům a oni s modlitbou skládali na ně ruce (na znamení, že přenášejí na ně část své pravomoci a udělují jim potřebnou milost k tomu úřadu: světili je na jáhny či diakony = pomocníky, neboť z další kazatelské činnosti sv. Štěpána a Filipa vidíme, že „starost o stoly“ nebyla jediným jejich úkolem. Vždyť společné sto-

lování prvních křesťanů bylo spojeno, jak víme ze čl. II. 5., vždy se službami Božími, takže i při těch měli jistě jáhnové přidělené výkony. — Až podnes táže se církev dle apoštolského příkladu před svěcením jáhnů domácí obce křesťanské na hodnost kandidátů).

A slovo Boží se rozmáhalo (patrně působením i nových sedmi jáhnův) a množil se počet učedníků (Kristových) v Jerusalemě velice. Ano i velký počet z kněží (židovských) byl poslušen víry. (Velerada však nevšímala si toho tolik, neboť byla právě cele zabrána sporem s Pilátem, který v poslední době svého vladaření zabral část chrámového pokladu na zbudování nového městského vodovodu).

(Dle příkladu Jerusalemského asi byl později i Řím rozdělen na sedm okrsků jáhenských. Jejich počet byl za papeže Řehoře Vel. (r. 590 až 604 po Kr. P.) zdvojnásoben a později z jáhnů, prvotních to pomocníků biskupských, stali se během času kardinálové, nynější volitelé a rádčové papežovi. — Vedle dvanácti apoštolů = biskupů a sedmi pomocníků = jáhnů bylo stále činnó i oněch 72 učedníků = kněží, které sám Kristus Pán ustanovil a apoštolům podřídil).

14. Soud lidu.

*Štěpán (= Korunovaný, Ověňčený) pak jsa pln milosti a statečné odvahy (obzvláště) činil zázraky a veliké divy v lidu.

I povstali (proti němu) někteří ze synagogy, která sluje (škola) Libertinských, Cyrenských a Alexandrijských, a potom (z druhé synagogy)

těch, kteří byli z Cilicie a z (ostatní Malé) Asie. (Libertini byli dle tvrzení sv. Jana Zl. potomci oněch židů, kteří asi před 100 lety byli od Pompeja odvedeni z Palestiny do Říma do otroctví, ale časem se z něho vyprostili. Odtud jejich název = po česku Osvobození. Někteří se vrátili do staré vlasti, ale mnozí zůstali v Římě a založili zvláštní židovskou čtvrť za řekou Tiberou. Cyrenští byli židi ze severního Afrického pobřeží, kde tvořili dle cestovatele Strabona celou čtvrtinu obyvatelstva. — Město Alexandria, založené od Alexandra Vel. r. 333. před Kr. P. při deltě Nilské, bylo nejpokročilejší osadou židovskou v cizině. Jak tvrdí Filo, tehdejší židovský učenec, bylo jich tam v apoštolské době na sto tisíc, měli svou vlastní samosprávu obecní pod etnarchem a mnohé výsady. Obilním obchodem mnozí mezi nimi velmi zbohatli. Tam bylo přeloženo Písmo sv. kolem polovice 3. století před Kr. P. od 70 židovských učenců z hebrejštiny do řečtiny = Septuaginta. — Cilicie na úpatí hor Taurských v jihovýchodním koutku Malé Asie byla krajina velmi úrodná a probudilá. Lid tamější byl velmi čilý jak v obchodě a dobývání mědi tak i ve vědách. Ohnivý Šavel z města Tarsu jest pravý syn své cilické otčiny. — Ti všichni měli v Jerusalemě své vlastní synagogy, kde se scházeli k společným modlitbám a výkladům Písma sv. ve své mateřské řeči).

I hádali se se Štěpánem. (Byliť to většinou horliví židovští poutníci). Ale nemohli odolati moudrosti a duchu, který (z něho) mluvil. (jak slíbil Pán svým hlasatelům u Luk. 21., 15.)* Proto

nastrčili muže, kteří by řekli, že ho slyšeli, kterak pronášel slova rouhavá proti Mojžíšovi i proti Bohu. A tak pobouřili lid i starší národa a zákoníky. A srotivše se, uchopili jej a přivedli do velerady. A postavili falešné svědky, kteří by tvrdili (jako druhdy proti Kristu Pánu): Tento člověk nepřestává mluvit řeči proti svatému místu (= chrámu) a proti zákonu. Neboť jsme ho slyšeli, kterak pravil, že prý ten (jejich) Ježíš Nazaretský rozmetá toto (svaté) místo a změní ustanovení (= obřizku, oběti, sobotu a svátky, očišťování atd.), která nám dal Mojžíš. (Tak asi překrucovali smysl kázání Štěpánova a proroctví Páně, že nezůstane z chrámu kamene na kameni, anebo smysl slov Jeho, že nepřišel Starý zákon zrušit, nýbrž naplnit).

A když naň hleděli, kteří zasedali ve veleradě, viděli obličej jeho jako tvář anděla. (To viděl patrně sám Šavel a po letech sv. Lukášovi, průvodčímu svému, vypravoval). Velekněz však (první se vzpamatoval) a řekl mu: Jest tomu tak, (jak tito tvrdí?)

A Štěpán odpověděl: Muži bratří a otcové, slyšte! Bůh slávy ukázal se praotci našemu Abrahamovi, když byl v Mesopotamii. (A pak postupně probírá Štěpán známé nám dějiny národa židovského za arciovců Isáka, Jakuba a Josefa Egyptského, potom otroctví vyvoleného lidu v říši faraonův a vysvobození jeho Mojžíšem, pak blouďení i poblouzení Židů na poušti až do příchodu jejich do země od Hospodina zaslíbené. Účel Štěpánových dějinných výkladů je dvojitý: Předně chce svým soudcům dokázati, že zjevení Boží

není vázáno jen na Jerusalem a chrám a jeho zařízení, protože Hospodin mluvil k praotcům i v dalekých odtud zemích a v době, kdy o chrámu Šalomounově nebylo ještě ani zmínky. Druhým účelem jeho jest připomenouti lidu židovskému, že za všech časů, jak dějiny jeho ukazují, brojil proti mužům od Hospodina poslaným a je zabíjel. — A poněvadž naň žalovali, že prý mluvil cosi proti chrámu, vysvětluje veleradě, co chtěl říci svými slovy, kterých se svědkové při některém jeho kázání chytli, řka):

Šalomoun pak vystavil Hospodinu (nádherný) dům. Ale Nejvyšší nebydlí v domech rukou lidskou zbudovaných, jak prorok (Is. 66., 1.) praví: „Nebe je mým trůnem, země pak stoličkou nohou mých (= jsem povýšen nade vše.) Jaký dům mi vystavíte?, praví Hospodin. (= Já žádného pro sebe nepotřebuji, ale vám lidem je zapotřebí domu Božího). Anebo které je místo mého odpočinutí? (= Nejsem odkázán na žádné místo!) Zdaliž ruka má to všechno neučinila?“ (Nyní propukla patrně nevole posluchačů jeho v hlasité reptání, že takový smysl dává slovům prorockým, jakoby chrám Jerusalemský nebyl jediným nejmilejším místem Hospodinovým. Tím odporem se dal mladý ohnivý jáhen strhnouti k ostrým dalším výčitkám):

Lidé tvrdých (= nepoddajných) šíjí a neobřezaných srdcí a uší! (Honosíte se tělesnou jen obřízkou, jakoby ta sama mohla vás spasiti, jak si na vás naříkal už Jeremiáš v 6., 10.). Vy se vždycky protivíte Duchu svatému, jako otcové vaši (druhdy), tak i vy (v přítomném čase). Neboť

kterého z proroků nepronásledovali otcové vaši? Ano i zabili ty, kteří předpovídali příchod Spravedlivého, a toho (rodáka svého) vy nyní jste zradili (cizincům Římanům) a zabili, vy, kteří jste přijali zákon prostřednictvím andělů (= vyslanců Božích), ale nezachovávali jste ho. (Tím méně tedy poslechnete, když k vám mluvím nyní já!)

*Když tedy toto slyšeli, pukali (vztekem) v srdcích svých a skřípali zuby proti němu (jakoby se byli minuli rozumem). On však jsa pln Ducha svatého, upíral zrak k nebi. I užírl slávu Boží a Ježíše stojícího na pravici Boží (jak Pán předpověděl u Luk. 22. 69). I řekl: Aj, vidím nebesa otevřena a Syna člověka státi na pravici Boží. I vzkřikli hlasem velikým a zacpali si uši (aby neslyšeli dalších jeho slov). A jednomyslně obořili se na něho a vyvlékli ho z města ven (dle příkazu Starého zákona a to severovýchodní branou, která až podnes má po něm jméno) a tam jej kamenovali (jako rouhače dle zákona v Lev. 24., 14.). A (k tomu si) svědkové (kteří dle zákona měli hoditi naň kamenem první) složili své pláště a (položili si je) k nohám mladého (asi 30letého) muže, (který jim byl spolehlivým hlídačem). A ten slul Šaveř (= Saulus, t. j. židovský Šaul s obvyklou tehdy latinskou koncovkou — us.)

A tak kamenovali Štěpána, který se modlířka: Pane Ježíši, přijmi duši mou. A pokleknuv na konec, zvolal hlasem velikým: Pane, nepokládej jim toho za hřích! (Jaká to nápadná podobnost mezi posledními slovy sv. Štěpána a Mistra jeho na kříži!) A to pověděv zesnul v Pánu.

(Křesťané vždy považovali smrt spravedlivých dle poučení Páně za dočasný jen odpočinek jako spánek = Čl. I. 69.)*

Šavel pak souhlasil s jeho usmrcením, (ač byli možná spolužáky ze školy Gamalielovy. Netušil Šavel, jak brzo bude dědicem ducha i práce Štěpánovy! — Sv. Augustin tvrdí, že si sv. Štěpán oním zvoláním k nebi vyprosil na Pánu obrácení Šavlovo. „Kdyby nebylo Štěpána, nebylo by prý ani Pavla.“).

Pochovali potom Štěpána mužové bohabojní (jako druhdy jeho Pána) a učinili veliký nárek nad ním (= vypravili mu velkolepý pohřeb. Staré podání praví, že i rabban Gamaliel a bohatý Nikodem zúčastnili se jeho pohřbu. — Sv. Augustin nám uvádí několik zázraků, které se s ostatky sv. Štěpána staly. Ty odpočívají nyní v chrámě sv. Vavřince, druhého slavného jáhna, v Římě. — Svátek jeho slaví se hned po Narození Páně, poněvadž on byl první (= „Prvomučedník“), který se v církvi pro nebe zrodil.)

15. První pronásledování.

Propuklo pak v onen den (kdy Štěpán byl ukamenován) veliké pronásledování církve v Jerusalemě. A všichni (křesťani, hlavně Hellenisté, z nichž pravděpodobně sv. Štěpán pocházel), se rozutekli po krajích Judských a Samařských (ale též dále na sever do sousední Syrie a na ostrov Cyprus), vyjímaje apoštoly (kteří jako praví pastýřové neopustili svého stáde. Dle Klimenta Alexandr. měli prý rozkaz od Pána, aby aspoň 12 let vytrvali v Jerusalemě).

Zvláště pak (ohnivý mladý farizeus) Šavel hubil (jako dravý vlk) církve: vnikal (v čele rot) do domův a odvlékal muže i ženy a vsazoval je do žaláře (jak mu velerada dala plnomocenství).

Ti tedy, kteří se rozprchli (z hlavního města), chodili (po venkově) a hlásali evangelium Páně (slovem i příkladem).

(Proč však římský vladař trpěl řádění velerady a nezakročil proti týrání spoluobčanů, kdyžtě Římané přáli až dosud svobodě náboženské ve všech svých zemích? Tenkrátě totiž právě žádného vladaře v Palestině nebylo. Poměry tehdejší byly příznivy zuřivosti židovské, ale velmi nepříznivy křesťanům. Pilát totiž krátce před tím dal porubati mnoho Samaritánů, kteří se sešli kolem hory Garizim, kde jakýsi náboženský blouznílek či podvodník sliboval jim ukázati posvátné nádobí, který prý tam Mojžíš ukryl. Když se Pilát v Caesareji Přímořské dověděl o tom shluku lidu, poslal tam jízdné vojáky se zbrklým rozkazem: Nikoho nešetřit! Krajinský sněm Samařský obžaloval ho za to u jeho prvního představeného, syrského legáta, místodržitele Vitellia v Antiochii. Ten použil té příležitosti k ukojení dávné své nevole k Pilátovi a poslal ho do Říma, aby se tam zodpovídal před císařem Tiberiem. Ale než Pilát do Říma dorazil, císař Tiberius zemřel v březnu r. 37. po Kr. P. Smrtí císařovou přestávala však i veškerá pravomoc syrského legáta, neboť ten byl dle zákona římského jenom osobním zástupcem a dvorním úředníkem panovníkovým. A proto Vitellius se vydal ihned na cestu do Italie. Této doby mezi-

vládí, než dojel nový vladař Marcellus (r. 37. až 41.), ustanovený od nového císaře Kaliguly, použila velerada k beztrestnému pronásledování nenáviděných „Nazaretských“ Staré podání praví, že jich tehdy zahynulo na 2000. Tím si též vysvětlíme, kterak mohl býti sv. Štěpán ukamenován, ačkoliv Židé před čtyřmi asi lety sami Pilátovi připomínali: „Nám není dovoleno nikoho zabít.“ A teď z velerady byl „Prvomučedník“ přece vyvlečen a ubit za jejího souhlasu).

16. Nové působíště.

Tehdy Filip (= druhý ze sedmera jáhnů, pro svou dlouholetou horlivou kazatelskou působnost Evangelistou nazvaný), sestoupil do města Samaří (od dob Heroda Vel. též Sebaste zvaného) a kázal jim tam Krista (kterého ještě mnozí z nich i osobně znali, když procházel jejich krajem. Srov. čl. I. 27.). Naslouchali pak zástupové všemu tomu, co bylo od Filipa řečeno, ochotně, neboť slyšeli o divcích a viděli (na vlastní oči), co on činil. Z mnohých zajisté takových, kteří měli duchy nečisté, tito s křikem velikým vycházeli. Mnozí pak ochrnuli a kulhaví byli uzdraveni. Nastala tedy veliká radost v onom městě.

Když tedy uvěřili Filipovi, an jim zvěstoval království Boží, byli pokřtěni ve jménu Ježíše Krista a to mužové i ženy.

*Když pak uslyšeli apoštolové, kteří byli v Jerusalemě, že Samařští přijali slovo Boží, poslali k nim (po vzájemné úradě) Petra a Jana. (Zase ti dva nerozluční přátelé jako ve čl. I. 194, anebo II. 6.!) A ti když přišli, modlili se nad nimi,

aby přijali Ducha svatého. Dosud zajisté na žádného z nich nebyl sestoupil, nýbrž byli toliko pokřtěni (od jáhna Filipa) ve jménu Pána Ježíše. Vzkládali tedy na ně ruce (jakožto biskupové) a oni přijímali Ducha svatého (ve svátosti sv. biřmování = ve svátosti svatého posilnění).*

17. Věkovitá kletba.

Byl pak tam (v Samaří) jakýsi muž, jménem Šimon, který byl od dávna kouzelníkem v městě a sváděl lid samařský, čině se čímsi velikým (snad očekávaným Kristem aneb aspoň velikým prorokem). A toho poslouchali všichni od nejmenšího k největšímu, říkajíce: Tento je (vtělená) moc Boží, která slove velikou (.Někteří spisovatelé míní, že on to byl, který vyvedl lid samařský na horu Garizim dle čl. II. 15.) Poslouchali pak ho, protože už po dlouhý čas svými kouzly je mánil. (Ale kteří uvěřili Filipovi, zřekli se ho).

Tehdy tedy i ten Šimon („Kouzelník“ zvaný) uvěřil. (Ale víra jeho, jak se ukázalo, nebyla upřímná). A když byl pokřtěn, držel se Filipa (asi v naději, že přiučí se od něho divotvorectví jeho). Vida pak, že divy a zázraky veliké se dějí, divil se a žasnul.

A když uzřel, že vzkládáním rukou apoštolů (Petra a Jana) uděluje se Duch svatý, nabídl jim peníze řka: Dejte i mně tuto moc, aby dostal Ducha svatého, na kohokoliv bych vložil ruce. Petr však mu řekl: Peníze tvé i s tebou buďtež zatraceny! Neboť jsi se domýšlel, že dar Boží může býti koupen za peníze. Nemáš účasti ani podílu v této věci, neboť srdce tvé není upřímné

před Bohem. Čiň tedy pokání z této své nepravosti a pros Boha, zda by ti snad prominul toto smýšlení tvého srdce. Neboť vidím (z vnuknutí Božího), že vězíš v hořkosti (jedovaté) jako žluč (dle Deut. 29. 18.) a v nepravosti jako v poutech (dle Is. 58., 6.). Odpovídaje pak Šimon řekl: Proste vy za mne Pána, aby nepřišlo na mne nic z těch věcí, které jste pronesli.

A když oni doklady osvědčili slovo Boží, vraceli se do Jerusalema a (na té zpáteční cestě) hlásali evangelium v mnohých osadách samařských.

(Onen Šimon Kouzelník je „patronem“ všech, kteří kdy za peníze chtěli dosáhnouti hodností neb úřadů duchovních, a toto podplácení zove se až podnes dle něho „simonia“ (= svatokupectví) a je od církve stíháno klatbou, jako je zatratil již první papež, Petr: — Šimon Kouzelník se též považuje za „patrona“ všech odpadlíků, neboť prý později úplně od křesťanství odpadl jako první toho druhu. — Stará pověst taky praví, že on to byl, který zrazoval pohanům a židům náboženská tajemství a úkryty křesťanů římských a za veliké peníze prý našeptal císaři Neronovi, aby požár Říma svedl na křesťany. Ale zpráva ta není nijak zaručena, a spíše se zdá, že první křesťané zosobňovali si v něm všechnu zlobu židovskou. Sv. Jan Zl. nazývá ho druhým Jidášem).

18. Do temné země.

Anděl Páně pak promluvil k (jáhnovi „Evangelistu“) Filipovi řka: Vstaň a jdi na polední stra-

nu k silnici, která běží (jihozápadně) z Jerusalema do Gazy a to k té, co vede pustinou, (neboť jiná oživenější silnice vedla městy Azotem a Askalonem po pobřeží středomořském. Gaza = Pevnost bylo starobylé filistinské město u moře, vzdálené od Jerusalema asi 105 km). A on vstav, šel tam (s ochotou).

A hle, muž Ethiopský, komorník, mocný to úředník královny Kandace (= Vládkyně) nad Ethiopií (na horním Nilském toku v Africe), který byl nad všemi jejími poklady, byl přišel do Jerusalema poklonit se (jako proselyta jedinému pravému Bohu) a nyní se vracel, sedě na svém voze a čta z proroka Isajáše. (Tento prorok mluví často ve své knize o Ethiopii a proto asi nejvíce byl oblíben u tamějších proselytů).

Řekl pak Duch Boží (vnitřním vnuknutím) Filipovi: Přistup a přidrž se toho vozu. Doběhnuv tedy Filip, zaslechl jej, kterak čte z proroka Isaiáše. I řekl mu: Zdali pak také rozumíš tomu, co čteš? On mu odpověděl: I kterak mohu rozuměti, jest-li mi to někdo nevyloží? A požádal Filipa, aby si vylezl a k němu si přisedl. Místo pak Písma, které četl, bylo toto (Is. 53., 7.—8.): „Jako ovce k zabití veden jest a jako beránek před tím, který ho stříhá, oněmí, tak neotevřel úst svých. V ponížení jest zrušen soud jeho. Kdo vypoví jeho rod? Neboť bude odňat se země jeho život.“ Odpovídaje pak komorník Filipovi řekl: Prosím tě, o kom to prorok mluví? O sobě či o někom jiném? (Neboť i prorok Isajáš byl popraven).

Otevřev pak Filip ústa svá a počav od tohoto místa Písma, zvěstoval mu Ježíše. A když tak jeli silnicí (několik hodin), přišli k jakési vodě (asi k řece Esol). I řekl komorník: Ejhle, voda! Co mi brání, abych nebyl pokřtěn? Řekl mu tedy Filip: Věříš-li z celého srdce, je to možno. A on odpovídaje řekl: Věřím, že Ježíš Kristus je Syn Boží. I rozkázal zastaviti povoz. A sestoupili oba do vody, Filip i komorník. I pokřtil jej.

Když však vystoupili z vody, Duch Páně uchopil Filipa (jako druhdy anděl Habakuka zanesl s pokrmem pro Daniela ke lví jámě v Zákoně Starém) a již ho komorník více neviděl. Jel tedy svou cestou dále raduje se, (neboť ze zázračného zmizení Filipova poznal, že muž ten byl pravý posel Boží. — Komorník onen byl prý prvním hlasatelem křesťanství ve své temné africké vlasti a zemřel pak pro víru Kristovu jako mučedník. Též sv. evangelista Matouš pokropil prý zemi tu svou krví. Ethiopia čili dnešní Habeš (Abessinia) jest jediná země v Africe, která nikdy nepodlehla návalu mohamedanismu).

Filip pak se octnul v Azotu (dobrých 40 km púlnočně od toho místa). I procházel všemi městy (na přímořské rovině Saronské, jako byly Jamnia, Akkaron, Gezar, Arimatia, Lydda, Joppe, Antipatris, Apollonia a j.), až přišel do Caesareje (Přimořské, která byla od r. 6. po Kr. sídelním městem římského vladaře, až byla od Jerusalema, srdce to židovské země, vzdálena skoro 100 km. Tam se Filip „Evangelista“ trvale usadil. A tam též se s ním po letech setkal sv. Lukáš, pisatel těchto zpráv, v průvodu sv. Pavla).

19. Světlo s nebe.

Šavel však soptil dosud (od ukamenování jáhna Štěpána) hrozbami a krvelačností proti učedníkům Páně a předstoupil před velekněze (Theofila, který byl v úřadě od velikonoc r. 37. Kaifáš byv tehdy sesazen od legáta Vitellia, skončil sebevraždou). A vyžádal si od něho listiny k synagogám do Damašku (v sousední Syrii), aby muže i ženy, když by jaké toho směru (náboženského) tam našel, směl spoutati (jako rouhače proti zákonu Mojžíšovu) a přivésti do Jerusalema (protože místní soudy neměly pravomoci nad tak těžkým zločinem. — Šavel se chlubil svou farizejskou horlivostí, ale neštítil se v boji proti křesťanům pokořit se před veleknězem, který byl známý Sadducej. — Damašek bylo již tehdy 2000 let staré město, pro svou krásu „zřítelnicí východu“ pojmenované a ještě dnes od cestovatelů „věčně mladým“ zvané. Židé, počtem prý 50 tisíc, měli tam jako třeba v Alexandrii Egyptské jistou samosprávu obzvláště ve věcech náboženských).

A když byl na cestě (pátý již nebo šestý den) a blížil se již (kolem poledne) k Damašku (k jihovýchodní bráně), stalo se (dle starého podání, na jednom mostě), že náhle ozářilo ho světlo s nebe (které vycházelo z postavy Pána Ježíše). A padnuv na zemi (snad s velblouda nebo mezka ale ne s koně), uslyšel hlas řkoucí mu (po aramsku): Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ? (Utrpení vyznavačů bylo utrpením Pána samého). A on (patře na Něho dle 1. Kor. 15., 8.) řekl: Kdo jsi, Pane? A onen: Já jsem Ježíš, kterého

ty pronásleduješ. Těžko je však tobě vzpírati se proti ostnu. (Přesně přeloženo: „Tvrdo je tobě vyhazovati kopytem proti bodlu.“ Obrazné to přísloví je vzato z orientálních poměrů: Pastýři ženouce stádo na trh pohánějí je dlouhým bidlem, které je na konci okováno ostrým hrotem. Tvrdošíjně zvíře utrží tím více ran, čím více se pánu svému vzpírá. — Z onoho výroku Páně se můžeme dohadovati, že Pavel prožíval již od ukamenování Štěpánova hrozně boje duševní, ale farizejská jeho pýcha a zatvrzelost dosud vždy zvítězila. Potomní jeho listy ukazují, jaký nemsazatelný dojem měla na něho řeč Štěpánova před veleradou. Některé jeho věty jsou zrovna opakováním slov Prvomučedníkůvých). Tu třesa se a žasna řekl: Pane, co chceš, abych učinil? (Ejhle, velkomyslného a činorodého ducha Pavlova, který se ihned hlásí o — práci!) A Pán k němu dí: Vstaň a vejdi do města a tam ti bude řečeno, co máš činiti. (= Trpělivé čekání budiž první zkouškou pro tvou bouřlivou a ohnivou povahu).

Oni pak muži, kteří ho provázeli, byli ohromeni: slyšeliť zvuk hlasu, ale nikoho neviděli. (On tedy viděl více než oni: Pána samého). Vstal tedy Šavel se země, ale otevřev oči, ničeho neviděl. Vzali ho tedy za ruce a uvedli do Damašku. A byl tam po tři dny nic nevida a nejedl a nepil (v duchu kajícínosti).

(Na něm splnilo se proroctví praotce Jakuba pronesené nad nejmladším synem: že Benjamin bude dopoledne (= napřed) dravým vlkem a odpoledne (=potom) tichým beránkem. A Šavel z Tarsu byl z pokolení Benjaminova).

20. Vyvolený nástroj.

Byl pak v Damašku jakýsi učedník Páně (t. j. pravděpodobně kněz, snad jeden ze 72 učedníkův ustanovených od samého Pána Ježíše), jménem Ananiáš. (Ještě dnes je tam ulice zvaná Ananiášova, ve které prý zůstával). A k tomu řekl Pán ve vidění: Ananiáši! On pak řekl: Hle, tu jsem, Pane! A Pán k němu: Vstaň a jdi do ulice, která sluje Přímá a hledej tam v domě Judově muže jménem Šavla z Tarsu. Ejhle, (už nezuří), on se modlí!

A Šavel (v tutéž chvíli ve vidění) zřel muže, jménem Ananiáše, kterak k němu přichází a vkládá na něho ruce, aby dostal opět zrak. (Tak Pán oběma dal žádoucí vysvětlení).

Ananiáš však odpověděl: Pane, slyšel jsem od mnohých o muži tom, kolik zlého způsobil tvým svatým v Jerusalemě. (Hle, tak bohabojně první křesťané žili, že mohli býti zvaní svatými!) A zde má moc od velekněží, aby spoutal všechny, kteří vzývají tvé jméno. Ale Pán mu řekl: Jen jdi! Neboť jest mi vyvolenou nádobou (= vyvoleným nástrojem) muž ten, aby roznesl jméno mé mezi pohany a před vladaře (jako krále Heroda, vladaře Felixe a Festa a císaře Nerona) i mezi syny Israelské. Já zajisté mu ukáži, kolik mu bude trpěti pro jméno mé. (Tedy právě apoštolování jest nejenom kázati, nýbrž i trpěti).

I šel tam Ananiáš a vešel do domu (a právě tak si počínal, jak ho Pavel v předchozím zjevení viděl). A vzkládaje na něho ruce (dle návodu Páně u Mk. 16., 18.) pravil: Bratře Šavle, Pán Ježíš, který se ti zjevil na cestě, kterou jsi přišel, poslal

mne, abys prohlédl a naplněn byl Duchem svatým. A hned spadly s očí jeho jako šupiny a prohlédl. (Lékaři vysvětlují, že Šavel dostal jakýsi druh bělma následkem prudkého zápalu očního působením oné náhlé světelné záplavy s nebe. Někteří učedníci dokonce míní, že po celý život mu zůstala památka na onu zázračnou událost v oční chorobě a tu mají za onen „osten“, na který si sv. Pavel tolik naříká. A skutečně prý orientální oční nemoc působí bolest, jakoby hrotem do oka píchal).

I vstal a byl pokřtěn. A když požil pokrmu, posilnil se (též tělesně, ač zde možno mysliti též na duchovní pokrm svátostný, neboť dospělí křtěníci přistupovali hned po křtu sv. ke stolu Páně).

(Obrácení Šavlovo bylo tak dalekosáhlého významu pro církev, že nemohla na ně zapomenouti a dosud si je každoročně připomíná dne 25. ledna. Stalo se pak pravděpodobně r. 37. po Kr. P. — Křtitel jeho Ananiáš ctí se v církvi naší jako mučedník. — Ulice Příimá je v Damašku dosud, táhne se celou míli od východu na západ a je nyní hlavní obchodní ulicí v městě.)

21. Všeobecná překvapení.

Pobyl pak Šavel s učedníky Páně, kteří žili v Damašku, po několik dní. (Dosud se ukazuje poutníkům dům, ve kterém prý přebýval.) A ihned hlásal v synagogách o Ježíšovi, že on je Syn Boží. I žasli všichni, kteří ho slyšeli a pravili: Což není to ten, který hubil v Jerusalemě ty, kteří vzývali jméno ono? A sem zdaž proto nepřišel, aby

je spoutané odvedl k velekněžím? Ale Šavel stále více se upevňoval (ve svém novém povolání) a umlčoval Židy, kteří bydleli v Damašku, a jim (soustavně) dokazoval, že Onen je Kristus. (Potom se Pavel uchýlil do samoty na poušti arabské, odkudž se vrátil asi po 3 letech opět do Damašku a znovu začal hlásati Židům božství Ježíše Krista.)

A když tak uplynulo mnoho dní, uradili se Židé vespolek, že ho usmrtí. Ale úklady jejich byly Šavlovi prozrazeny. Hlídali pak dnem i nocí brány (městské, aby jim neunikl, nýbrž) aby ho zabili. Vzali ho tedy učedníci Páně v noci a přes hradby mu pomohli k útěku, spustivše ho v koši. (Dosud se tam ukazuje okno v domě, který přiléhá k městským hradbám, z něhož Pavel unikl r. 40.)

Když pak přišel do Jerusalema, hleděl se připojiti k věřícím, ale oni se ho všichni báli a nedůvěřovali mu, že by byl učedníkem Páně. Ujal se ho tedy Barnabáš a přivedl ho k apoštolům (Petrovi a Jakubovi Ml. Zde se nám objevuje druhá zářivá stránka povahy Barnabášovy. ☉ první viz čl. II. 5.). A vypravoval jim, kterak na cestě viděl Pána, a kterak On mluvil k němu i jak zmužile v Damašku jednal ve jménu Ježíšově. I zůstal s nimi v Jerusalemě (po dva týdny) v důvěrném společenství a zmužile si počínal ve jménu Páně. Kázal také pohanům a hádal se s řeckými Židy. (nejspíše v synagoze Cílicské). Ti však hleděli ho zabíti. Když to seznali bratří (= křesťané), dovedli ho do Caesareje (k lodi) a vypravili ho (na sever) do

Ťarsu, (aby se odňal Židům podnět ku vzbouření proti církvi. Pavel pak žil v rodném městě od r. 40. do r. 42.).

22. Biskupská visitace.

Církev pak po celé Judeji a Galileji i Samařsku měla pokoj (po 2 nebo 3 léta od Židů, což se vysvětlí tím, že nástupce Ťiberiův, bezohledný despota Kaligula, který panoval jen krátkou dobu od r. 37—41, vydal v březnu r. 39 po Kr. šílené nařízení, že ve všech chrámech říše římské — a na jerusalemském mu nejvíce záleželo! — musí býti bez prodlení postavena jeho socha a vzdávána jí božská pocta, neboť v něm jako vladaři je vtěleno božství svrchovaného státu (!). Prozíravý však legát syrský Petronius zdržoval provedení císařského ediktu. Celý národ židovský byl svrchovaně vzrušen a cele zaujat touto rozčilující záležitostí. Zavražděním Kaliguly počátkem r. 41 ulevilo se Židům všem.) I mohutněla církev (číselně) chodíc v Boží bázni a naplněna byla (též vnitřně) útěchou Ducha svatého (která se jevila v mimořádných úkazech, jako jsou na př. dále uvedené dva zázraky).

Stalo pak se, když Petr obcházel všechny (osady), že přišel taky ke svatým (= vyznavačům Kristovým), kteří bydleli v Lyddě (asi 40 km severozápadně od Jerusalema. Tuto osadu snad založil Filip Evangelista na oné cestě z Azotu dle čl. II. 18. anebo aspoň ve víře ji posilnil). Nalezl pak tam Petr jakéhosi muže, jménem Eneáše (dle řeckého jména asi Hellenistu), který

ležel osmý rok na loži, byv raněn mrtvicí. I řekl mu Petr: Eneáši, uzdravuje tě Pán náš, Ježíš Kristus. Vstaň a ustel si! A ihned vstal. I viděli jej všichni, kteří přebývali v Lyddě a (v jiných městech) na Saronské (úrodné rovině) i obrátili se k Pánu. (Dnes je Lydda pěknou zachovalou vesnicí, ale obyvatelstvo je skoro vesměs mohamedánské.)

Poněvadž pak Lydda ležela blízko (= asi 20 km jihovýchodně) u Joppe (nynějšího přístavu Jaffa), učedníci Páně (= křesťané) slyšíce, že Petr je tam (v Lyddě), poslali k němu (z Joppe) dva muže s prosbou: Neotálej přijíti ihned k nám (neboť s pohřbem nelze dle obvyklého židovského řádu odkládati na zítřek). V Joppe totiž byla jakás učednice Páně, jménem Tabitha, což se vykládá (po řecku) Dórkas (a po česku Srnka, oblíbený to tam název všech hbitých pracovníků.) Ta byla plna dobrých skutkův a almužen, které dávala. (Podle toho se dá souditi, že ani v blízkém Joppe nebylo mezi prvními křesťany společné majetnosti jako v Jerusalemě, za to však zplodilo tam křesťanství dobročinné duše, které se dovedly obětovati pro své bližní.) Stalo se pak v těch dnech, že se roznemohla a umřela. Když ji tedy umyli (dle nepamětného obyčeje u všech kulturních národův), položili ji v hořejší síni.

Povstav tedy Petr (z Lyddy), šel s těmi dvěma muži. A když tam dorazil, vedli ho do horní síně. A obstoupily ho všecky vdovy s pláčem a ukazovaly mu prádlo a šatstvo, které jim zhotovila Srnka. Vypustil tedy Petr všecky ven, a pokleknuv na kolena modlil se (dle příkladu

svého Mistra na př. u Luk. 9, 25.). A obrátiv se k mrtvole zvolal: Tabitho, vstaň! A ona otevřela oči. Pohlédnuvši pak na Petra, posadila se. I podal jí ruku a pozdvihl ji (neboť byla ještě slabá). A zavolav svaté a vdovy, představil ji živou. Rozhlásilo se pak to po všem Joppe (jako kdysi v Kafarnaum s dcerkou Jairovou, neboť sešlo s pohřbu). I uvěřili mnozí v Pána.

Stalo pak se, že se zdržel mnoho dní v Joppe (aby obrácené vycvičil ve víře, a zůstával) u jakéhosi Šimona, koželuha. (Dnes je Jaffa jako byla za pradávna přístavem Jerusalemským. Tam doplavili řemeslníci foénického krále Hiramova cedrové stavební dříví na chrám Šalomounův, a tam vystupují na pevninu i poutníci dnešní, aby odtud po železnici dostali se do Svatého města. Ještě dosud provozuje se tam jirchářství ve velkém.)

23. Šlechtný pohan.

Žil pak v Caesareji (Přímořské) jakýsi muž, jménem Kornelius (dle jména Říman, dokonce snad člen slavné šlechtické rodiny římských Korneliův), setník čety, která slula italská. (V Caesareji leželo posádkou pět čet, každá o 600 mužích a každá měla své vlastní jméno). A muž ten byl (sice pohan, ale velmi) zbožný, který se bál Boha s celým domem svým a dával mnoho almužen lidu a vzýval Boha (pravého) povždy. Ten spatřil ve vidění zřejmě asi o deváté (3. odp.) hodině denní anděla Páně, že přišel k němu a řekl mu: Kornelie! On však pozíraje naň byl zachvácen strachem a řekl: Co je, Pane? Řekl pak

anděl: Modlitby tvé a almužny tvé vstoupily na paměť před tváří Boží. Nyní tedy pošli muže do Joppe a povolej jistého Šimona, který má přijmí Petr. Ten je pohostinu u jakéhosi jircháře Šimona, jehož dům stojí u moře. Ten ti poví, co máš činiti. (Ač v Caesareji pravděpodobně již tehdy žil jáhen Filip, onen horlivý Evangelista, přece tak důležitá věc, jako bylo přijetí pohanů do církve, byla určena k rozhodnutí a uskutečnění ne jemu ani snad apoštolovi pohanů, sv. Pavlovi, nýbrž hlavě církve a klíčnickovi království Božího, sv. Petrovi.)

A když odešel anděl, který k němu mluvil, zavolal dva z domácích svých a jednoho bohabojného vojína z těch, kteří mu byli podřízeni. Těm tedy vypověděl všecko a poslal je do Joppe (skoro 64 km odtud na jih).

Následujícího pak dne, když byli na cestě a blížili se k městu, vystoupil Petr kolem hodiny šesté (= 12. polední) na střechu, aby se modlil. (Na ploché střeše, která byla mnohdy upravena jako zahrádka, orientálové vůbec rádi hledali odpočinek a klid.) A zlačněl a chtělo se mu jísti (neboť bylo již poledne). Zatím, co domácí chystali, připadlo naň vytržení mysli (duševní to stav, o němž praví sv. Pavel z vlastní zkušenosti, že člověk si není vědom, zda je v těle či bez těla). I viděl nebe otevřené a z něho splývající nůši jakousi na způsob velikého prostěradla, které viselo za čtyry cípy od nebe k zemi. A v té byli všichni čtvernožci i pozemští plazi i ptactvo nebeské. I zavolal na něho hlas: Vstaň, Petře, zabíjej a jez! Řekl pak Petr: Nikoli, Pane, neboť

nikdy jsem nepožíval ničeho poskvrněného a nečistého, (co zakazuje zákon Mojžíšův v Lev. II. Jistá zvířata s jistými tělesnými vadami anebo s jistými „nectnostmi“ byla tam označena jako nečistá, aby se jim pravověrný Žid vyhýbal a tím zároveň připomínal si stále ošklivost hříchů, které mu ona zvířata svou podobností připomínala. Měl tedy ten zákon na zřeteli nejen snad zdravotní úkol, nýbrž na prvním místě význam nábožensko-výchovný). A hlas znova k němu: Co Bůh očistil, ty nenazývej nečistým. Tak se to stalo po třikráte (aby byl ubezpečen, že to nebyl jen nějaký okamžitý přelud). A hned byla nuše vzata zpět do nebe.

A když Petr tonul v pochybnostech, co by znamenalo to zjevení (jaký vlastně smysl by mělo míti), řekl mu Duch (vnitřním vnuknutím): Ejhle, tři muži hledají tě. Vstaň tedy, sejdi dolů a jdi s nimi bez rozpaků, neboť já jsem je poslal. (Dříve poučoval ho vždy Kristus Pán, nyní stále ho vede Duch sv. Proto také Skutky Apoštolské zovou se případně „Evangelium Ducha svatého“.) I sestoupiv Petr dolů k těm mužům, řekl jim: Ejhle, já jsem, kterého hledáte. Která je příčina vašeho příchodu? A oni řekli: Setník Kornelius, muž spravedlivý a bohabojný, který má dobré svědectví od všeho lidu židovského, dostal pokyn od svatého anděla, aby tě povolal do domu svého a vyslechl poučení od tebe.

I uvedl je dovnitř a pohostil je (a tím po prvé prolomil starou přehradu židovské zaujatosti proti „nečistým“ pohanům). Následujícího pak dne (časně z rána) sebral se a šel s nimi.

A někteří z bratří Joppenských doprovázeli ho (bylo jich šest, jak později se dočteme). Druhého pak dne (odpoledne) došel do Caesareje. (Muž urazí pravidelným krokem přes 4 km za hodinu.)

Kornelius je však již očekával svolav své příbuzné a důvěrné přátele. I stalo se, když Petr byl již na tom, aby vešel, Kornelius mu vyšel vstříc a padnuv k jeho nohám (on, vznešený Říman!) poklonil se mu (chudobnému Židovi!) Petr však ho pozdvihl řka: Vstaň, neboť i já jsem jenom člověk. (Pohané drželi na hluboké poklony, ale Židé se klaněli jen ze zbožnosti Bohu.) A rozmlouvaje s ním, vešel dovnitř a našel jich mnoho, kteří se byli sešli (a byli patrně stejného smýšlení s domácím pánem).

I řekl k nim: Vy víte, jak se Žid štítí připojení se anebo přistoupení ku (pohanskému) cizinci. (I římský dějepisec Tacit ve svých Hist. 5, 5. praví, že Žid nezasedne s jinověrcem ke stolu. Zákon Mojžíšův sice nikde toho nenařizoval, ale během věků se vyvinula taková úzkoprsost.) Ale mně ukázal Pán, abych nikoho nenazýval poskvrněným nebo nečistým. Proto byv pozván, bez otálení jsem přišel. Táži se tedy, pro kterou příčinu jste mne zavolali. (Vyložte mi podrobněji svá přání.)

A Kornelius řekl: Před čtyřmi dny právě tímto časem modlil jsem se o deváté hodině ve svém domě. A ejhle, stanul přede mnou muž v rouchu bílém a řekl mi: Kornelie, vyslyšena je tvá modlitba a almužny tvé připomenuty jsou před tváří Boží. Pošli tedy do Joppe a pozvi

Šimona, který má přijmí Petr. Ten je hostem v domě Šimona, jircháře u moře. Hned jsem tedy poslal pro tebe. A ty jsi dobře učinil, že jsi přišel. Nyní tedy my všichni stojíme zde před tváří tvou, abychom vyslechli všechno, cokoli je tobě přikázáno od Pána.

Otevřev tedy Petr ústa svá řekl: V pravdě jsem poznal, že Bůh neběře ohledu na (zevnějšek) osoby, ale v každém národu (bez rozdílu) jest mu milým, kdo se Ho bojí a koná spravedlnost. Bůh poslal své slovo synům israelským zvěstující pokoj skrze Ježíše Kr:sta: ten je Pánem všeho (On jediný tedy měl právo určit, kterou cestou má lidstvo dojíti pokoje časného i věčného). Vy víte (zajisté již třeba od Filipa Evangelisty), jaká řeč roznesla se po celé zemi židovské počínajíc od Galileje po křtu, který kázal Jan, kterak Ježíše z Nazareta (jako člověka) pomazal Bůh (otec) Duchem svatým a mocí. A on chodil všude dobře čině a uzdravuje všechny zlým duchem posedlé, protože Bůh byl s ním. (Na tu moc je zvláště upozorňuje jako pohany, kteří nejvíce trpěli nadvládou ďábelskou nad světem.) A my svědky jsme všeho, co učinil v zemi židovské i v Jerusalemě. Toho však zabili pověsivše ho na dřevo. Toho vzkřísil Bůh třetího dne a ukázal jej zjevně ne všemu lidu (jako za trest, že ani Mojžíšovi ani prorokům nechtěli věřiti, kteří jim každou sobotu na něho ukazovali), nýbrž svědkům od Boha již napřed vyvoleným, nám totiž, kteří jsme s ním jedli a pili po jeho vzkříšení z mrtvých. A rozkázal nám kázati lidu a svědčiti, že on jest od Boha vyvo-

leným soudcem živých i mrtvých. Jemu všichni proroci svědectví vydávají, že jménem jeho dostanou odpuštění hříchů všichni, kdož věří v něho. *

(A proto naprosto odporuje zjevení Božímu, ale též i zdravému rozumu lidskému tak zv. „náboženský indiferentismus“, který hlásá Každý ať si hledá dle svého nejlepšího mínění svou vlastní cestu ku svému domnělému štěstí. Někteří by ve své krátkozrakosti a hmotařství omezili své štěstí na břicho, jak praví sv. Pavel. Ale takové „idealisty“ nemůže ani světský stát potřebovati v dobách těžkých zkoušek. — Proč pak tedy raději neponechal Pán Bůh onoho šlechetného pohana Kornelia v jeho poctivém pohanství? A proč vůbec Syn Boží přišel na svět, aby mezi námi dělal rozdíly, když může býti tak úchvatně a pohnutlivě krásně na světě i bez náboženství?! — Snad nějaký učenec dovede se obejít bez náboženství, ale jen na tu chvíli, pokud je zahloubán do svých myšlenek, které vyplňují celou jeho duši; ale jakmile jen zavolá na svého sluhu, již při tom potkává se s náboženstvím, které určuje správný poměr mezi pánem a poddaným. Ani společnost dvou toliko lidí se neobejde bez náboženství, tím méně rodina anebo dokonce celý národ a stát. — Proto se nedivme, že nejmoudřejší učitelka světa a vychovatelka národů, církev naše, slavně zavrhlá náboženský indiferentismus čili sladounké povídání: „Nezáleží na náboženství, jen když jsme hodní lidé“ Jenže bez Boha nemůžeme býti trvale hodnými! Ona prázdná fráze je pořouchlé

mudráctví německého filosofa Kanta, ale ne učení pokojného Krista Pána, jediného pravého učitele lidstva.)

* Když ještě Petr mluvil slova ta (že Ježíš Kristus jest jediný učitel, spasitel a soudce světa), připadl Duch svatý na všechny, kteří poslouchali kázání jeho. A užasli věřící ze Židovstva (těch šest), kteří byli přišli s Petrem, že i na pohany vylita je milost Ducha svatého. Neboť slyšeli je, kterak mluví jazyky a velelí Boha (jako tomu bylo i tenkrát o Letnicích v Jerusalemě). Tehdy řekl Petr: Zdaž kdo může zabrániti vodě, aby nebyli pokřtěni tito (pohani), kteří přijali Ducha svatého stejně jako my (bývalí Židé). A poručil (svým průvodcům) pokřtít je ve jménu Pána Ježíše Krista. *

Tehdy požádali ho, aby u nich zůstal několik dní, (by se jeho slovy i příkladem zdokonalili v křesťanství).

24. Upokojení nespokojenci.

Uslyšeli pak apoštolové a bratří, kteří byli v Judsku, že i pohané (v Caesareji) přijali slovo Boží.

Když se tedy Petr vrátil do Jerusalema, domlouvali mu ti (křesťané), kteří byli ze židovstva, řkouce: Jak to, že jsi vešel k neobřezancům (= pohanům) a jedl jsi s nimi? I vyložil jim Petr vše po pořádku počav od začátku (kterak se modlil v Joppe a měl vidění, jak přišli poslové od Kornelia i jak s těmito šesti bratřími zde, kteří ho vyprovodili též až do Jerusalema, vydal se do Caesareje a kterak

mluvil ke shromážděným pohanům). Ale sotva jsem začal mluvit (— končil Petr své vypravování), Duch svatý sestoupil na ně, jakož i na nás tenkrát na počátku (církve o Letnicích). I rozpomenul jsem se na slovo Páně, kterak pravil (v čl. II., 2.): „Jan sice křtil vodou, ale vy budete pokřtěni Duchem svatým.“ Jestli tedy jim (pohanům) Bůh dal tutéž milost jako nám (Židům), kteří jsme uvěřili v Pána Ježíše Krista, kdo jsem byl já, abych mohl brániti Bohu?

To když slyšeli, umlkli (s námitkami). I velebili Boha řkouce: Tedy i pohanům popřál Bůh kajicné smýšlení k životu (pravému a správnému).

25. Nová osada.

Ti pak, kteří se byli rozutekli (z Jerusalema dle čl. II., 15.) před soužením, které vypuklo pro Štěpána (kdy on byl ukamenován), dostali se až do Fénicie (t. j. do přístavních jejích měst Tyru a Sidonu) a na (ostrov) Cypr a do Antiochie (Syrské), kážíce slovo Boží toliko Židům. (Antiochia, hlavní město Syrie a sídelní město prokonsula římského, „Brána orientu“ a „Královna východu“ zvaná, byla po Římu se 2 mil. a Alexandrii egyptské s 1 milionem duší třetím městem v celé říši římské, majíc půl milionu obyvatelstva. I tam měli četní Židé samostatnou židovskou obec pod svým archontem. Město to bylo proslaveno svým obchodem, ale taky všeobecně známo svou nízkou úrovní mravní. A hle, jak křesťanství všecko v krátku změnilo!) Vyskytli se však (mezi hlasateli křesťanství) ně-

kteří muži Cyperští (z blízkého ostrova) a Cyrenští (ze sev. Afriky), kteří, když přišli (později po prvních uprchlících) do Antiochie, kázali i (pohanským) Řekům, zvěstující Ježíše Krista. (Ti patrně již věděli o přijetí Kornelia a jeho pohanských přátel do církve dle čl. II., 23.) Byla pak ruka Páně (divotvorná) s nimi, a velký počet věřících obrátil se k Pánu.

A přišla pověst o tom k uším církve, která byla v Jerusalemě. I poslali Barnabáše (známého nám z čl. 5. a 21., který jako rodák z ostrova Cypru byl Řekům nejbližším), až tam do Antiochie. Ten, když tam došel a uzřel milost Boží, zaradoval se a povzbuzoval všechny, aby vytrvali v úmyslu svého srdce podle Pána. Bylť to muž znamenitý, plný Ducha svatého a víry. (Lukáš jako rodák Antiošský byl asi odchovancem Barnabášovým a z vděčnosti vzdává pochvalu svému učiteli a knězi.) I bylo veliké množství Pánu získáno, (takže Barnabáš sám nestačil již zastati všechnu službu. A mimo to Mistr si přál, aby Jeho učedníci žili vždy po dvou). I šel Barnabáš do Tarsu (v sousední zemi Cilicii), aby vyhledal si Šavla (za pomocníka, a nic se nebál, že ohnivý a velenadaný Šavel ho zastíní v očích lidu svou působností; směšná žárlivost byla ho daleka).

A když ho našel, přivedl ho do Antiochie. A celičký rok působili v tamější církvi a vyučili velké množství lidí, takže v Antiochii nejprve učedníci (Kristovi) byli zvaní Christiani (= křesťané = stoupenci Kristovi. Název ten pak zobecněl po celém světě zvláště od doby pronásledování Neronova, kdy každý uličník římský

znal vykřikovati: Christianos ante leones! = S křesťany přede lvy! — Snad i název „Katolík“ vznikl v Antiochii, neboť po prvé se vyskytl v listech sv. Ignáce, biskupa tamějšího a druhého nástupce sv. Petra na stolci Antiošském. Srov. čl. I. 102).

26. Skutečné bratrství.

V těch dnech (kdy po našem řečeno Barnabáš byl farářem v Antiochii a Šavel jeho kaplanem) přišli z Jerusalema do Antiochie proroci (= horliví křesťané, kteří byli dle svědectví sv. Pavla v 1. Kor. 12, 8. nadáni mimořádnými dary Ducha svatého). A povstav jeden z nich, jménem Agabus, předpovídal skrze Ducha svatého, že nastane veliký hlad po všem okrsku zemském. A ten (skutečně) vypukl za vlády císaře Klaudia (jak nám dosvědčují i pohanští spisovatelé Sueton, Tacit a Dio Kassius).

Učedníci (= křesťané pak všichni (tam v Antiochii) si předsevzali, každý dle své majetnosti, že pošlou podporu bratřím (= křesťanům), přebývajícím v Judsku. (Palestina trpěla dle jmenovaných dějepisců nejvíce v letech 44—48 po Kr. P.) A to také učinili, poslavše (kollektu = sbírku) starším (= představeným církve) po Barnabášovi a Šavlovi.

27. Krvavý meč.

V témž pak čase (kdy Barnabáš a Šavel donesli dar bratří Antiošských do Jerusalema), * král Herodes (zvaný Agrippa, vnuk Heroda Ukruťného, synovec zhýralého Heroda Antipy

a bratr krvelačné Herodiady, vražednice Křtite-
lovy), vztáhl (násilnicky) ruce, aby sužoval ně-
které z církve. (On totiž přízní nového císaře
Klaudia (r. 41—54) dostal v únoru r. 41 pod
moc opět celé bývalé království děda svého
Heroda Vel. a byl tedy zase pánem také v Jeru-
salemě.) Dal pak Jakuba (Staršího), bratra Ja-
nová (snad pro jeho nápadnou horlivost) po-
praviti mečem (asi r. 42 po Kr. P. Tak vypil
starší syn starostlivé matky Salomy Zebedeovy
onen kalich utrpení, na který si troufal dle čl.
I., 135. a „syn hromu“ skončil jako první mu-
čedník ze sboru apoštolského). A když král viděl,
že se to líbí Židům (z celého světa na slavnost
příšlým), dal ještě zatknouti i Petra. (Zprvu ne-
byli Židé Herodovi Agrippovi nakloněni, ano
shromáždění lidu přijalo návrh jakéhosi rabína
Šimona, aby králi jako pohanu Idumejci byl
zamezen vstup do chrámu, ale on chytrostí,
trpělivostí, strojenou náboženskou horlivostí,
štědrými dary do pokladny chrámové a takovými
službičkami vůči straně farizejské, jako tuto
čteme, dovedl si časem lid úplně získati.) Byly
však dni přesnic (= nekvašených chlebů = ve-
likonoční svátky, a nebylo tudíž možno ve dny
sváteční Petra popraviti).

Když ho tedy zajal, vsadil ho do vězení a
odevzdal ho čtyřem oddělením vojínů o čtyřech
mužích (z nichž střídavě musil každý bdíti jednu
ze čtyř nočních vigilií. Srov. čl. I., 115.). I chtěl
ho po velikonocích vyvésti (na popraviště, aby
se zavděčil) lidu (který už zase pomalu zapo-
mínal na nedávný zběsilý Kaligulův edikt a

obracel opět pozornost na nenáviděné Nazaretské).

28. Pomoc s nebe.

Petr pak byl zajisté (dobře) hlídán v žaláři (neboť osm mužů ve dne a osm v noci a to ve dvou skupinách po čtyřech nad ním bdělo). Modlitba však konala se bez přestání od církve (po domech shromážděné) k Bohu za něho. A když Herodes již zamýšlel vyvésti ho (na popraviště), v té právě noci Petr spal (v klidné odevzdanosti do vůle Boží) mezi dvěma vojáky, připoután jsa (k nim podle přísných římských žalářních předpisů = custodia militaris) dvěma řetězy. A strážcové před vchodem (jak bylo řečeno, ve dvou skupinách) hlídali žalář.

A ejhle, anděl Páně vkročil dovnitř a světlo (z něho) zazářilo v místnosti. A udeřiv Petra v bok, probudil ho řka: Vstaň rychle! I spadly řetězy s rukou jeho. Řekl pak anděl k němu: Opásej se (aby ti dlouhý šat nepřekážel v chůzi) a obuj si své střevíce! I učinil tak. A řekl mu: Přehoď si plášť svůj a pojď za mnou! I vyšel a šel za ním. A nevěděl, že je skutečností, co se dalo skrze anděla, nýbrž domníval se, že má vidění. Když pak prošli první i druhou (zmíněnou) noční (stráží) přišli k železné bráně, která vede (na ulici) do města, a ta se jim sama otevřela. A vyšedše ven, prošli jednou ulicí A hned ztratil se mu anděl. A Petr přišed k sobě řekl: Nyní vím najisto, že Pán poslal anděla svého a vytrhl mne z ruky Herodovy a ze všeho očekávání lidu židovského (který se již těšil na jeho smrt). *

A když o tom uvažoval, došel k domu Marie, matky Jana, který má příjmi Marek (= Evangelista). A tam bylo jich mnoho shromážděno a modlili se. Když pak tloukl na vrata, přišla děvečka poslechnout (kdo to). A ta se jmenovala Rhode (= Růžová kytička. Hle, jak si první křesťané vážili i vrátné otrokyně a věrné služby její oceňovali, že i jméno služebného děvčete ve vděčné paměti uchovali!). A jak poznala hlas Petřův, radostí dveří neotevřela, nýbrž běžela dovnitř a oznamovala, že přede dveřmi stojí Petr. Ale oni jí řekli: Blázníš-li? Ale ona ujišťovala, že tak tomu jest. Oni tedy pravili: Jest to jeho anděl (strážný). Petr však nepřestával tlouci. Když pak otevřeli, uzřeli ho a užasli.

Pokynuv však jim rukou, aby mlčeli (neboť nemá kdy a musí pospíšet z města), vypověděl jim chvatně), kterak Pán ho dal vyvésti ze žaláře. A dodal: Povězte to Jakubovi a bratřím! (Jakub Mladší byl biskupem Jerusalemským prý dle přání samého Krista Pána a pro svou svatou přísnost těšil se velké úctě i u Židův a tím si vysvětlíme, že ho nechali tak dlouho s pokojem, až r. 62. použili zase nepřítomnosti římského vladaře jako druhdy při ukamenování Štěpánově a shodili ho do propasti pod hradbami chrámovými a tam valchářským kyjem ho dobili. Srov. čl. I. 51.).

I vyšel Petr odtud a odebral se na jiné místo. (Sv. Lukáš neprozrazuje, kam se sv. Petr uchýlil, aby nezpůsobil nepříjemnosti těm, kdož mu jako utečenému trestanci poskytlí útulek, neboť již

tenkráté měli Římané výtečně zorganizovanou službu policejní = vigiles, četnickou = stationarii, i detektivní = delatores.)

Když pak nastal den, bylo mezi vojáky nemalé zděšení, co se stalo s Petrem (neboť podle zákona stráž ručila životem za odsouzenec k smrti). Herodes tedy dal ho hledati a když ho nenašel, zavedl vyšetřování proti strážcům a poručil je odpraviti.

Sv. (Petr nastoupil svou apoštolskou cestu přes Antiochii Syrskou, Malou Asii a Řecko se zastávkou v Korintě do Říma, kde se trvale usadil jako hlava světové církve v hlavním městě celého tehdejšího světa. Četná stará podání nám dosvědčují, že biskupoval několik let v Antiochii. — Jak pak bychom si vysvětlili jeho z listy věnované rozptýleným křesťanům maloasijským, kdyby nikdy u nich nebyl býval? — „Strana Petrova“ v řeckém Korintě (druhá Pavlova a třetí Apollonova) ukazuje k tomu, že i tam se zastavil. — A jistota o jeho dlouholetém pobytu v Římě a o mučednické jeho smrti tam je dnes již povznesena nad všechny pochybnosti a marné útoky jinověrců v minulosti.)

29. Trest Boží.

(Po nějakém čase) přesídlil pak král Herodes z Judska do Caesareje (Přímořské, neboť teď nebylo vůbec římského vladaře v Palestině), a bydlel tam. (V Caesareji hrál prý si na velikého pohana a když přišel na pout do Jerusalema, žádný farizej nemohl býti horlivějším Židem než on.)

Hněval pak se tehdy velice na Tyrské a Sidonské (v sousední Fénicii. Josef Flavius ve svých starožitnostech činí malou poznámku, že Herodes velice přál třetímu fénickému přístavu Bejrutu, což se zdá souviseti s jeho sporem s oněmi dvěma druhými přístavy). Ale oni přišli jednomyslně za ním a získavše Blasta, který byl správcem nad palácem královským, prosili o pokojné spolužití, protože jejich kraje dostávaly potraviny z území jeho. (Fénicie byla průmyslová a obchodní země a potřebovala tedy obilnin od svých sousedů a to tím spíše nyní, kdy byla neúrodná léta v říši římské.)

Jistého pak dne (= 1. srpna asi, kdy ve všech provinciích byly oslavovány narozeniny císařovy a toho roku též šťastný jeho návrat z válečné výpravy proti Britanii), Herodes jsa oblečen v roucho královské (zlatem a stříbrem bohatě protkávané), seděl na trůně (v amfiteatru) a měl k nim (= k vyslancům Tyrským a Sidonským) řeč. Lid pak mu volal (asi z návozu onoho palácového úředníka Blasta, který znal slabou stránku svého pána, v otrocké úlisnosti): Slova boha to jsou a ne člověka! Okamžitě však ho ranil anděl Páně (velikými bolestmi v životě) za to, že nevzdal čest Bohu (a neodmítl nesmyslné to lichocení). A rozežrán byl od červův a skonal (dle Jos. Flavia po pěti dnech dne 6. srpna r. 44. po Kr. P. v 54. roce svého věku).

Slovo Boží pak se rozmáhalo (číselně) a rozšiřovalo (dál a dále přes pronásledování královo a zuření židovských náčelníkův. Slovo Tertullia-

novo se osvědčovalo hned tehdy: „Krev mučedníků je semenem nových vyznavačův“).

30. První cesta Pavlova.

Barnabáš pak a Šavel vrátili se z Jerusalema (do Antiochie Syrské), když vyplnili svůj úkol (se sbírkou pro neúrodou trpící spolubratry v Judsku) a vzali s sebou Jana, který má příjímí Marek (= Evangelista. Ten byl sestřencem Barnabáše, který byl bratrem známé nám Marie, matky Markovy).

Byli pak v církvi Antiošské proroci (dle čl. II., 26.) a učitelé, mezi nimiž (vynikali zvláště) Barnabáš a Šimon, který byl nazýván (snad pro svou tmavou pleť) Černý, a Lucius Cyrenský (původem ze severní Afriky) a Manahen, který byl odkojen (od své matky) spolu s (potomním) vladařem Herodem (Antipou) a Šavel.

Když tedy tito konali službu Bohu a postili se (tedy pravděpodobně při mši sv., neboť při ostatních službách Božích [srov. čl. III., 5.] nebylo třeba se postiti), tehdy řekl jim Duch sv.: Oddělte mi Šavla a Barnabáše zvlášť k dílu, k němuž jsem si je byl vyvolil (= ku obrácení pohanův. — Jako Pavel dle domněnky některých nastoupil na místo záhy zemřelého apoštola Matěje (dle čl. II., 3.), tak prý na místo popraveného Jakuba St. povolal si Pán Barnabáše, aby významná dvanáctka byla opět doplněna. Proto v litaniích ho vzýváme mezi apoštoly). Tehdy postíce se a modlíce se vkládali na ně ruce. (Dle mínění sv. Jana Zl. a sv. Lva Vel. apoštol Petr, který ještě žil po svém útěku z Je-

rusalema tam v Antiochii, vysvětil je na biskupy.) I propustili je (potom r. 45 po Kr. P. na první apoštolskou cestu Pavlovu, která trvala 3 až 4 roky. — Zatím Šimon Černý a Lucius Cyrenský byli patrně duchovními správci místních křesťanských osad.)

A tak oni posláni byvše od (samého) Ducha svatého, odebrali se do Antiošského opevněného přístavu) Seleucie („Klíče Syrie“, při vtoku řeky Orontes do Středozemního moře, asi 26 km jihozápadně od hlavního města). A odtud pluli na Cypr (ostrov asi 610 km vzdálený směrem jihozápadním, domov to Barnabášův, kde bylo hodně křesťanů již od doby pronásledování Štěpánova podle čl. II., 15.). A když přišli do (prvního přístavu) Salamis, (dnešní to Famogosty na východním pobřeží), hlásali slovo Boží v synagogách židovských. (Bylo tam mnoho Židův usazeno od dob Heroda Vel., když si pronajal od císaře Augusta tamější měděné doly. Dle těch má Cypros své jméno = „Měděný ostrov“.) Měli pak s sebou i Jana (Marka) ku pomoci (jako jáhna hlavně k udělování křtu sv.).

A když procestovali (po římské silnici asi 200 km dlouhé) celý ostrov (po jižním pobřeží) až po (hlavní město) Pafos (na západním břehu s pověstnou svatyní bohyně Venuše), setkali se tam s jakýmsi mužem, velikým to lžíprorokem (rozeným) Židem, který se jmenoval (po židovsku) Barjesu (ale po arabsku si přezdíval Elymas = Mudrc). A ten byl (učitelem) u prokonsula Sergia Pavla, muže prozíravého. (Dosud nápis v cyperském městě Soli obsahuje slova:

„V době prokonsulátu Pavlova“ A učenec římský Plinius ve své knize „Hist. Nat.“ vzdává chválu cyperskému prokonsulovi Pavlovi za cenné pokyny a rady.) Tento (vznešený Říman patrně neuspokojen náboženskými výklady Elymovými), pozval k sobě Barnabáše a Šavla a přál si slyšet slovo Boží. Odporoval pak jim Elymas, čarodějník — tak se totiž vykládá to jméno jeho — a hleděl odvrátiti prokonsula od (přijetí) víry. Šavel však, který se zve také Pavel, naplněn jsa Duchem svatým a utkvěv zrakem na něm řekl: (Človče), plný veškerého podvodu a všelikého klamu, synu ďáblův, ty protivníku vši spravedlnosti, což ty nepřestaneš převraceti správné cesty Boží? Nuže, abys věděl, od této chvíle ruka Páně (trestající) nad tebou, a budeš slepým (pro svou duševní zaslepenost), nevida světla slunečního až do času! (= tak dlouho, dokud se neobrátíš). A ihned padla na něho mrákota a tma, a tápaje kolem hledal, kdo by mu podal ruku. Když tedy prokonsul uzřel, co se stalo, uvěřil, jsa pln údivu nad učením Páně. (Dle staré pověsti stal prý se Sergius Paulus hlasatelem křesťanství ve Španělich a prvním biskupem v tamější Narboně.)

(Šavel = Saul od vstupu do řeckého světa užíval více svého druhého římského jména Paulus = Malý, protože Saul má sice krásný význam v hebrejštině = Vytoužený, ale v řečtině saulos znamená zženštilý anebo též nadutý. — Byl pak Pavel dle čl. II., 34. skutečně pomenší postavy. — Tedy rčení „Ze Šavla se stal Pavel“ jest dle tohoto výkladu spíše jenom hříčka slovní,

kteřá rozhodně se nezakládá na té skutečnosti, že by Šavel teprve ode dne svého obrácení byl si dal jméno Pavel. — Bohatý a krásný kdysi ostrov Cypr zchudl a zpustl pod nadvládou tureckou a má nyní jen asi čtvrt milionu obyvatelů, většinou Řeků. — Bývalé hlavní město Paphos či Baffo jest dnes jen sešlá vesnice. Pouze zbytky rozházených nádherných sloupů granitových připomínají slavné kdysi poutní místo pohanské.)

31. V Malé Asii.

A když Pavel odplul (patrně na jaře, kdy opět začíná plavba na moři) s průvodci svými (Barnabášem a Markem) z Pafu (směrem severozápadním), přistáli a přišli (asi po 160 km plavby mořské) do Perge v Pamfylii (císařské to tehdy provincii pod propraetorem. Město samo leželo asi 11 km severně od přístavu).

(Malá Asie byla rozdělena na 17 zemí, ve kterých dle cestopisce Strabona mluvilo se tolikéž různými řečmi aneb aspoň nářečími. Ale řečtina byla sprostředkovacím jazykem všude. — Některé z krajin těch byly spravovány úředníkem římským, jiné domácím králem Římu poplatným. — Náboženství pohanských domorodců byla smíšenina domácích pověr s náboženskými bájemi řeckými i římskými. — V každém větším městě byli usazeni Židé.)

Jan (Marek) se však s nimi tam rozešel (r. 46.) a vrátil se do Jerusalema (dle mínění sv. Jana Zl. z nedostatku odvahy k další cestě po divokých krajinách maloasijských).

Oni však prošli městem Perge, (ale nezdrželi se tam, což znalci tamějších poměrů vysvětlují tím, že na jaře rádivá u moře malaria a obyvatelstvo utíká se z nížin do hor). A přišli (asi za týden) do Antiochie (hlavního města a obchodního střediska) v Pisidii (na hlavní silnici, vedoucí ze Smyrny při moři Egejském až do Antiochie Syrské. — Na té cestě přes divoké Taurské vrchy zažili asi mnohá z těch utrpení, o kterých mluví sv. Pavel v 2. Kor. hl. II. — Napřed si našli práci. Bylť Pavel stanařem = zhotovitelem malých stanů; takých se na východě mnoho upotřebuje.)

V sobotu pak vešli do synagogy a posadili se (jako cizinci do zadní lavice). Po čtení pak ze Zákona a z prorokův (dle čl. I., 35.) poslali k nim (dle uctivého zvyku) představení synagogy, (kteří seděli na předu na vyvýšeném stupni), řkouce: Muži bratří, máte-li jaké slovo povzbuzení pro lid, promluvte. (Tu sobotu se četlo asi, co až podnes u Židů tak se spojuje: ze Zákona z knihy Deut. hlava I. a z proroka Is. I., I.—22., neboť mnohá slova Pavlova jsou jako opakování z oněch míst Písma sv. na 44. sobotu v roce židovském čili už blízko ke konci církevního jejich roku, což by se shodovalo s horním výpočtem, že tam dorazili brzo na jaře, protože nový církevní rok židovský, počítaný podle měsíčního běhu, mohl připadnouti až ku konci našeho měsíce dubna, ano i později v roce přestupném.) Povstav tedy Pavel a vyžádav si ticho pokynutím ruky řekl: Mužové israelští a kdož se bojíte Boha (= prose-lyti), slyšte:

Bůh lidu israelského vyvolil si otce naše (z celého člověčenstva) a národ povýšil, když přebývali v zemi egyptské, a pozdvihnuv (všemohoucí) rámě, vyvedl je odtud. (Taková úvodní slova Židé vždy rádi slyšeli.) A po čas čtyřiceti let krmil je jako matka na poušti. A vyhladiv sedm národů (1. Hetejské, 2. Gergezské, 3. Amorejské, 4. Kananejské, 5. Ferezejské, 6. Hevejské a 7. Jebuzejské) v zemi Kanaan (to bylo staré domácí jméno Palestiny) losem rozdělil jim (podle dvanáctera pokolení) zemi jejich (zaslíbenou) a to asi po 450 letech (co praotec Jakub se vystěhoval odtud do Egypta). A potom jim dal soudce až po proroka Samuela. A od toho času žádali si krále. I dal jim Bůh Saula, syna Cisoava, muže z pokolení Benjaminova, po 40 let. A když ten byl (od Něho) zavržen, vzbudil jim za krále Davida a tomu vydáváje svědectví (v I. Král. 13, 14.) řekl: „Vyhledal jsem si Davida, syna Jesseova, muže podle svého srdce, který ve všem vůli mou bude plniti.“

Z jeho potomstva vzbudil Bůh podle svého přislíbení Spasitele, Ježíše, když před jeho příchodem kázal Jan křest pokání všemu lidu israelskému. A když dokonával Jan běh svůj (kazatelský), pravil: Já nejsem ten (t. j. Mesiáš), za něhož mne považujete, ale ejhle, přichází po mně, jemuž já nejsem hoden rozvázati střevíce na nohou.

* Muži bratří, synové z rodu Abrahamova, i kdožkoli mezi vámi bojí se Boha, vám je poslána zvěst o té spáse. Neboť obyvatelé jerusalemské a představení jejich nepoznali ho a od-

soudivše ho splnili předpovědi proroků, které se čtou na každou sobotu. A jakkoliv žádné příčiny smrti na něm nenalezli, přece žádali Piláta, aby ho usmrtil. A když všecko naplnili, což o něm bylo napsáno, (na př. u Is. 53.), složili ho s kříže a uložili do hrobu. (Byliť i Josef Arimatejský a Nikodem členy velerady.) Bůh však vzkřísil ho z mrtvých třetího dne. A on zjevoval se po mnoho (= 40) dní těm, kdož spolu s ním přišli z Galileje do Jerusalema. A ti až podnes jsou svědky jeho mezi lidem.

My tedy vám (až zde v dalekém světě) zvěstujeme o tom zaslíbení, které bylo dáno otcům našim, že totiž Bůh splnil je nám synům tím, že vzkřísil Ježíše, * jakož i napsáno jest v žalmu druhém (v. 7.): „Syn můj jsi ty, já dnes zplodil jsem tebe.“ (U Boha není včera ani zítra, není minulosti ani budoucnosti, to jsou pojmy smrtelného člověka, nýbrž u Boha je věčné dnes, ustavičná přítomnost.) Že pak jej vzkřísil z mrtvých, aby se více nenavrátil v porušení, takto vyjádřil (u Is. 55, 3.): „Dám vám svaté věci (= odkazy) Davidovy, věrné“ (= trvalé, věrně splněné, že totiž kralování syna Davidova, Ježíše Krista, nad vyvoleným lidem Božím, t. j. v církvi Páně nebude konce). A tak i na jiném místě (v Ž. 15, 10.) praví: „Nedopustíš, aby světec tvůj uzřel porušení.“ David zajisté, když odsloužil si čas svého života podle vůle Boží, zesnul a byl uložen k otcům svým (do hrobu) a uzřel porušení. Ale ten, jehož Bůh vzkřísil z mrtvých, porušení neuzřel. (Touže myšlenku pronesl sv. Petr v prvním svém kázání ve čl. II. 4.)

Známo budiž tedy vám, muži bratří, že skrze toho je vám zvěstováno odpuštění hříchův. A ode všeho, v čem jste nemohli ospravedlnění býti zákonem Mojžíšovým (samotným bez naděje na Mesiáše), v něm bude ospravedlněn každý, kdo věří.

Proto hleďte, aby na vás nepřišlo, co řečeno je v prorocích (Hab. 1, 5.): „Vizte, vy pohrdači, a žasněte i zahyňte: neboť já udělám dílo ve dnech vašich, dílo, o němž neuvěříte, bude-li vám je kdo vypravovati. (Židé nemohli pochopiti možnost zkázy své vlasti a záhuby svého národa, jako nechtěli druhdy věřiti v možnost zajetí Babelského.)

Když pak vycházeli (ze) sbornice, prosili je, aby i budoucí sobotu jim mluvili taková slova.

A když se shromáždění rozešlo, šli mnozí ze Židů a bohabojných cizinců (= proselytů) za Pavlem a Barnabášem (do jejich příbytku) a tito mluvili k nim (asi i v týdnu vždy večer po práci) a napomínali je, aby vytrvali v milosti Boží.

32. Druhý týden.

Následující sobotu skoro celé město sešlo se poslechnout slovo Boží. Ale Židé vidouce zástupy, naplnění byli žárlivostí a rouhavě odpovali tomu, co bylo Pavlem hlásáno. (Mnoho posluchačů bylo z pohanstva.)

Tu Pavel a Barnabáš rozhodně řekli: Vám mělo býti hlásáno slovo Boží nejprve. Ale když je odmítáte a považujete sebe za nehodny života

věčného, ejhle, my obracíme se k pohanům! Neboť takto rozkázal nám Pán (u Is. 49, 6.): „Ustanovil jsem tě za světlo národům, abys byl k spasení jim až po kraj světa.“

Slyšíce pak to pohané, radovali se a velebili Boha. A uvěřili, kteříkoli byli hodni učinění života věčného. I rozsévalo se slovo Boží po celé krajině.

Židé však pobouřili zbožné ženy a vznešené (proselytky) a přední měšťany a vyvolali pronásledování proti Pavlovi a Barnabášovi. I vypudili je z končin svých (jako přistěhované rušitele občanského pokoje). A tu oni (podle pokynu Páně v čl. I., 74.) vyrazili prach se svých nohou na ně. I přišli do (samosprávného města) Ikonía (přes 128 km vzdáleného směrem jiho-východním. — Jaká tu opět úžasná věrohodnost Lukášova! U všech měst udává krajinu, k níž to které město náleží, ale u Ikonía toho pomíjí, protože podle Plinia (Hist. Nat. 5, 25.) skutečně tenkrát Ikonium náleželo k 14 městům, která měla svou neodvislou samosprávu.)

33. Na horké půdě.

Stalo se pak v Ikoniu, že pravidelně chodili do synagogy židovské a mluvili tak, že uvěřilo veliké množství Židův i Řekův (pohanů). (Mezi těmi byla i sv. Tekla, velmi ctěná v první církvi jako první mučednice mezi křesťankami. Její chrám stojí v Ikoniu, dnešním to Konieh, až dosud.) Ale ti Židé, kteří zůstali nevěřícími, pobouřili a rozlítli myslí pohanů proti bratřím (= křesťanům). Značný čas (= mnoho měsíců)

tam tedy setrvali a působili s důvěrou v Pána, jenž svědectví vydával slovům své milosti tím, že dával jim konati divy a zázraky.

Ale (přes to přece) rozdvojilo se obyvatelstvo v městě a to (tak, že) někteří byli se Židy, jiní však na straně apoštolů. (Zde po prvé zovou se oni jako těch dvanáctero pojmenovaných od samého Pána.) Když pak se stalo srocení pohanův i Židů s představenými (synagogy) jejich (v čele), aby je příkořím zahrnuli a kamenovali (jako protináboženské rouhače), oni seznavše to (poslušni slov Páně u Mt. 10, 23.), uchýlili se do Lykaonských měst Lystry (asi 40 km jiho-východně) a Derbe (asi 72 km dále) a do celé okolní (divoké a zanedbané) krajiny a tam žili a kázali. (Lykaonia = Vlčí země. Již jméno prozrazuje ráz krajiny i jejího obyvatelstva. V tom kraji získali později vynikající učedníky: Timothea v Lystře a Gaja v Derbe.)

34. Bohové s Olympu.

I sedával v Lystře jakýsi muž, nemocný na nohy, chromý od narození, který nikdy nechodil. A ten poslouchal Pavla, když kázal. On pak pohleděv na něho a vida, že má víru, aby mohl býti uzdraven, zvolal hlasem velikým: Postav se na své nohy rovně! A on vyskočil a chodil.

Když tedy zástupové uviděli, co Pavel učinil, pozdvihli hlasu svého lykaonsky volajíce: Bohové v podobě lidské sestoupili k nám! (Lykaonština byla prý snad znetvořená stará asyrština.) A nazývali Barnabáše (jako staršího a

silnějšího) Jovišem (= otcem všech bohů na posvátné hoře Olympu v Řecku), Pavla pak (jako mladšího a výmluvnějšího) Merkurem (sluhou a jednatelem bohů), neboť on měl první slovo. (Také římský básník Ovid ve svých *Metamorphosách* = *Proměnách* klade do té krajiny domov staříckých manželů Filemona a Baucise, kterým prý se jmenovaní dva bohové zjevili.) Ano, kněz Jovišův, který zůstával před městem (v posvátném háji asi), přivedl přede dveře (jejich obydlí) ověnčené býky (zvíře to zasvěcené Jovišovi) a chtěl s lidem jim obětovati.

To když uslyšeli apoštolové, Barnabáš a Pavel, roztrhli svá roucha a vyběhli (z domu) mezi lid a volali řkouce: Mužové, co to činíte? I my jsme lidé smrtelní, podobně jako vy a přinášíme vám zvěst, abyste se od těchto klamných (bohův) obrátili k Bohu živému, který učinil nebe i zemi i moře a vše, co v nich jest. Ten nechával sice za předešlých věků všechny národy choditi po cestách jejich vlastních (aby poznali svou ubohost a tím více zatoužili po Učiteli s nebe), ale přec nenechával sebe bez svědectví, ježto dobře činil, dávaje s nebe déšť a úrodné počasí a tak naplňoval nás pokrmem a srdce naše veselostí.

A touto řečí konečně uklidnil lid, aby jim neobětoval.

35. Slídivé záští.

Přišli však za nimi někteří Židé (až) z Antiochie (Pisidské, přes 160 km vzdálené) a z Ikonía. I svedli zástup, že kamenoval Pavla a vytáhli

ho za město, domnívajíce se, že jest mrtev. (Již řecký Aristoteles i římský Cicero uvádějí Lykaonské za příklad lidské nestálosti a nespolehlivosti.) A když učedníci (= křesťané) ho obstoupili, (aby ho připravili do hrobu, — mezi nimi jistě i mladý Timotheus), povstal a vešel do města. (Tuto událost patrně míní sv. Pavel ve svém 2. listě ke Korinťanům, když tam (v II, 25.): praví „Jednou jsem byl kamenován.“ (Tam byla mu dána příležitost odpykati účast při kamenování Štěpánově.)

36. Na zpáteční cestě.

Druhého pak dne odcestoval s Barnabášem do Derbe (přes 64 km vzdáleného směrem východním). A když byli kázali v tom městě a vyučili mnohé (což zabralo opět několik měsícův, nešli dále jihovýchodně do nedalekého Tarsu, domova to Pavlova, nýbrž) vrátili se přes Lystru a Ikonium do Antiochie (Pisidské), posilující duše učedníkův a povzbuzující je, aby vytrvali ve víře: neboť (říkali) mnohými utrpeními jest nám vejíti do království Božího (!).

A když jim za modlitby a postu (jako v čl. II., 30.) ustanovili (= vysvětili) kněze pro jednotlivé církve, odporučili je Pánu (Ježíši Kristu), ve kterého uvěřili.

A prošli Pisidií (a znova divokým pohořím Taurským) a přišli (opět) do Pamfylie. I kázali (tentokráte) slovo Boží v Perge. (Už bylo po tyfu.) A odebrali se (asi 24 km západně) do Attalie (dnešního dosud krásného přístavu Sandalia). A odtud se plavili do Antiochie (Syrské),

odkudž se byli (před třemi roky) odevzdali do milosti Boží k tomu dílu, které nyní dokonali.

Když tedy tam dorazili, svolali shromáždění a podali zprávu, jak veliké věci s nimi učinil Bůh a jak otevřel pohanům bránu víry. A pobyli tam s učedníky (= křesťany) značný čas (= 2 až 3 roky).

37. Důležitý spor.

I přišli někteří (podle Epifania vedeni prý jsouce potomním bludařem Cerinthem) z Judska (do Antiochie) a poučovali bratry (křesťany z pohanstva, obrácené): Nedáte-li se obřezati podle zákona Mojžíšova, nemůžete býti spaseni. (A přec i Židé připouštěli do staré své církve pohanské proselyty bez obřízky a neupírali jim naděje na spásu. Národní pýcha však spojená s náboženským fanatismem podněcovala umíněnost oněch „židovských“ horlivců. Srov. čl. II., 1.). Když proto vznikla nemalá různice mezi nimi a Pavlem i Barnabášem, usnesli se (podle napomenutí Páně u Mt. 18, 16.), aby Pavel a Barnabáš a někteří jiní z nich (mezi nimi též Pavlův žák Titus) vypravili se do Jerusalema k apoštolům a starším (církve) k vůli této otázce, (která byla dalekosáhlejší ve svých důsledcích, nežli by se na první pohled zdálo. Neboť onen požadavek žido-křesťanů trhal církev Páně na dvojí společnost: čistých a nečistých a tím znemožňoval společné služby Boží, které bývaly v prvních dobách nerozlučně spojeny se společným stolováním, s agapami podle čl. II., 5. Ano, můžeme říci, že to byl blud, který vedl k odpadu,

a skutečně vykvetl brzo v sektářství Ebionitů, prvních to odpadlíkův od církve Páně).

Oni tedy byvše vyprovozeni (z úcty a lásky na kus cesty) od (členů) církve (Antiošské), brali se (podél moře) skrze Fénicii a Samařsko, vypravující (v tamějších četných křesťanských osadách dle čl. II., 15.) o obrácení pohanů (v Malé Asii.). I působili tím velikou radost všem spolu-bratřím (protože i oni byli z pohanstva). Když pak dorazili do Jerusalema (po 2 nebo 3 týdnech), byli uvítáni od církve a apoštolův i starších (= presbyteroi = kněží). I zvěštovali, jak veliké věci učinil Bůh s nimi. Povstali však (proti nim i tuto jako vždy při takových rozpravách) někteří ze sekty farizejské (hlavně asi bývalí kněží a levité), kteří se byli stali křesťany a ti pravili: Jest třeba, aby byli obřezáni (obrácenci z pohanstva) a aby se jim nařídilo, že mají zachovávatí zákon Mojžíšův.

38. První sněm církevní.

I sešli se apoštolové a starší (= kněží), aby tu věc uvážili. (Bylo to pravděpodobně roku 51 po Kr. P. Z apoštolů byli jistě přítomni: 1. Petr, který musil opustiti Řím, r. 50 nátlakem vyobcovacího ediktu císaře Klaudia proti Židům. Dějepisec Sueton o tom praví, že byly mezi Židy v Římě ustavičně třenice k vůli jakémusi Chrestovi (= Kristovi). 2. Jan Evangelista, kterého výslovně uvádí sv. Pavel v listě ke Galátům (2, 9.) jako účastníka sněmu. 3. Jakub Mladší, místní biskup. 4. Pavel a 5. Barnabáš. O ostatních apoštolech nečiní se výslovně zmínka.)

Když pak se mnoho sem tam rokovalo, povstav Petr (jako hlava shromáždění) řekl k nim (rozhodující slovo): Muži bratří, vy víte, že před dávnými dny (asi před 10 lety v Caesareji Přímořské) mne Bůh z nás vyvolil, aby z mých úst slyšeli pohané (= Kornelius a jeho přátelé) slovo evangelia a aby uvěřili. A Bůh, který zná srdce, vydal jim svědectví, když jim dal Ducha svatého právě jako nám (dle čl. II., 23.), a ne učinil žádného rozdílu mezi námi a nimi, očistiv věrou srdce jejich. Nyní tedy proč byste pokoušeli Boha, vkládajíce na šíje učedníků (= vyznavačů) jho, které ani otcové naši ani my sami jsme nemohli unést? (Vždyť sám Mistr to nesnesitelné jho farizejské často zavrhoval = čl. I., 87., I., 149. a j.) Ale věřím, že milostí Pána Ježíše Krista budeme spaseni právě tak my jako oni. (Těmi slovy první papež Petr slavně prohlásil zánik Zákona starého a neodvislou samostatnost Zákona nového.)

I mlčelo celé shromáždění. (Kdo by se byl odvážil co namítati proti vývodům učitele církve samým Pánem ustanoveného?!)

Naslouchali pak (napřed) Barnabášovi (jako staršímu a potom) Pavlovi, když vypravovali, jak veliké divy a zázraky učinil Bůh rukama jejich mezi pohany (ačkoliv jich nikterak nezavazovali k plnění zákona Mojžíšova).

A když oni dokončili, promluvil Jakub (ač přísný ctitel starých zvyků, dodatečně ke slovům Petrovým) řka: Mužové bratří, slyšte mne! Šimon (ten starodávný můj přítel „Šimon“) pověděl, kterak po prvé shlédl Bůh na pohany,

aby si z nich vyvolil lid (oddaný) jménu svému: A s tím srovnávají se slova prorocká, jakož psáno jest (u Amosa 9, 11.): „Potom (= v době mesianské) se navrátím a opět vystavím dům Davidův, který se rozpadl (rozdvojením říše židovské), a zbořeniny jeho znova zbuduji a povznesu jej, aby i ostatní lidé hledali Hospodina, a to všichni národové, nad kterými je vzýváno jméno mé, praví Pán, jenž činí ty věci.“ Známoť je Pánu od věčnosti dílo jeho (které se nyní před námi plní). Pročež já soudím, aby nebyli (židovským jhem) obtěžováni ti, kteří z pohanův obracejí se k Bohu, nýbrž aby se jim napsalo, že se mají (toliko) zdržovati (1.) od poskvrnění modlářského (masa obětovaného pohanským modlám) a (2.) od smilství, (které bylo mezi pohany tak časté, že nebývalo ani za hřích považováno) a (3.) od udáveného, (které bylo na mnoha místech v Písmě zapovězeno požívat), a (4.) od krve (která se hnusila Židovi, ale byla považována za zvláštní pochoutku mezi pohany. — Tyto čtyři věci asi tvořily ony sporné otázky, o kterých se na počátku sněmování tolik sem tam rokovalo, neboť ty byly pravověrnému Židovi nejodpornější. Proto v těch ať křesťané z pohanstva vyjdou vstříc spolubratřím ze židovstva, aby se potkali na cestě pokojného spolužití.) Neboť Mojžíš má od dávných časů v každém městě své hlasatele v synagogách, kdež se z něho čte každou sobotu (a proto by se na ty rozdily nikdy nezapomnělo).

Tehdy zlíbilo se apoštolům a starším i celému shromáždění, aby vyvolili ze svého středu muže a poslali je do Antiochie s Pavlem a Barna-

bášem, a to Judu, který má přijmí Barsabáš (snad bratr cnoho Barsabáše Josefa, kandidáta na úřad apoštolský podle čl. II., 3.), a Silu (= Silvanus), přední to muže mezi bratřími.

39. První církevní dekret.

A poslali po nich (čtyřech) tento list (pravděpodobně řecky psaný):

Apoštolové a starší bratří těm spolubratřím z pohanstva, kteří jsou v Antiochii a Syrii i Silicii, pozdrav!

Poněvadž jsme slyšeli, že někteří vyšedše od nás pobouřili vás, rozvracující duše vaše řečmi, které jsme (vám) nevzkázali, uvidělo se nám shromážděným jednomyslně, abychom vyvolili muže a poslali je k vám s miláčky našimi Barnabášem a Pavlem, muži to, kteří vydali život svůj pro jméno Pána našeho Ježíše Krista. Posíláme tedy Judu a Silu, kteří sdělí s vámi totéž ústně (jednak jako hodnověrní svědkové pravosti listu toho, jednak jako oprávnění vykladači jeho pravého smyslu). Vidělo se zajisté Duchu svatému i nám, abychom žádného více břemene nevkládali na vás kromě těchto (ku pokojnému spoluzití) potřebných věcí: abyste se zdržovali (1.) od věcí, obětovaných modlám, (2.) od krve, (3.) od udáveného a (4.) od smilstva. Toho-li se budete chrániti, dobře budete jednati. Mějte se dobře!

(První listina to v církvi katolické a ta je „Magna charta libertatis“ = velikým prohlášením svobody pro odštrkované pohany!)

40. Církevní vyslanci.

Oni tedy byvše vysláni dorazili do Antiochie. A když svoláno bylo shromáždění odevzdali list. Ten tedy, když přečetli, radovali se (Antiošští) z té útěchy. Poněvadž pak Juda a Silas byli zároveň proroky (viz čl. II., 26.), mnohými slovy potěšili bratry a (ve víře) upevnili. Když pak tam pobýli nějaký čas, propuštění byli s přáním pokoje od spolubratří k těm (do Jerusalema), kteří je vyslali.

Uvidělo se však Silovi, aby zůstal tam. Judas tedy sám vrátil se do Jerusalema.

Pavel pak a Barnabáš zdržovali se v Antiochii, vyučující a hlásající s mnohými jinými slovo Páně.

(Podle listu sv. Pavla ke Galatským (2, 11.) možno souditi, že v této době po prvním sněmu církevním (r. 51) navštívil sv. Petr opět Antiochii Syrskou a potom maloasijské osady, které byl na první cestě do Říma založil, a týmž směrem, jakým se bral asi před 10 lety na západ, vracel se nyní opět do papežského svého sídla nad Tiberou.)

41. Přípravy na cestu.

Po nějakém pak (krátkém) čase řekl Pavel k Barnabášovi: Pojdme opět a navštívme bratry po všech městech, ve kterých jsme hlásali slovo Páně, (abychom viděli) jak se mají. Barnabáš pak chtěl vzíti s sebou i Jana, který má příjmi Marek. Pavel však soudil, aby nebrali s sebou toho, jenž od nich odstoupil v Pamfylii (podle čl. II., 31.) a nechtěl jíti s nimi do díla (nebezpečného a obtížného).

I vzniklo (mezi nimi) nedorozumění, takže se rozešli, a to tak, že Barnabáš vzal s sebou Marka a plul na Cypr, Pavel však si zvolil (oddaného a vytrvalého) Silu a vydal se na cestu (směrem půlnočním), doporučen byv od bratří do milosti Boží (asi r. 51 po Kr. P.).

(Jakkoliv nedorozumění mezi Barnabášem a Pavlem k vůli Markovi bylo pro oba bolestné, přece ve svých výsledcích bylo spásonosné: neboť tak se rozešli dva znamenití muži, aby svou činností zasáhli, do dvojnásob rozlehlého pole apoštolské působnosti a oba mohli lépe uplatnit své veliké vlohy kazatelské a organizační. — Z 1. listu sv. Petra ke křesťanům maloasijským se dovídáme, že Marek napravil svou první slabost a se strýcem svým Barnabášem proputoval Malou Asii, ba stal se opět milým průvodcem i sv. Pavla. — Sv. Jeroným nám zachoval staré podání, že sv. Barnabáš dokončil své pozemské putování na ostrově Cypru a v hrobě jeho prý nalezeno bylo původní aramajské evangelium sv. Matouše.)

42. Druhá cesta Pavlova.

Chodil pak (Pavel se Silou) po Syrii (půlnočně od Antiochie) a po Cilicii (dále odtud na severozápad) a utvrzoval církve (Alexandrettu, Mopsuestii, Adanu, Tarsus a j., které založil patrně již za svého pobytu v Tarsu, když se tam byl uchýlil před 12 lety z Jerusalema podle čl. II., 21.). A přikazoval jim, aby zachovávali předpisy (sněmu) apoštolův a starších. Přišel pak („Cilickými vraty“, pověstným to průsmy-

kem Taurským), do Derbe a Lystry (v Lykaonii, kde působil před dvěma lety podle čl. II., 35.).

A ejhle, tam byl jeden učedník, jménem Timotheus, syn věřící ženy (Euniky) ze židovstva a z otce pohana. (Tim. se stal křesťanem tehdy z prvního tamějšího pobytu Pavlova. Tomu dobré vysvědčení vydávali bratři, kteří byli v Lystře a v Ikoniu (ač mu bylo teprve kolem 20 let. A skutečně potom se osvědčil nejvěrnějším a nejvytrvalejším pomocníkem Pavlovým. V pozdějších letech se stal biskupem v Efesu a tam skonal smrtí mučednickou r. 91 po Kr. P.). Toho tedy si přál Pavel za průvodce na další cestu. I vzal ho s sebou a dal ho obřezati k vůli Židům, kteří byli v té krajině. Neboť všichni věděli, že otec jeho byl pohan. (Podle tehdejší zásady: partus sequitur ventrem, že totiž děti následují v náboženské příslušnosti matku, Timotheus byl považován za Žida a měl býti podle zákona Mojžíšova obřezán. Jednalo se tedy v tomto případě o nápravu staré nedbalosti, která byla zaviněna patrně bráněním pohanského otce a o odstranění pohoršení. Tím však nikterak Pavel nevyšel vstříc těm Židům, kteří tvrdili, že obřízka je nezbytna ke spáse všem, kteří z pohanstva přestupují ke křesťanství. Vždyť rozhodně bránil tomu obřadu u jiného učedníka, Tita, protože ten byl z pohanských rodičů z obojí strany. Následující slova nám dokazují pevné a nezměněné smýšlení Pavlovo.)

Když pak (Pavel, Silas a Timotheus) procházeli městy (ve kterých byly křesťanské osady od první apoštolské cesty Pavlovy a Barnabá-

šovy), doporučovali jim zachovávat ustanovení, která byla vydána od apoštolův a starších, kteří byli (na sněmu) v Jerusalemě. A tak církve upevňovaly se ve víře a množily se počtem každodenně (neboť rozdíl mezi křtenci ze židovstva a křtenci z pohanstva jednáním Pavlovým se mírnily).

Když pak (severozápadním směrem) prošli Frygii (zemědělský to kraj v srdci Malé Asie s městem Synnadou), a (úrodnou římskou) provincií Galatskou (s obyvatelstvem evropského keltického původu), bylo jim zabráněno od Ducha svatého (buď vnitřním vnuknutím, buď nějakým proroctvím) kázat slovo Boží v Asii. (Tak se tehdy jmenovalo celé pobřeží maloasijské podél moře Egejského. — Snad proto jim bylo bráněno, protože tam bylo pole působnosti připravené pro Barnabáše a Marka.) Když pak přišli k (pusté) Mysii (severozápadnímu to výběžku Malé Asie v sousedství Dardanel), pokoušeli se jíti zatačkou (směrem severovýchodním) do Bythinie (kde žilo mnoho Židův), ale nepřipustil toho Duch Ježíšův. Když tedy prošli Mysií, sestoupili (k moři do přístavu) Troady. (Leží asi 6 km jižně od starobylé Troje Homerovy. Na velký význam tohoto přístavu poukazuje i jeho nynější jméno Eski Stambul = Starý Cařihrad.)

(Tak tedy prošli celou Malou Asií napříč od jihovýchodního koutu až k severozápadnímu jejímu cípu.)

I ukázalo se (v Troadě) v noci Pavlovi zjevení: Nějaký muž, (podle kroje a řeči) Mace-

doňan, stál před ním a prosil ho řka: Přejdi do Macedonie a pomoz nám. A jak to vidění měl, hned hleděli jsme dostati se do Macedonie, jsouce jisti, že Bůh nás zavolal kázat jim evangelium. (Zde začíná sv. Lukáš vypravovati v první osobě, což je důkazem, že přístav Troas to byl, kde se přidal k družině Pavlově na jeho apoštolské cestě do Evropy. Z listu ke Galatským (4, 13.) se můžeme dohadnouti, že Pavel seznámil se s Lukášem jako pacient s lékařem a ze známosti té vyvinulo se nejpřímnější přátelství, které se osvědčilo i ve dvojitým vězení, ano i na popravišti Pavlově. „Jen Lukáš je u mne,“ píše ke konci svého života sv. Pavel smutně z Říma do Asie Timotheovi. A církvev tam v Troadě dostala svého prvního dějepisce.)

Plující tedy (my čtyři: Pavel, Silas, Timotheus a Lukáš) z Troady přímým během, dorazili jsme na (ostrov) Samothrakii a druhého dne do (opevněného přístavu) Neapole, (dnešní to Kavaly při Strymonské zátocy, která tehdy náležela k Thracii. — Alexander Veliký s vyztrojenou armádou přitáhl z Macedonie, aby podrobil celý Východ žezlu a duchu řeckému, a teď chudičký Pavel běře se opačnou cestou, aby podrobil Západ kříži a duchu Kristovu.

A odtud (jsme šli 13 km. půlnočně po římské dlážděné silnici Via Egnatia) do Filipp (města nazvaného tak podle otce Alexandrova), což je první město v té části (= v tom okrese) Macedonie, město to osadní. (Macedonie, bývalé království Filippa a velikého jeho syna Alexandra, stala se provincií římskou r. 180 před

Kr. P. a r. 167 byla od Emilia Paula rozdělena na čtyři okresy. Císař Augustus založil tam vojenské kolonie pro své věrné vysloužilce, rozdělil jim tamější pozemky. Filippy byla jednou z nich.)

43. Na půdě evropské.

Byli pak jsme v tom městě (Filippech) několik dní. Dne pak sobotního vyšli jsme za brány (městské) k řece (Gangites), kde se nám zdálo, že je modlitebna (neboť nebylo v městě synagogy. Kde bylo Židů jen málo, tam najali nebo koupili si malý pozemek a scházeli se k pobožnostem třeba i pod širým nebem, nejraději někde u vody k vůli četným očistným obřadům. Pohan Juvenal si naříká, že všechny kdysi posvátné vody jsou pronajaty Židům). A sedíce mluvili jsme ku ženám, které se byly sešly.

A jakási žena, jménem Lydia, obchodnice nachovými látkami z města Thyatiry (v provincii Lydie v Malé Asii), ctitelkyně Boží (= proselytka), poslouchala. A otevřel Bůh její srdce, aby byla pozorna na to, co od Pavla bylo vykládáno. (Jméno první křesťanky na půdě Evropské stojí zajisté za pamatování!) Když pak byla pokřtěna i její domácí, prosila je řkouc: Máte-li mne za věrnou Pánu, vejděte do mého domu a zůstaňte tam. I přinutila nás. (Již dějepisec Herodot chválí pohostinnost Lyďanů. Lydia se oslavuje jako světice dne 3. srpna.)

44. Špinavý výdělek.

Stalo pak se, když jsme šli do modlitebny (tam za město), potkala se s námi jakási (posedlá)

otrokyně, která měla věštícího ducha a tak skýtala svým pánům veliký výtěžek svým věštěním (= vykládáním budoucnosti lidem). Ta jdouc za Pavlem a za námi, volala takto: Tito lidé jsou služebníci Boha nejvyššího a zvěstují vám cestu spásy. Tak to dělala po mnohé dny (Tím měl snad býti lid poštván proti Pavlovi a soudruhům jako roztrušovatelům nového náboženství, a takové lidi římský zákon stíhal.) I rozmrzel se Pavel a obrátiv se řekl duchu: Prikazuji ti ve jménu Ježíše Krista, abys z ní vyšel. I vyšel v tu chvíli.

Vidouce pak páni její, že (s duchem) vyšla i naděje jejich na zisk, uchopili Pavla a Sila a přivedli je na náměstí (= forum) k představeným. A vydávající je v moc úřadu žalovali: Tito lidé pobuřují naše město, ačkoliv jsou (cizí) Židé. (A proti Židům právě vřelo zaujetí v celé říši římské od nedávného vypovídacího ediktu císařova z r. 50.) A oni hlásají zásady, kterých my nesmíme přijati ani plniti, ježto jsme občané římstí. (Cicero svědčí, že tehdy již zákon zapovídal jak v Římě tak v Athenách uváděti nová náboženství bez státního schválení.) I sběhl se lid proti nim.

Tu úředníci (zde archontes zvaní) dali s nich strhati šaty a (bez řádného soudního řízení) poručili je mrskati metlami. (Poněvadž nařízení jejich se dalo patrně latinskými obvyklými slovy: *Summovete, lictores, despoliate, verberate!* (= Vezměte je, biřicové, obnažte a mrskejte!), nerosuměli Pavel a Silas zavčas, co se má s nimi dít, aby se dovolali svého římského občanského

práva, které nedopouštělo bičování občanův.) A když mnoho ran jim dali, vsadili je do žaláře a poručili žalárníkovi, aby bedlivě jich střežil. Když tedy dostal takový rozkaz, vsadil je do hlubšího vězení a nohy jejich sevřel kladou. (Byly to vlastně dvě klády s vydlabanými dvěma žlábkami do půlkruhu. Když se ty klády na sebe položily, tvořily ty dva žlábkami kulatý otvor pro nohu. Odsouzenec seděl na zemi a nemohl se s místa ani hnouti. Ztrnulost celého těla působila veliké bolesti.)

45. V temném žaláři.

O půlnoci však Pavel a Silas modlitbami (zpívanými) oslavovali Boha. I poslouchali jich ostatní vězňové. Najednou však strhlo se veliké zemětřesení, takže se hýbaly základy žaláře. A ihned otevřely se všechny dveře a pouta všech se rozepjala. (Buďto se udál druhý zázrak, anebo chce sv. Lukáš říci, že tím zázračným zemětřesením uvolnily se kruhy pout ve zdích zasazené.)

Probudiv pak se žalárník a vida brány žaláře otevřeny, vytasil meč a chtěl se usmrtiti (jak totiž bylo patrné z jeho výkřiků), poněvadž se domníval, že vězňové utekli (a on přece podle zákona ručil za ně svým životem). Zvolal však Pavel hlasem velikým na něho: Neubližuj si! Vždyť jsme všichni zde!

I dal si donést světlo a vkročiv dovnitř (tmavé komory), třesa se padl Pavlovi a Silovi k nohám. A vyvedl je ven a řekl: Pánové, co

mám činiti, abych byl spasen? (Slyšet, že proto mu byli posláni, poněvadž hlásali jakési nové náboženství, a zvěděl jistě též, co ta otrokyně o nich vykřikovala. A nyní to zemětřesení a nevysvětlitelné uvolnění pout svědčí pro ně.) Oni pak odpověděli: Věř v Pána Ježíše a budeš spasen ty i dům tvůj. Hlásali mu tedy slovo Páně i všem, kteří byli v jeho domě. A pojav je v tu noční hodinu, umyl rány jejich. I byl pokřtěn hned on i všichni jeho domácí. A když je přivedl do svého příbytku, připravil jim stůl a veselil se, že s celým domem uvěřil v Boha.

A když nastal den, (buď ze strachu nad zemětřesením, že bohové byli uraženi, buď k vůli protestu bohaté a tudíž vážené Lydie) poslali úředníci biřice se vzkazem: Propušť ty lidi! I zvěstoval žalářník to vzkázání Pavlovi: Poslali úředníci, abyste byli propuštěni. Nuže tedy vyjděte a odejděte v pokoji. Ale Pavel odpověděl jim: Zmrskali nás veřejně bez soudního přelíčení, nás, občany římské, vsadili nás do žaláře a nyní tajně nás vyhánějí? Ne tak! (Aby se pak řeklo, že uteklí trestanci hlásají učení Kristovo?!) Ale ať přijdou a sami nás propustí (úředně a právoplatně. — Občanské právo Pavlovo bylo podle Sk. Ap. 22, 28. dědičné v jejich rodině pro nějaké zvláštní zásluhy, neboť ne všichni obyvatelé Tarsu byli občany římskými). Zvěstovali tedy biřici slova ta úředníkům. I polekali se, když slyšeli, že jsou občany římskými (neboť lex Valeria i lex Porcia přísně zapovídaly potupné bičování občanů. To byl zákonitý trest jen pro otroky). I přišli a odprosili je a vyvedli

je žádající, aby odešli z jejich města. (Tak nejdříve celá věc usne.)

Vyšli tedy ze žaláře a šli do domu Lydie. A když uzřeli bratry (snad nejmilejší Pavlovi na celém světě), potěšili je a odcestovali. (Poněvadž pak sv. Lukáš píše dále zase v osobě třetí, dá se dohadovati, že byl zanechán ve Filippech jako pastýř nového stáde. Někteří dokonce míní, že tam začal pořádat si záznamy evangelní).

46. Vlast našich otců.

Když pak prošli (směrem jihozápadním) Amfipolí (64 km) a Apollonií (dalších 48 km), přišli (60 km dále) do (hlavního provincialního města) Thessaloniky, (dnešní to Soluně. Toť rodiště našich otců duchovních, apoštolů slovan-ských, svatých Cyrilla a Methoděje!). A tam byla židovská synagoga (tedy četná osada židovská).

Pavel pak podle svého zvyku vešel do ní a po tři soboty rozebíral jim Písmo svaté srovnávaje a vykládaje (hlavně ty tři věci): že (1.) Kristus musil trpěti (což rabíni ve svých messiášských výkladech úplně zamlčovali podle čl. II., 1.) a (2.) vstáti z mrtvých a (3.) to je ten Ježíš Kristus (dokládal), kterého já zvěstuji vám. A (jenom) někteří z nich (t. j. ze Židův) uvěřili a přidali se k Pavlovi a Silovi (mezi nimi Sekundus a Aristarchus), za to ze zbožných pohanů veliký počet a vznešené ženy mnohé.

Žárlili však Židé a vybravše si z pouliční chátry několik špatných chlapův, učinili pobouření a poštvali občanstvo. A objevivše se u domu

Jasonova (kde totiž oni zůstávali), hleděli je vyvésti před lid. A když jich nenašli, vlekli Jasona (= Josua) a několik bratří k městským úředníkům (politarchům) křičíce: Ti lidé, kteří rozrývají celý svět (!), i sem přišli. A Jason je přijal (do svého domu). A ti všichni jednají proti nařízením císařovým, jelikož tvrdí, že jiný je králem, Ježíš totiž. A tak rozčilili lid i představené města, kteří to slyšeli, (neboť se strachovali něčím urazit císaře, který za trest by jim mohl vzít městské výsady.) A přijavše záruku od Jasona a ostatních (že se postarají o pokoj), propustili je (neboť poznávali asi, že žalobu pro velezradu nelze na ně vznést).

Bratří však ihned v noci vypravili Pavla a Sila do Bereje, (dnešní Vereje, asi 64 km vzdálené směrem západním. — Timotheus zůstal pravděpodobně v Soluni).

(Opět doklad překvapující věrohodnosti Lukášovy: Název městských úředníků „politarchové“ nikde se nevyskytuje ve starých knihách ani v památkách jiných měst, ale na zbytcích kamenné vítězné brány v Soluni z dob Vespasianových (r. 69—79 po Kr. P.) se praví, že správci toho města byli „politarchové“ ti a ti.)

47. Dobrý lid domácí.

Tito pak (= Berejští) byli šlechetnější než Tessalonští a přijali kázání se vší chtivostí, zkoumajíce každodenně Písma, zda skutečně tak se věci mají. (Cicero praví, že Berea je město stranou v horách ležící, z čehož lze usuzovati, že tam byl domácí poctivý a rozvážný lid.)

A mnozí z nich zajisté uvěřili, i ze vznešených žen pohanských (a jich vlivem) i z mužů ne málo (mezi nimi šlechetný Sopater, pozdější průvodčí Pavlův do Malé Asie).

Když pak se dověděli Židé v Tessalonice, že i v Bereji bylo hlásáno slovo Boží od Pavla, přišli až tam podněcující a pobuřující lid (patrně týmiž důvody, jakými se jim to podařilo doma. Jako Božského Mistra hleděli Židé vyhlásiti za politického provinilce, tak to činili i Jeho učedníkům. Zloba lidská je vždy a všude stejně vynalézavá)! A tu tedy spolubratří ihned vypravili Pavla, aby se odebral (asi 26 km) až k moři (do nejbližšího macedonského přístavu Dium pod horou Olympskou). Silas však a Timotheus (který zatím dorazil ze Soluně), zůstali tam.

Ti pak, co vyprovázeli Pavla, doprovodili ho (po lodi) až do Athen, (hlavního města Řecka, což vzalo tři až čtyry dny plavby), a když dostali od něho vzkaz pro Silu a Timothea, aby oba co nejdříve přišli za ním, odcestovali domů. (V té době byly Atheny již jenom stínem zašlé staré slávy. Tertullian praví, že jim zůstal ze starých časů jenom schlubný jazyk, který do omrzení opakoval, čím kdysi Atheny — byly, ale už nejsou.)

48. V sídle učenosti.

Když pak Pavel v Athenách na ně (= Silu a Timothea) čekal, bouřil se duch jeho v něm, když viděl, jak město oddáno je modlářství. (Dle Pausania bylo v Athenách samých více model než v celém ostatním Řecku.) Rozmlouval tedy v synagoze se Židy i bohabojnými (prose-

lyty) a na (tak zvaném Hrnčířském) náměstí každého dne s těmi, kteří tam právě byli. (Od dob Sokratových filosofové učili své žáky i zvědavce veřejně na náměstí. Pavel se hned přizpůsobil poměrům.)

Někteří pak Epikurejci (= požívaví hmotníci) a filosofové Stoičtí (= bezcitní osudáři) hádali se s ním a někteří říkali: Co chce tento žvanil mluvit? Jiní však (vážnější) pravili: Zdá se býti hlasatelem nových bohů. Neboť Ježíše a zmrtvýchvstání jim hlásal. (Vedle Epikurejcův a Stoiků byly ještě dvě vážnější školy filosofické Platonikové čili Akademikové a Aristotelikové čili Peripatetikové.) A vzavše ho s sebou, vedli ho (asi po 15 schodech nahoru) do Areopagu (t. j. do síně nejvyššího soudního dvoru), řkouce: Můžeme-li zvědět, jaké jest to nové učení, které ty hlásáš? Neboť jakési věci podivné dáváš nám slyšeti. Proto chceme vědět, co mají znamenati.

Athenští pak všichni i příchozí návštěvníci (do města podle příkladu měšťákův) o nic jiného nedbali, leč aby povídali, aneb slyšeli něco nového (poznámenává sv. Lukáš. Tuto žvanivost vytýkají Atheňanům i pohanští spisovatelé. „Ti neóteron?“ = „Co novějšího?“, byl obvyklý pozdrav na setkání. „Co nového?“ se netázali, neboť novinky už všechny slyšeli, chtěli slyšeti — něco „novějšího“

49. Na světovém řečništi.

Stoje pak Pavel uprostřed Areopagu pravil: Mužové Athenští! Vidím, že jste ve všem nadmíru

pobožní. Nebcť procházeje se a prohlížejesi vaše svatyně, našel jsem také oltář, na kterém byl nápis: Neznámému Bohu (= Agnósto. Theó — Tutěž poznámku mají spisovatelé řečtí Pausanias a Philostratos. Tím nápisem bezděčně prozrazovali svou duševní prázdnotu a touhu po pravém náboženství.) Co tedy vy neznajíce ctíte, to já zvěstuji vám, Bůh, který stvořil svět a vše, co je v něm, ten jest Pánem nebe i země. I nepřebývá v chrámech rukou zbudovaných, aniž slouženo mu může býti rukama lidskýma, jako by něčeho potřeboval, kdyžtě sám dává všemu život a dech i všecko. A on způsobil, aby z jednoho (praotce) veškeré pokolení lidské (povstalé) přebývalo po celém povrchu zemském vyměřiv určité časy (vývinu, rozkvětu i zániku jednotlivých národův) i hranice jejich pobytu (v určitém území), aby hledali Boha, zda by se ho dopátrali a jej našli, ačkoliv není daleko od nikoho z nás: neboť v něm žijeme a se hýbáme a (vůbec) jsme (jako ryba ve vodě. A jako ona bez vody neobstojí, tak neobstojí člověčenstvo bez náboženství). Jako i někteří z vašich básníků (na př. Sofokles, Pindar, Kleantes z Assu, Aratos z Cilicie a j.) vyslovili: „Jsme zajisté i jeho pokolením“ (= Jeho dětmi). Když jsme tedy pokolením Božím, nesmíme se domnívati, (že Bůh je nižší než my sami), že Božství je podobno zlatu nebo stříbru anebo kameni, výtvoru umění a důmyslu lidského.

A Bůh přehlížel sice (shovívavě) po věky takovou nevědomost, ale nyní oznamuje lidem, aby všichni všude činili pokání, protože určil

den, kdy souditi bude svět podle spravedlnosti mužem, jehož ustanovil, poskytnuv víru (= záruku víry) všem tím, že ho vzkřísil z mrtvých.

Když tedy uslyšeli o vzkříšení z mrtvých, někteří (hlavně asi Epikurejci) vysmívali se, ale jiní (slušnější Stoikové asi) řekli: Vyslechneme tě o té věci podruhé.

Tak vyšel Pavel z jejich středu. Někteří však mužové přilnuli k němu a uvěřili, mezi nimi i (vznešený) Dionysios Areopagita (t. j. člen nejvyššího soudu), a žena jménem Damaris a jiní s nimi. (To jest onen Dionysius, který prý asi před 20 lety na Velký pátek odpoledne zvolal až zde v dalekých Athenách: „Buď některý bůh umírá anebo svět se boří!“ — Štal pak se prvním biskupem Athenským a skončil za víru jako mučovník. Chrám jemu zasvěcený je dosud ozdobou Homerovy ulice v Athenách). O manželce jeho Damaře nic více se nikde nepraví).

50. V sídle bohatství.

Potom Pavel opustil Atheny a dostal se (po denní plavbě směrem jihozápadním) do Korintu (nejbohatšího obchodního města v Řecku a sídla provinciální římské vlády v Achaji. Korintský přístav Kenchrea byl vzdálen 9 km od města). A našel jakéhosi Žida, jménem Aquilu, rodáka z Pontu (maloasijského) a manželku jeho Priscillu, kteří nedávno přišli z Italie, protože Klaudius nařídil (r. 50.), aby všichni Židé se z Říma vystěhovali. (Totéž nám vypravuje pohan Sueton podle čl. II. 38.) K těm se tedy Pavel nastěhoval. A poněvadž byl téhož ře-

mesla, zůstával a pracoval u nich. (V rodné jeho Cilicii pěstovalo se tolik koz, z jejichž dlouhých a jemných chlupů se tkaly plachty na stany, že látka ta zvala se po celém světě „cilicium“ Stanařství bylo takřka národním řemeslem v jeho otčině.)

(Tak tedy v týdnu pracoval a) každou sobotu měl v synagoze rozpravy, vkládaje (do nich) jméno Pána Ježíše, a přesvědčoval Židy i Řeky. Když pak Silas a Timotheus přišli z Macedonie (a donesli mu peněžní podporu hlavně od Filippských), věnoval se Pavel cele hlásání slova, dokazuje Židům, že Ježíš je Kristus (= Mesiáš). Když oni odporovali a se rouhali, vytrásl (proti nim) roucha svá (na znamení, že ani ten prokletý jejich prach nechce vzítí s sebou), a řekl jim: Krev vaše na hlavu vaši! Já nevinen jsem (vaší zkázou) a nyní půjdu k pohanům. (Ti byli v Korintě velmi ubozí mravně, což ukazuje již to, že slovo „cor inthiazare (= korintovati) znamenalo páchatí nemravnost.) A vyšed odtud, vstoupil do domu jakéhosi muže, jménem Titus Justus, ctitele Božího (= proselyty), jehož dům přiléhal k synagoze.

Ále Krispus, představený synagogy, uvěřil v Pána s celým domem svým (a stal se potom světcem). A mnozí z Korinťanů slyšíce to uvěřili a dávali se křtítí (jako na př.: Fortunatus, Stefanas, Gaius, Eratus, Quartus, Achaikus, Febe, Chloe a j.)

Řekl pak Pán v noci ve vidění Pavlovi: Neboj se, nýbrž mluv a nemlč, neboť já jsem s tebou a nikdo na tebe nesáhne, aby ti ublížil,

neboť mám mnoho lidu v tomto městě. (Pro veliká protivenství hrnula se asi časem na Pavla lidská malomyslnost. Proto Pán sám ho posílil.) Pobyl tam tedy rok a šest měsíců, hlásaje jim slovo Boží.

51. Pohanský soudce.

(Junius Annaeus) Gallio (bratr to římského mudrce Seneky), byl pak prokonsulem (či mí. stodržitelem) v Achaji (= v provincii Řecké)- I povstali Židé jednomyslně proti Pavlovi a předvedli ho před soudnou stolicí řkouce: Tento navádí lidi, aby ctili Boha proti zákonu (našemu, státně uznanému, i vašemu). Když pak Pavel již chtěl otevřítí ústa (aby se hájil), řekl Gallio Židům: Kdyby se jednalo o nějaké bezprávi anebo mrzký zločin, mužové židovští, vyslyšel bych vás podle práva. Ale že jsou to hádky o slova a jména (— má-li Ježíš právo zváti se Kristem či ne —) a o zákon váš, vy sami si to spravte. Nad takovými věcmi nechci býti soudcem. A odehnal je od soudné stolice. (Důkaz to, jak pohrdlivě se díval Říman na Žida.)

(Ale oni asi nechtěli dáti se odbýti jen tak zkrátka.) Uchopivše tedy (všichni přítomní pohané) Sosthena, (nového) představeného synagogy, (který byl patrně mluvčím Židů), tloukli ho před soudnou stolicí. Ale Gallio si toho ani nevšímal. (Od té doby se říká soudci, který se nechce plésti do sporů náboženských: Gallio.)

(Tento místodržitel byl pro svou uhlazenost nazýván v Římě „dulcis Gallio“ = sladký Gallio, ale přece neušel násilné smrti z ruky Neroovy, jako jeho dva bratři, Seneka a Mela.)

52. Návrat do vlasti.

Pavel tedy tam (= v Korintě) setrval ještě mnoho dní. Rozloučiv pak se s bratřími, vyplul do Syrie a s ním (manželé) Priscilla a Aquila. Dal si však ostříhati hlavu (v synagoze) v Kenchrei, neboť měl slib (zavázal se Bohu slibem, že po jistý čas [= třicet aneb i více dní] nebude požívatí opojných nápojův ani masitých pokrmův a nedá si stříhati vlasův ani vousu. V cizině dlící Žid směl si však dáti ostříhati vlasy v některé synagoze a teprve když je donesl s sebou do Jerusalemského chrámu, byly spáleny na oltáři jako Bohu zasvěcené s ostatními jeho předepsanými oběťmi.)

I přijeli do Efesu (asi 320 km od Korintu na východ vzdáleného na druhém břehu moře egejského), a je (= Aquilu a Priscillu) tam zanechal. Sám pak vešel do synagogy, rozmlouval se Židy. Když pak ho tito prosili, aby zůstal delší čas, nevyhověl, nýbrž rozloučil se řka. Opět se vrátím k vám, bude-li to vůle Boží. A odcestoval z Efesu (po lodi).

A vystoupiv (na pevninu) v Caesareji (Přímořské v Samařsku), šel vzhůru (do Jerusalema, teď po čtvrté), a pozdravil (tamější) církev.

A (učiniv zadost svému nazirejskému slibu předepsanými oběťmi a obřady), odebral se do Antiochie (Syrské, odkudž byl vyšel asi před 3 roky).

53. Nenadálá pomoc.

Žid pak jakýsi, jménem Apollo (čili Apollonius), rodem z Alexandrie (egyptského to sídla

židovské učenosti), muž výmluvný a zběhlý v Písmě, přišel do Efezu. (Mezi Alexandrií a Efezem bylo velmi čilé spojení obchodní po lodích.) Ten byl vyučen cestě Páně (= bohabojnému životu). A jsa vroucného ducha, kázal a učil horlivě, co ukazovalo na Ježíše, ačkoliv znal jen křest Janův. (Věděl o křesťanství jenom tolik, kolik slyšel z kázání Jana Křtitele, že Mesiáš bude Beránek Boží, který sejme hříchy světa, že On bude soudcem světa a p., co se srovnávalo s výroky proroků v Písmě.) Když pak ho slyšeli Priscilla a Aquila, pozvali ho k sobě a vložili mu cestu Páně (= křesťanství) důkladněji. (Patrno z toho, že Priscilla byla vzdělanější než obyčejná Židovka, a snad proto také sv. Lukáš ji uvádí několikrát před jejím manželem, že ona bylo významější svou činností pro první církev než on.)

Když pak chtěl jíti do Achaje (= do Řecka), napsali učeníci (= křesťané Efesští) vyzvání k bratřím (v Korintě), aby ho přijali. (První to známá doporučující listina v církvi, kterou dnes musí míti každý kněz, přechází-li z jedné diecese do druhé.) Když pak tam došel, prospěl (svou znalostí Písma svatého) mnoho těm, kteří byli uvěřili. Mocně zajisté potíral Židy, zřetelně ukazuje z Písma, že Ježíš (Nazaretský) je Kristus (= slíbený Mesiáš).

(Blahodárnou činnost Apollonovu v Korintě vystihuje sv. Pavel slovy: „Já jsem sázel, Apollo zalíval, Bůh pak dával vzrůst.“ — Apollo byl muž ryzí povahy, což vidno již z toho, že rozlišování křesťanů na tři strany: Petrovu,

Pavlovu a Apollonovu, které by mu bylo mohlo lichotiti, kdyby nebyl měl pravého ducha, tak ho kormoutilo, že nechtěl vícekrát se vrátiti do Korintu, ani když sám Pavel ho o to prosil. Umřel pro víru Kristovu jako biskup ve Smyrně. Svátek jeho jako mučeníka se slaví dne 22. dubna.)

54. Třetí cesta Pavlova.

Stalo pak se, když Apollo byl (již) v Korintě, že Pavel stráviv nějaký čas (v Antiochii Syrské), procházel po pořádku krajinou Galatskou a Frygií (známou nám z druhé jeho cesty před třemi lety dle čl. II. 42. Zdá se, že tehdejší jeho průvodčí Silas zůstal hned v Jerusalemě podle čl. II. 52. a že s ním tentokráte šli Timotheus a Titus) I utvrzoval všechny učedníky (= tamnější křesťany ve víře). A když procestoval ty horní krajiny, přišel do Efesu (dolů k Egejskému moři asi r. 55. po Kr. P.).

(Efezus byl hlavním městem římské provincie zvané Asia, která zabírala celé západní pobřeží Malé Asie při moři Egejském, a byl jedním z největších tehdy měst na světě vůbec. Tam se sjížděly lodi z Evropy, Asie i Afriky, tam ústily římské obchodní silnice probíhající Malou Asii několika směry. Bylo to však nejen bohaté obchodní středisko, nýbrž i líheň mravní zkaženosti. Obyvatelstvo bylo většinou řecké, ale bylo tam usazeno i mnoho Židův. Dnes je tam bídná turecká vesnice Aja—Seluk u močálů, které jsou hnízdem morové zimnice, a nedaleko rozvalin slavného kdysi poutního místa, kam

putovali pohané z celého světa, aby uzřeli jeden ze sedmi tehdejších divů světa: slavný chrám Diany, bohyně luny. — „Matka křesťanských osad“ v Malé Asii, kde působil Pavel a znamenitý jeho odchovanec Timotheus a kde sám miláček Páně Jan po několikaletém působení dokončil svou pozemskou pout, je dnes opuštěna, že bys nenašel ani jediného křesťana v celém okolí. — Pavel splnil svým příchodem slib daný tamějším křesťanům na druhé cestě v čl. II. 52.).

Našel pak tam (mezi křesťany) některé učedníky (vlastně žáky Jana Křtitele, které sice měl zprvu za křesťany, ale hned vyzoroval, že se nějak liší od ostatních) a řekl jim: Zdaž jste přijali Ducha svatého, když jste uvěřili? Ale oni mu řekli: Však jsme ani neslyšeli, zda Duch svatý jest. On pak jim řekl: Jak jste tedy byli pokřtěni? A oni pravili: Křtem Janovým (při některé pouti do svaté Země). Řekl tedy Pavel (v podstatě asi toto ve svých výkladech k nim): Jan křtil lidi křtem pokání (= jen na znamení pokání jako přípravu) hlásaje, aby věřili v toho, který po něm přijde, to jest v Ježíše Krista. Když to tedy vyslechli (uvěřili), byli pokřtěni ve jménu Pána Ježíše.

A když Pavel vložil na ně ruce, (t. j. biřmoval je jako na př. Petr v Samaří dle čl. II. 16.), sestoupil Duch svatý na ně. I mluvili jazyky a prorokovali (jako ti v čl. II. 26). Bylo pak všech těch mužův asi dvanácte.

(Pavel zůstával pravděpodobně opět u stanáře Aquily, který se byl dle čl. II. 52. usadil v Efesu a vydělával si v týdně denní chléb jako jeho tovaryš).

55. Lišení duchův.

Chodil pak Pavel (v sobotu) do synagogy a kázával zmužile po tři měsíce, vykládaje a přesvědčuje o království Božím. Když pak někteří se zatvrzovali a nevěřili, nýbrž rouhali se učení Páně před shromážděním, vyšel od nich odvedl (od společných židovských pobožností) své učedníky a míval (pak již) každodenně rozpravy v (najaté) škole jakéhosi Tyranna (který byl patrně filosofem, když měl tak velkou síň k přednáškám. Židé se Pavlovi za to mstili svým způsobem. Pravíť v listě ke Korintským křesťanům, že tam zápasí s — divokými šelmami). Tak pak to trvalo přes dva roky, takže všichni, kdož bývali v Asii, mohli slyšeti slovo Páně, Židé i pohané. (Bylť Efesus střediskem nejen obchodního, nýbrž i duchovního života v přední Asii. Mimo to vycházel Pavel pravděpodobně i na misie do okolních měst: Smyrny, Pergamu, Sard, Fildelfie, Hierapole, Mileta, Laodicee a j.).

Těž zázraky neobyčejné činil Bůh rukama Pavlovýma, takže i když šátky a opásky s těla jeho (= řemeslnické jeho zástěry) na nemocné položili, jednak nemoce je opouštěly, jednak zlí duchové z nich vycházeli. (To nám dosvědčuje lékař Lukáš. — Již tehdy tedy začala úcta k ostatkům svatých a Bůh sám potvrdil zázraky její oprávněnost.)

Pokusili pak se i někteří z toulavých židovských zaklínačů (jakými byli na př. též Šimon Kouzelník v čl. II. 17. anebo Elymas v čl. II. 30.), vzývati jméno Pána Ježíše nad těmi, kteří měli zlé duchy, říkajíce: Zaklínám vás skrze Ježíše,

kterého hlásá Pavel. Bylo pak tam sedm synů jakéhosi židovského kněžského náčelníka Scevy kteří tak činili. Odpovídaje pak zlý duch (jednou, když dva z nich ho zaklínali), řekl jim: O Ježíšovi vím a Pavla znám, ale kdo jste vy (opovážlivci)? A skočiv na ně ten člověk, ve kterém byl velmi zlý duch, zmocnil se obou a přemohl je, takže roztrhaní a zranění utekli z toho domu. To pak se rozhlásilo mezi všemi Židy i pohany, kteří žili v Efesu. I připadl na ně strach na všechny a velebeno bylo jméno Pána Ježíše.

I přicházeli mnozí z věřících přiznávající se a vyznávající se ze skutků svých. (= Zpovídali se). Mnozí pak z těch, kteří věřili v kouzla, snesli (kejklířské) knihy a spálili je veřejně. (Mezi ty papíry náležely hlavně po celém světě známé a rozšířené „Efeské planety“, které nosili lidé uvázané na krku v kožených deskách jako mocný a prý prostředek proti nehodám. Takové si poutníci v chrámě Diany draze kupovali). A když spočetli jejich cenu, načítali v penězích padesát tisíc denárů (= asi 50.000 K), což tenkrát byl summa ohromná). Tak silně vzráhalo se slovo Boží a zakořeňovalo se.

Když se toto stalo (že církev Efeská byla zabezpečena), umínil si Pavel v Duchu (svatém), že projde napřed) Macedonii a Achaji (= Řecko) a půjde (potom s kolektou, sbírkou pro chudé Palestinské spolubratry do Jerusalema řka: Až tam pobudu, potom mi bude třeba navštívit taky Řím. (Některé římské křesťany poznal po r. 50. již v Korintě dle čl. II. 50.)). Poslal tedy do Macedonie (napřed) dva ze svých pomocníků, Ti-

mothea a Erasta, (rodáka Korintského), sám pak zůstal ještě nějaký čas v Asii.

56. Peněžní podnik.

Sběhlo se pak v onom čase nemalé pobouření k vůli učení Páně. (Stalo se to takto):

Jakýsi stříbrník, jménem Demetrius, hotovil stříbrné chrámečky Dianiny a poskytoval řemeslníkům nemalý výdělek. I svolal je a ty, kteří byli příbuzného řemesla (jako na př. taviči stříbra) a řekl: Mužové, víte, že z toho řemesla máme živobytí. A vidíte i slyšíte, že nejen v Efesu, nýbrž takřka po celé Asii ten Pavel přemlouváním odvrátil mnoho lidu, říká: To nejsou žádní bohové, kteří rukama se zhotovují. Jest pak to nejen nebezpečím pro nás, že tento odbor živnosti vejde v opovržení, nýbrž i chrám veliké Diany upadne v naprostou nevážnost a počne klesat velebnost té, kterou celá Asie i veškeren svět uctívá. (Když jakýsi švec Herostrat vši mocí chtěl proslaviti své jméno, ale nevěděl jak, přišel konečně na šílený nápad, že zapálí starobylý chrám Diany Efeské. Od té doby se říká podobným šíleným ctižádostivcům Herostrati. Když svatyně skutečně úplně byla požárem zničena r. 356. př. Kr. P., úsilím všech tehdejších řeckých umělců byla zbudována v jonském slohu ze sněhobílého mramoru svatyně nová, o jejíž kráse si vypravoval celý svět a právě v přítomném měsíci květnu hrnuli se poutníci do Efesu k velikým národním hrám na počest Diany. A tato sláva i výdělek města jsou nyní od Pavla ohroženy!) Když to uslyšeli, naplněni byli hněvem a vzkřikli

volajíce (na ulicích): Veliká jest Diana Efeských! (Křičeli, jakoby byli odkryli nějaké nové spiknutí proti slavné svatyni).

A naplněno bylo celé město zmatkem. I hrnuli se jednomyslně do divadla, (které bylo pod širým nebem a bývalo za tehdejších časů i místem pro velká shromáždění lidu. Efeské divadlo pojalo přes 25.000 účastníkův). A přivlékli tam Macedoňany Gaja a Aristarcha (ze Soluně), průvodce Pavlovy. Když i Pavel chtěl vyjít mezi lid, nedopustili toho učeníci, (hlavně Aquila s Priscillou mu bránili). Ano i mnozí předáci Asijští, kteří byli jeho příznivci, poslali k němu s prosbou, aby se nevydával do divadla. (Pohanský cestopisec Strabo má pro ně též název jako Lukáš: Asiarchové, což opět dokazuje přesnost svatého dějepisce.)

Tam (v divadle) pak křičeli jedni to, druzí ono. Byloť shromáždění zmateno, a většina nevěděla, proč se vlastně sběhli. Vytáhli konečně ze zástupu Alexandra. (snad onoho kotláře, který podle 2. Tim. 4. 14. natropil sv. Pavlovi mnoho protivenství), kterého Židé do předu strkali, (aby za ně mluvil buď proti Pavlovi, buď na jejich vlastní obhájení). Alexander pak rukou žádaje o ticho, chtěl dáti lidu vysvětlení. Ale jakmile poznali, že je to Žid, propukli v řev, ani všichni stejně skoro po dvě hodiny křičeli: Veliká je Diana Efeských! (Byloť jim známo, že Židé také nechtějí ctíti jejich slavnou bohyni.)

Konečně městský písař (= státní sekretář) upokojil davy, když jim řekl: Mužové Efesští! Kde je ten člověk, který by nevěděl, že město

Efeských je strážcem svatyně veliké Diany, dcery Iovišovy? Poněvadž pak toho nikdo popříti nemůže, jest třeba, abyste se upokojili a ničeho nejednali nerozvázně. Neboť přivedli jste tyto lidi (Gaja a Aristarcha), kteří nejsou ani svatokrádci ani rouhači bohyně vaší. (Na ty dva přestupky byly zvláště přísné domácí zákony.) Jestliže pak Demetrius a s ním spojení řemeslníci mají proti někomu nějakou žalobu, na to je (v určité dny) veřejný soud a k tomu jsou místodržitelé (= prokonsul a jeho zástupci). Tam ať na sebe žalují. Máte-li však žádost další (t. j. aby nějaký nový zákon byl ustanoven), může se to vyřídit v zákonitém shromáždění lidu. (Měť Efesus samosprávu.) Ale tak ocitáme se v nebezpečí, abychom sami nebyli obviněni (od římských úřadů) z dnešního vzbouření, kdyžtě zde není žádný vinník, kterého bychom mohli usvědčiti, že vyvolal toto shluknutí. (A na shluknutí lidu byly od Římanů ustanoveny veliké peněžité pokuty. Tento důvod účinkoval.) A když tak promluvil, přiměl shromáždění k rozchodu.

57. Po druhé v Evropě.

Když pak se pobouření lidu uklidnilo, Pavel svolal učeníky (Páně = věřící lid křesťanský) a dav jim napomenutí (k opatrnosti), rozloučil se s nimi a odešel (z Efesu), aby se bral do Macedonie.

Když pak prošel těmi (balkánskými) končinami (— tentokráte až na západní pobřeží Illyrské u moře Adriatického —) a mnohými

slovy je povzbudil, přišel do Řecka. (V Korintě se nastěhoval k obrácenci Gajovi.)

Když tam (v Řecku) pobyl tři měsíce, činy mu byly od Židů úklady (v přístavu Kenchrea), právě když se chtěl přeplaviti (přímým lodním spojením) do Syrie. Umínil si tedy, že se vrátí skrze Macedonii.

Byli pak v průvodu jeho Sopater, syn Pyrrha Berejského, ze Soluňských pak Aristarchus a Sekundus, z Derbe (maloasijské) Gajus a Timotheus (z Lystry), z Asiatů (Efeských) pak Tychikus a Trofimus. Ti vyrazili napřed (po lodi), že budou na nás (!) čekati v Troas (na straně asijské).

(Opět začíná sv. Lukáš vypravovati v první osobě (= !), což svědčí, že opustil potom město Filippi s Pavlem, když tam z přístavu Kenchrea po souši napříč Řeckem se dostal, a že jest opět po 6 nebo 7 letech v jeho průvodu.)

58. Na straně asijské.

My však (s Pavlem) jsme vypluli (— vypravuje sv. Lukáš dále —) po dnech velikonočních od Filipp (z přístavu Neapole) a dorazili jsme do Troady (tenkokráte až) za pět dní, (kdežto cesta opačným směrem trvala jen dva dni dle čl. II. 42. To úplně souhlasí se směrem větrů v té jarní době. Kdežto tam je vítr hnal, na cestě zpáteční teď dul proti nim). A tam (v Troadě jsme se zdrželi dní sedm.

Když pak prvního dne v týdnu (židovském = v naší neděli) jsme se sešli k lámání chleba (= na mši svatou), měl Pavel rozpravu

k nim. Protože chtěl (již) druhého dne odcestovati, protáhl kázání až do půlnoci. (Podle poslední večere Páně slavili oni tehdy pravděpodobně mši svatou až večer.) Byla pak čtná světla (k vůli větší oslavě) ve večeradle, kde jsme byli shromážděni. (Již tedy tehdy v r. 58. slavili první křesťané neděli místo starozákonní soboty anebo aspoň jistě vedle ní. Apoštolské konstituce (8.33.) ustanovují, že otroci mají pracovati jenom pět dní, aby v sobotu a v neděli mohli jíti do kostela zdokonalit se ve ctnostném životě. Kolik dní v týdnu pracuje mnohý moderní otrok?!)

Nějaký pak mladík, jménem Eutychus, seděl na okně, a když Pavel dlouho mluvil, upadl do tvrdého spánku a byv spánkem přemožen, spadl s třetího poschodí dolů, a našli ho mrtvého. (Tak nám to tvrdí lékař Lukáš.) Když tedy Pavel seběhl k němu, spolehl se na něho (jako kdysi prorok Eliáš na jediného syna vdovina v 3. Král. 17, 17) a objav ho řekl: Buďte bez starosti! Vždyť jeho duše je v něm.

A vyšed nahoru, lámal (svátostný) chléb (= sloužil mši sv. po půlnoci). A potom stoloval s nimi (při hodech lásky = agapé dle čl. II. 5). A ještě si s nimi po chuti porozprávěl až do úsvitu a potom odcestoval.

Přivedli pak mladíka živého a byli nemálo potěšeni.

(Asi 50 let později píše Plinius Mladší, místodržitel Bythinie, císaři Trojánovi do Říma, že vyšetřil, kterak se křesťané schází v „určitý den“ dvakrát: před úsvitem, kdy střídavě

prý zpívají chválu Kristu a pak se zavazují slibem nečinit ničeho zlého. Potom se rozejdou a sejdou se toho dne ještě jednou, aby slavili docela nevinnou hostinu. Z toho se dá souditi, že první křesťané v neděli oslavovali vzkříšení Pána svého přede dnem a mši sv. měli později anebo dle dřívější poznámky až večer čili oboje v čas souhlasný s časem obojí události.)

59. Mnoho zastávek.

Vstoupivše pak na loď, plavili jsme se (z Troady do (malého přístavu) Assu, kde jsme se měli sejíti s Pavlem. Neboť tak to zařídil, poněvadž sám chtěl cestovati po pevnině (jihovýchodním směrem napříč poloostrovku, zatím co jeho společníci museli týž obeplouti delší objížděnkou). Když pak nás v Assu našel, vzali jsme ho na loď a dojeli jsme do Mytyleny (hlavního města na ostrově Lesbos, který je znám svým chovem ovcí).

A odtud plující druhého dne dostali jsme se proti (krásnému a bohatému ostrovu) Chios, (slavnému svým vínem).

Třetího dne přirazili jsme k (ostrovu) Samos (zrovna naproti Efesu).

A následujícího dne dorazili jsme do (velmi živého přístavu) Miletu (při ústí řeky Mendros). Pavel si totiž umínil minouti Efesus, aby nijak nebyl zdržen v Asii, neboť spěchal, aby den Letnic (= svátky svatodušní), kdyby bylo možno, slavil v Jerusalemě. Z Miletu však poslal do Efesu a zavolal si (odtud) starší církve.

(Sv. Pavel měl dobře čas rozpočten a nemohl se zdržeti v Eféso, chtěl-li na Letnice býti v Jerusalemě, neboť 50 dní od Velikonoc do Letnic bylo takto rozvrženo: Oktáva velikonoční ve Filippech = 8 dní. Cesta z Neapole do Troady = 5 dní. Zastávka v Troadě = 7 dní. Plavba z Troady do Miletu = 5 dní. Odpočinek v Miletu = 3 dni. Z Miletu po lodi do Patary = 3 dni. Z Patary do Tyru = 3 dny. V Tyru bylo čekati na vyložení zboží 7 dní. Z Tyru se zastávkou v Ptolomaidě do Caesareje = 4 dni, z Caesareje do Jerusalema = 3 dni. Úhrnem 48 dní mezi Velikonocemi a Letnicemi.)

60. Otcovské loučení.

Když tedy přišli za ním (do Miletu starší církve Eféské a ostatních okolních církví = osad) a když byli pohromadě, pravil jim: Vy víte, kterak od prvního dne, co jsem přišel do Asie, jsem mezi vámi žil po všechem čas (jako pravý učeník Kristův), slouže Bohu ve vší pokoře, se slzami a ve zkouškách, které mi byly připraveny židovskými úklady. (Vy víte), že jsem neopomenul ničeho z užitečných věcí, čeho bych vám nebyl hlásal a neučil vás jak veřejně (v synagoze a pak v síni Tyrannově), tak po domech, osvědčuje židům a i pohanům, aby (1.) kajícně se obrátili k Bohu a (2.) aby uvěřili v Pána našeho Ježíše Krista. (Srov. čl. II. 54.—56.)

A hle, nyní puzen jsa v duchu, ubírám se do Jerusalema nevěda, co mne tam čeká, leda že mi Duch svatý (ústý oddaných žáků — proroků) po všech městech dosvědčuje a říká, že

mne čekají v Jerusalemě pouta a snížení. Ale ničeho z těch věcí se nezříkám, ani nepokládám života svého za něco nevím jak cenného k vůli sobě samému, nýbrž jen abych dokonal svůj běh (= úkol životní) a službu slova, které jsem přijal od Pána Ježíše, abych totiž dosvědčoval blahou zvěstí o milosti Boží.

A hle, nyní já vím, že (asi) více neuzříte tváře mé, vy všichni, mezi kterými jsem chodil hlásaje království Boží. Proto vás беру dnešního dne za svědky, že čist jsem od krve všech. (= Zahyne-li kdo z vás, nebude to mou vinou.) Neboť jsem neopominul zvěstovati vám všeliké ustanovení Boží.

Dávejte pozor sami na sebe i na veškeré stádce, nad kterým vás Duch svatý ustanovil za představené (= dohlážitelé = episcopi = biskupy), abyste spravovali církve Boží, kterou si on vydobyl svou krví. Já vím, že po mém odchodu přijdou mezi vás vlci hltaví, kteří nebudou šetřiti stáda. I z vás samých povstanou muži, kteří budou mluvití převráceně, jen aby strhli učeníky za sebou. (Tak skutečně potom učinili na při Demas, Hymeneus, Alexander, Filetus, jak se dovídáme z listu jeho k Timotheovi.) Proto bděte majíce na paměti, že (skoro) po tři léta ani ve dne ani v noci jsem se nezastavil, se slzami napomínaje každého z vás.

A nyní vás doporučuji Bohu a slovu jeho milosti, neboť on má moc vzdělati (pravý život dle Krista zde) a dáti dědictví (tam) se všemi svatými. Stříbra ani zlata ani šatstva (které se na Východě také dává jako cenný dar), jsem

nežádal od nikoho, jak sami víte, neboť všechno to, čeho bylo třeba mně i těmto mým pomocníkům, vydělávaly (řemeslem) tyto mé ruce. Tak ve všem jsem vám dal příklad, že jest nám třeba pracovati a ujímati se slabých (= ve víře) a pamětlivu býti slov Pána Ježíše, (která se nám ústním podáním dochovala), jak on sám je řekl: „Blaženěji je dáti nežli bráti.“

A to pověděv, klekl Pavel na kolena a modlil se s nimi se všemi. Veliký pak pláč propukl u všech. A padajíce Pavlovi kolem krku líbali jej, rmoutíce se nejvíce nad tím slovem, které pronesl, že více neuvidí tváře jeho. I vyprovázeli ho k lodi.

61. Cestou k utrpení.

Když jsme se konečně od nich odtrhli a (z Miletu) odpluli, přijeli jsme přímým během (= za příznivého větru) k (ostrovu) Kos, (k „zahradě egejského moře“) a druhý den na (ostrov) Rhodos (se slavnou sochou boha slunce, 510 stop vysokou) a odtud (k maloasijské pevnině) do (přístavního města Lycijského) Patary. (Až tam jenom jela loď z Troady.) A když jsme našli loď, která se právě chystala vyplouti do Fénicie (725 km), vstoupili jsme na ni a odpluli. A když jsme dojeli na dohled k (ostrovu) Cypru, míjícíce jej po levé ruce (— kolik tu vzpomínek z první apoštolské cesty táhlo hlavou Pavlovou! —) pluli jsme (dále směrem jihovýchodním) k Syrii a dorazili jsme do Tyru, (přístavu to fénického). Tam totiž loď měla vyložiti náklad (obilí asi nebo vína).

Když jsme vyhledali učeníky (= křesťany, kteří tam byli již přes 50 let od doby ukamennování Štěpánova dle čl. II. 15), pobyli jsme tam sedm dní. A ti říkali (jako všude jinde) Pavlovi skrze Ducha svatého (= ústy některého místního učeníka — proroka), aby nechodil do Jerusalema. A když ty dni (= 7) uběhly, vyšli jsme a brali jsme se odtud, ani nás všichni vyprovázeli s manželkami a s dětmi až za město. A pokleknuvše na břehu, vykonali jsme modlitbu. A když jsme se vespolek rozloučili, vstoupili jsme na loď. Oni pak se vrátili domů.

My pak dokončili jsme plavbu z Tyru dorazivše do (starobylého přístavního města) Ptolomaidy (nynější Akko, asi 40 km jižně od Tyru). A pozdravivše se tam s bratřími (= křesťany), zůstali jsme u nich jeden den.

Druhého pak dne jsme odcestovali (po souši) a došli jsme (za 2 dny) do Caesareje (Přímořské, 64 km vzdálené). I šli jsme do domu evangelisty Filippa, který byl jedním ze sedmi (jáhnů dle čl. II. 13), a zůstali jsme u něho. (Evangelistou se nazýval takový hlasatel křesťanství, který neměl pevného sídla anebo vymezeného působíště (=osady), nýbrž chodil s místa na místo jako asi nynější misionář. — Dnes se tím názvem označují v naší církvi pisatelé čtyř evangelií). Filip pak měl čtyři dcery, panny a prorokyně. (Ještě v době sv. Jeronyma kolem r. 400. ukazovaly se křesťanským poutníkům světničky, kde tyto čtyry svaté, Bohu zasvěcené panny bydlely; byl to první panenský klášter v dějinách církve.)

A když jsme tam dleli po několik dní, přišel ještě z Judska jakýsi prorok Agabus (pravděpodobně týž, co předpověděl v Antiochii neúrodná léta ve čl. II. 26). Když nás navštívil, vzal Pavlův (doma odložený) pás, svázal si nohy a ruce a (nápodobě tak starozákonní proroky Jer. 27. 2., Is. 20. 3., Ěz. 4. 1.) řekl: Toto praví Duch svatý: „Muže, kterému náleží tento pás, takto sváží Židé v Jerusalemě a vydají v ruce pohanův.“ To když jsme uslyšeli (= Lukáš a ostatní průvodčí), prosili jsme ho (s pláčem) i my i domácí lidé, aby nechodil do Jerusalema. Tu odpověděl Pavel řka: Co pláčete a trápíte srdce mé? Vždyť já jsem hotov nejen dáti se spoutati, nýbrž i zemříti v Jerusalemě pro jméno Pána Ježíše. A když jsme ho nemohli přemluvíti, uklidnili jsme se řkouce: Vůle Páně se staň!

Po těchto dnech pak jsme se vypravili a ubírali jsme se k Jerusalemu (asi 120 km, což vzalo dobré tři dny). Vypravili se pak s námi (na pout ke slavnosti Letnic) i někteří učeníci Caesarejští majíce s sebou i jakéhosi Mnasona, rodáka Cyperského, dávného učeníka, u kterého jsme se měli (v Jerusalemě) ubytovati. (Bylať ve dny poutní nouze o byty v hlavním městě a proto se každý o ně staral už napřed.)

A když jsme přišli do Jerusalema, s radostí nás bratří uvítali. (Těch bylo tam tenkrátě už do tisícův.)

62. Bratrská domluva.

Druhého pak dne šel Pavel s námi k Jakubovi. (Zdá se, že z ostatních apoštolův už

žádný nebyl v Jerusalemě.) A byli tam shromážděni všichni starší (čili kněží ze všech Jerusalemských farností. Bylo to tedy slavné uvítání!) Když se s nimi pozdravil, vypravoval podrobně, co vše učinil Bůh mezi pohany jeho službou. Oni vyslechnuvše to, velebili Boha (= uznávali, že práce Pavlova je dílo Boží.)

Ale potom mu řekli: Vidíš, bratře, kolik tisíc jest mezi Židy, kteří uvěřili (v Krista) a ti všichni horlí (zároveň) pro zákon (Starý). Slyšeli však o tobě, že těm Židům, kteří žijí mezi pohany, hlásáš prý odpad od Mojžíše, říká jim, že nemají dávat obřezávat syny své ani žiti dle (našich starých národních) obyčejův. (To však byla lež, neboť Pavel jako bývalý Žid sám zachovával předpisy Mojžíšovy, ale bránil pouze tomu, aby také bývalí pohané nebyli nuceni k židovským obřadům.) Co tedy činiti? Lid (pro Starý zákon i mezi křesťany horlící) rozhodně se sejde, neboť uslyší, že jsi přišel. Učiň tedy, co ti radíme: Máme mezi sebou čtyři muže, kteří mají (dosud) na sobě (nazirejský) slib. Spoj se s nimi, zasvěť se s nimi a zaplať za ně (dosti značné poplatky za předepsané oběti), aby si (potom po vykonaných obětech) mohli oholiti hlavu (a vlasy spáliti Bohu v obět na oltáři. Srov. čl. II. 52.) A tak poznají všichni, že je to lež, co o tobě slyšeli, nýbrž že i sám žiješ podle zákona. (Ten totiž uznával za dílo zvláště záslužné pomoci jiným k vyplnění slibu nazirejského.) Co pak se týče pohanův, kteří uvěřili, (těm nikdo nedá práva více ukládati než jak) jsme napsali rozhodnutí (dle čl. II. 39.),

aby se zdržovali od obětí modlám a od krve i udáveného a od smilstva. (Jaký netušený účinek mělo ono apoštolské nařízení na vývin náboženských i společenských poměrů v tehdejší světě, praví nám Plinius Mladší po necelých 50 letech: „Náboženské slavnosti ustávají, neboť kněží (pohanští) přestávají prodávati maso z obětí, poněvadž není nikoho, kdo by je chtěl koupiti.“)

Tedy Pavel přidav se k těm mužům, druhého dne očistil se (obřadně) s nimi a vešel do chrámu, oznámil (kněžím) blížící se konec dnů zasvěcení jejich (až by přišla řada na ně), kdy měla býti přinešena obět za každého z nich.

63. Staří nepřátelé.

Když pak docházelo sedm dní (za kterých zmíněné oběti našich čtyř Nazirejců mohly býti zařaděny), tu Židé, kteří byli (na pouti) z Asie, zahlédli Pavla ve chrámě. I pobouřili všechen lid a vztáhli na něho ruce křičíce: Muži Israelští, pomozte! To je ten člověk, který všude všem káže proti národu a zákonu i proti tomuto (svatému) místu. (Skoro týmiž slovy obviňovali druhdy Štěpána dle čl. II. 14). A nad to i pohany uvedl do chrámu (= do nádvoří židovského) a tak poskvrnil svaté toto místo. Viděli totiž s ním ve městě Trofima Efeského a mysleli si, že ho Pavel uvedl do chrámu. (Na zdi mezi nádvořím pohanským, kamž směli vstoupiti i pohanští ctitelé jediného Boha, a mezi nádvořím židovským byl na kamenné desce řecký nápis: „Jinověrče, zastav! Nevstupuj do svatyně! Bu-

deš-li přistižen, přičti si sám následek: Trest smrti!“) I pobouřili celé město, a nastal shon lidu. A uchopivše Pavla, táhli jej z chrámu ven. A ihned byly zavřeny brány (k oltářnímu nádvoří od levitův, aby se předešlo znesvěcení chrámu možným krveprolitím).

Když pak ho chtěli zabít (= ukamenovati jako rouhače), byla donesena tribunovi (= veliteli) posádky zpráva: Celý Jerusalems se bouří! (Římští vojáci stojící na stráži viděli s vysoké věže hradu Antonia, který přiléhal k budovám chrámovým, každé hnutí na chrámových nádvořích i na ulicích městských.) A on (= Klaudius Lysias) ihned vzav vojáky a četníky (tedy velký vojenský sbor), běžel s nimi tam. Když tedy Židé uzřeli plukovníka a vojsko, přestali tlouci Pavla.

Tu přistoupiv velitel, chopil se ho a dal ho spoutati dvojím řetězem. (Dle tehdejšího zvyku byl připoután za každou ruku k jednomu ze strážných vojínův.) I otázal se ho, kdo jest a co udělal. Ze zástupu však řvali jedni to, druzí ono (jako asi tenkrát ti v divadle Efeském dle čl. II. 56.). A když nemohl tedy ničeho určitého vyrozuměti pro řev, poručil ho zavést do kasáren (v pevnosti Antonii). A když došel k (vysokým) schodům, stalo se, (poslední to pokus rozlíceného davu!), že musel býti nesen od vojínů pro násilí lidu. Hrnuloť se za ním množství lidu křičíc: Zabte ho!

A když se dostali ku vchodu pevnosti (= ke vratům kasárny), praví Pavel k veliteli (po řecku): Smím-li k tobě něco promluvit? On pak

odpověděl: Ty umíš řecky? Což nejsi tedy onen Egypťan, který před nedávnem (= před třemi lety r. 56. po Kr. P.) roznítil vzbouření a vyvedl na poušť (arabskou) čtyry tisíce zbůjníkův? (Hle, co všechno Židé nevpletli do řevu proti Pavlovi! — Byli to tehdy před 3 roky skutečně násilní vyvrhelové, kteří pobíjeli každého, kdo se jim nezdál dost velkým židovským vlastencem. Pracovali hlavně krátkou dýkou (= sicca) a proto se jim říkalo Sicarii.) I řekl mu Pavel: Já zajisté jsem Žid z Tarsu Cilického, občan velebného města. Prosím pak tě, dovol mi promluvit k lidu. A on mu dovolil. (Domníval se patrně, že se jedná o nějaké nedorozumění, a doufal, že Pavel svým vysvětlením bouři úplně zažehná.)

64. Památná řeč.

Když tedy velitel svolil, Pavel stojí na schodech (hradu Antonia), pokynul rukou lidu. A když zavládlo hluboké ticho, pronesl v řeči hebrejské (= syrochaldejské čili aramajské) řka: Muži bratří (z lidu) a otcové (zde přítomní z vele rady) slyšte nyní vysvětlení, které vám podávám.

Když pak zaslechli, že v hebrejské řeči (židovských vlastenců) k nim mluví, tím více ztichli.

I řekl Pavel: Já jsem Žid, narozený v Tarsu Cilickém, ale odchovaný v tomto městě. U nohou (slavného rabbana) Gamaliela byv vycvičen podle přísného zákona otců našich, (byl jsem) horlivým v zákoně, jakož i vy jste všichni dnes. A pronásledoval jsem toto (mé nynější) učení

(křesťanské) až na smrt, poutaje a odváděje do žalářů muže i ženy, jak mi dosvědčí velekněz (tehdejší Theophilus) i všichni věkem starší. Vždyť od nich jsem (tenkrát před 20 roky) obdržel listiny, s nimiž jsem se vypravil k (židovským) bratřím do Damašku, abych odtud přivedl do Jerusalema (křesťanské) zajatce, by byli potrestáni (= napřed uvěznění, pak sbičování a konečně jako rouhači ukamenováni).

Stalo pak se, když jsem tam jel a blížil se k Damašku kolem poledne, že náhle veliká záře snebe mne zaplavila. A spadnuv na zemi, uslyšel jsem hlas, který mi pravil: Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ? Já pak jsem odpověděl: Kdo jsi, Pane? I řekl mi: Já jsem Ježíš Nazaretský, kterého ty pronásleduješ. A moji průvodčí viděli sice záři, ale neslyšeli hlasu toho, který mluvil se mnou. I řekl jsem: Co mám činiti, Pane? Pán pak mi řekl: Vstaň a jdi do Damašku, a tam se ti poví všecko, co je ti činiti. A poněvadž jsem nic neviděl účinkem jasnosti oné záře, za ruku jsem byl veden od svých průvodčích a (tak) jsem došel do Damašku.

Jakýsi pak Ananiáš, muž podle Zákona, mající (dobré) svědectví od všech Židů tam žijících, přišel za mnou a přistoupiv ke mně řekl mi: Šavle, bratře, prohlédni! A já v tu chvíli vzhlédl jsem k němu. On pak řekl: Bůh otců našich vyvolil si tebe, abys poznal vůli Jeho a abys spatřil Spravedlivého (viz čl. II. 19.) a abys slyšel hlas z úst jeho: že budeš mu mezi všemi národy svědkem těch věcí, které jsi viděl a slyšel. (= Budeš Jeho apoštolem, vyslancem,

jako těch dvanácte ve čl. II. 2.) A nyní, co váháš? Vstaň a dej se pokřtíti a obmej se od hříchů svých vzývaje jeho jméno.

Přihodilo se mně pak, když jsem se vrátil do Jerusalema (viz čl. II. 21.) a když jsem se modlil ve chrámě, že jsem se octnul ve vytržení mysli a viděl jsem Onoho, an mi praví: Pospěš a rychle vyjdi z Jerusalema, neboť nepřijmou svědectví tvého o mně. A já jsem řekl (namítavě): Pane, oni přece vědí, že jsem zavíral do žaláře a bil v synagogách ty, kteří věřili v tebe. A když prolévána byla krev mučedníka tvého Štěpána, já jsem při tom byl i souhlasil jsem a hlídal jsem šaty těm, kteří ho zabíjeli. (A proto právě zde v Jerusalemě bych chtěl kázáním jména Tvého odčiniti své dřívější řádění.) Ale on mi řekl: Jdi, neboť já tě pošlu daleko mezi pohany.

Poslouchali pak ho až po tato slova. Ale tu pozdvihli hlasu svého (když uslyšeli, že je, vyvolence Boží, staví na roveň s pohany), řkouce: Zahlad' se světa takového (člověka)! Nemáť práva na život! A když řvali a odhazovali své pláště (na znamení, že jsou hotovi ho kamenovat) a metali prach do vzduchu (protože tam na nádvoří Antonie kamení nebylo), velitel poručil, aby byl zaveden do kasárny.

65. Přenáhlený rozkaz.

I rozkázal velitel Pavla bičovati a mučiti (ač ten způsob vyšetřování byl od dob Augustových přísně zakázán), aby se dověděl, pro jakou příčinu tolik na něho křičeli. (Předpokládal jistě,

že spáchal asi hrozně velikou věc, když oni tolik proti němu zuří.) Ale když ho (vojáci) přitáhli řemeny (ke sloupu), dí Pavel setníkovi, který u něho stál: Je vám dovoleno bičovati občana Římského a nad to bez soudního řízení? Když to setník uslyšel, běžel k veliteli a zvěstoval mu řka: Co míníš činiti? Vždyť ten člověk je římským občanem. (Římský řečník Cicero slavnostně volá: „Zločinem je svázati občana Římského a mrskati ho jako otcovraha.“) Přišed pak velitel řekl mu: Pověz mi, jsi-li ty občanem římským? A on řekl: Ovšem! (Lživě si přivlastňovali občanské právo pokládalo se za vlastizradu a trestalo se smrtí.) A odpověděv velitel (dle jména Lysias patrně rodem Řek), řekl mu: Já za veliké peníze jsem dosáhl toho občanství, (jak bys tedy ty, chudáku, byl k němu přišel?) A Pavel řekl: Já však jsem se tak již narodil. (Vysokými poplatky za občanské právo hojila se vyssátá císařská pokladna. — Přijaté druhé jméno velitelovo Klaudius ukazuje, že si koupil občanství asi za císaře Klaudia. A skutečně dějepisec Dio Cassius nám zaznamenal zprávu, že Messalina, vlivná manželka Klaudiova, prodávala občanské právo za veliké peněžní obnosy.)

Okamžitě tedy odstoupili od Pavla (vojáci), kteří ho měli mučiti. Ale i velitel dostal strach, když zvěděl, že je Římským občanem, a přece ho dal spoutati (dvojím řetězem jako nějakého otroka.)

Druhého pak dne chtěje jistěji zvědět, co proti němu Židé mají, dal jej rozvázati a poručil, aby se sešli kněží a celá velerada (všech

72 jejích členův). I dal přivésti Pavla (dolů do některého podloubí na pohanském náměstí chrámovém) a postavil ho před nimi.

66. Zmařený soud.

Pavel pak upíraje (směle) zraky své na veleradu promluvil: Muži bratři, já žil jsem s naprosto dobrým svědomím před Bohem až do dnešního dne.

Velekněz Ananiáš (v úřadě jsoucí od roku 47.—59. po Kr. P.) nařídil však těm, kteří u něho stáli, aby ho udeřili přes ústa. (Bylť to muž surový, u lidu neoblíbený.) Tehdy Pavel mu řekl: Tebe bude Bůh bít, ty obílená stěno! (= pokrytče! — Prorocké slovo Pavlovo se splnilo: Ananiáš byl mezi prvními, kteří již následujícího roku padli dýkou Sikariů.) Ty tu sedíš, abys mne soudil dle zákona a kážeš mne bít proti zákonu? A kolem stojící mu řekli: Nejvyššímu knězi Božímu zlořečíš? I řekl Pavel: Nevěděl jsem, bratří, že je to velekněz. (Do shromáždění s pohany jistě nepřišel s odznaky své velekněžské důstojnosti. A osobně ho Pavel nemohl znáti, když tolik let již nebyl v Jerusalemě.) Neboť psáno jest (v Ex. 22. 28.): „Nebudeš zlořečiti knížeti lidu svého.“

Věda však Pavel, že jedna část z nich jsou sadduceové a druhá část farizeové, zvolal (chytře) ve shromáždění: Muži bratří, já jsem farizeus, odchovanec farizeů, a jsem souzen pro naději ve zmrtvýchvstání! A když to pronesl, nastal spor mezi farizeji a sadduceji, a shromáždění se rozdvojilo. Sadduceové totiž praví,

že není zmrtvýchvstání ani andělův a duše. Farizeové však obé to věří. I nastal veliký pokřik. A povstavše někteří z farizeů, přeli se (se sadduceji) řkouce: Nic zlého jsme nenašli na člověku tomto! Což mluvil-li k němu (tam u Damašku) duch anebo anděl? (Pak se protivíme poselství Božímu.)

A když veliký nastal rozbroj, velitel obábavaje se, aby Pavel nebyl od nich rozšápán, vzkázal vojínům, aby přišli dolů (z pevnosti Antonia) a aby ho vytrhli ze středu jejich a zavedli ho do kasárny.

Té noci pak přistoupiv k němu Pán řekl: Budiž dobré mysle! Neboť jako jsi svědčil o mně v Jerusalemě, tak musíš svědčiti i v Římě.

67. Prozrazené spiknutí.

Když pak nastal den, sešli se někteří ze Židův a zapřisáhli se řkouce, že nebudou ani jísti ani píti, dokud Pavla nezabijí. Bylo pak jich více než čtyřicet mužů, kteří si to spiknutí smluvili. A ti přišli k náčelníkům kněžským a starším (ze strany sadducejské) a řekli: Svato-svatě jsme se zapřisáhli, že ničeho nepožijeme, dokud Pavla nezabijeme. Nyní tedy vy společně s veleradou oznamte veliteli, aby ho dal před vás předvésti, jako byste chtěli záležitost jeho důkladněji vyšetřit. My pak jsme připraveni zabít ho dříve, než sem dojde. (Tak na vás nepačne ani podezření z účasti ani zodpovědnost za život občana Římského.)

Když pak syn sestry Pavlovy (který přišel patrně na pout z Cilicie), uslyšel o tom spiknutí,

přišel do kasárny. (Vězně ve vyšetřování vazbě sedícího bylo dovoleno navštívit.) A vešed dovnitř, oznámil to Pavlovi. Tu zavolal k sobě Pavel jednoho ze (šesti) setníkův a řekl mu: Zaveď mladíka tohoto k veliteli, máš mu něco oznámit. On tedy vzal jej a zavedl jej k veliteli a řekl: Zajatec Pavel žádal mne, abych tohoto mladíka přivedl k tobě, že prý ti má něco říci.

Tu pojav ho velitel za ruku (na znamení blahovůle), odešel s ním v soukromí a tázal se ho: Tak co jest, co mi máš říci? On mu tedy řekl: Židé se usnesli, že tě budou žádati, abys jim zítra přivedl Pavla do velerady, jakoby chtěli o něm něco důkladněji zvědět, (kdyžtě posledně se rozešli za křiku bez jakéhokoliv rozhodnutí.) Ale nevěř jim! Neboť činí mu úklady více než čtyřicet mužů z nich, kteří se zavázali přísahou, že nebudou ani jísti ani píti, dokavad ho nezabijí. A nyní jsou pohotově, čekajíce na tvé přivolení. Velitel tedy propustil mladíka s příkazem, aby nikomu neříkal, že mu tu věc udal.

A zavolav si dva setníky řekl jim: Přichystejte dvě stě (obrněných) vojínů, kteří by se odebrali do Caesareje (Přímořské), a s nimi sedmdesát jezdců a dvě stě kopiníkův (lehko oděných), a to na třetí hodinu noční (= naši 9. hod. večerní, kdy v Jerusalemě byl již pokročilý čas noční, protože slunce zapadalo kolem hodiny šesté). A mezky připravte, aby Pavla naložili a bezpečně dopravili ku vladaři Felixovi. (Vojíni totiž, ke kterým byl připoután, jeli rovněž na

mezcích.) Bátl se, aby se Židé nezmocnili Pavla (násilím) a nezabili ho, a sám aby si tak neutrzil potupu, že přijal od nich úplatek.

Napsal pak psaní (tak zv. elogium = vysvětlení) tohoto obsahu: Klaudius Lysias vznešenému vladaři Felixovi (posílá) pozdrav. Muže tohoto se zmocnili Židé a když už se hotovili jej zabít, přichvátav s vojskem, vysvobodil jsem jej, dověděv se, že jest občanem Římským. Chtěl pak jsem zvědět příčinu, co proti němu mají, i zavedl jsem ho do jejich shromáždění. A shledal jsem, že jest obviňován z otázek jejich vlastního zákona, ale že není na něm viny hodné smrti anebo vězení. A když mi bylo učiněno udání o úkladech, které mu oni nastrojili, poslal jsem ho k tobě, oznámiv zároveň žalobcům, aby žalobu svou vedli před tebou. (Taková tedy byla Lysiova nachystaná odpověď veleřadě na její zítřejší žádost, aby Pavel byl ještě jednou přiveden do jejího shromáždění.) Žij blaze!

Vojáci tedy dle daného rozkazu vzali Pavla a vedli ho v noci do Antipatris (města asi 56 km směrem severozápadním vzdáleného). A druhého dne přenechali ho jezdcům, aby s ním jeli dále, a sami se vrátili do kasáren Jerusalemských).

Když tedy ti (jezdci) dorazili do Caesareje (asi 48 km dále severozápadně u moře), odevdali vladaři list a předvedli mu i Pavla. Když si to přečetl, otázal se ho, z které je provincie. A dověděv se, že z Cilicie, řekl: Vyšetřím tvou záležitost, až tvoji žalobcové dojdou (Vladař

Felix byl původně otrokem u Antonie, matky císaře Klaudia. Stav se propuštěncem, činil veliké pokroky v hodnostech vojenských jako jeho bratr Pallas v důstojnostech dvorních. Římský dějepisec Tacit praví o Felixovi, že s pánovitostí královskou spojoval v sobě bídáctví otrocké. Celé jeho jméno bylo Antonius Klaudius Felix, první ku poctě jeho bývalé majitelky, druhé ku poctě císaře a třetí Felix = šťastný.) I poručil, aby byl Pavel střežen v paláci Herodově. (Ten byl totiž před lety vystaven od Heroda Vel.)

68. Doložená žaloba.

Po pěti však dnech přišel velekněz Ananiáš s některými staršími (jako zástupci velerady) a s jakýmsi řečníkem (= advokátem) Tertullem a obrátili se na vladaře (se žalobou) proti Pavlovi. (To bylo ovšem hrozně ponižujícím prohlavu národa židovského, když musil tak daleko cestovati k soudci pohanovi. Ale zároveň to ukazuje, jak veliké bylo záští Židů proti Pavlovi, že žádniá oběť nebyla jim dosti obtížnou, jen kdyby mohli ho zničiti.) A když Pavel byl předvolán, začal Tertullus žalobu těmito slovy:

Že se trvalému míru těšíme a že mnohé opravy se dějí za tvé starostlivé vlády, vznesený Felixe, to všude a vždy se vši vděčností uznáváme. Abych tě však příliš dlouho nezdržoval, prosím, v krátkosti nás vyslyš podle své (vrozené) dobrotivosti. (Vše to je upřílišněné pochlebování. Vždyť Židé po vypršení jeho úřadování obžalovali Felixe dle provincialního zá-

kona u dvora římského z mnohých a různých hrubých přestupků. Jen jedno je pravdivé, že vybil bez milosti lupičské roty, které sužovaly Palestinu.) Shledali jsme, že tento člověk je nákazou morovou (jako nákažlivý mor), že rozněcuje sváry mezi všemi Židy po celém okršku zemském (jako na př. v Efesu Asijském, v Soluni Macedonské, v Korintě Řeckém, v hlavním městě Judském), a že je vůdcem podvratné sekty Nazarejských. (Vládnoucímu a vládnímu Římanovi všechna vzpoura neb jakýkoliv nepokoj v říši byly z té duše protivny. — Zde poprvé se vyskytuje potupný název „Nazarejský“ Ba on se pokusil znesvětit i sám chrám. A když jsme ho polapili, chtěli jsme ho souditi dle svého zákona (— pravdivě řečeno: chtěli jsme ho beze soudu ukamenovati —), ale přišel velitel I yzias s velikou přesilou a vytrhl jej (neprávem) z rukou našich a rozkázal žalobcům jeho, aby k tobě přišli. Od něho pak svým vlastním výsledkem můžeš zvědět všecko, z čeho my ho viníme. (To byl hlavní obsah jeho obžalovací řeči.) Přidali pak se k tomu i Židé, (co přišli s veleknězem), tvrdíce, že tak tomu jest.

Odpověděl na to Pavel, když mu dal vladař pokyn k řeči: Poněvadž vím, že mnohá léta (= asi 8 roků) jsi soudcem tohoto národa (a tedy již dobře znáš jeho povahu), já s dobrou myslí se budu zodpovídati. Můžeš zajisté se přesvědčiti, že není tomu déle než dvanácte dní, co jsem přišel do Jerusalema pokloniti se Bohu. A nenalezli mne, že bych se byl s někým hádal anebo shon lidu působil ani po chrámě

ani v synagogách ani po městě. A nemohou ti dokázati toho, co na mne žalují, (že jsem bouřil lid anebo znesvětil chrám). Ale k tomu se ti přiznám, že podle té nauky, kterou oni sektou (Nazarejskou) nazývají, tak sloužím Bohu otců našich, že věřím všecko, co je psáno v Zákoně i u prorokův, že mám touž naději v Boha, kterou i oni sami chovají, že totiž přijde vzkříšení spravedlivých i bezbožných. Proto snažím se vší silou, abych měl čisté svědomí (bez výčitek) i před Bohem i před lidmi vždycky. Po mnohých pak (= pěti) letech přišel jsem, abych rozdal svému lidu almužnu, abych přinesl oběti, abych splnil sliby. Při těchto (bohumilých) věcech mne našli ve chrámu ,zasvěceného (= zaměstnaného jako Nazirejce posvátnými zvyky) a nikoliv se zástupem aniž s hlukem. Ale jacísi Židé z Asie by tu měli nyní býti před tebou a žalovati, mají-li co proti mně. Anebo ať aspoň tito sami povědí, zda našli na mně jakou nepravost, když jsem stál před veleradou, leda to jediné slovo, které jsem uprostřed nich stoje volal: Pro vzkříšení z mrtvých jsem dnes souzen od vás! (Srov čl. II. 66.)

Felix pak velmi dobře znaje (z tolikaletého pobytu v Caesareji) to učení, odkázal je slovy: Až tribun Lysias sem přijde, vyslechnu vás. (Neboť ve slovech Tertullových skrývalo se též obvinění velitele Jerusalemského.)

I poručil setníkovi, aby střežil Pavla, by nebyl znepokojován, a aby nikomu z jeho přátel nebylo bráněno mu posloužiti. (A křesťanů, jak víme z čl. II. 61., bylo tam v Caesareji mnoho.)

69. Nepříjemné kázání.

Po několika pak dnech přišel Felix s manželkou svou Drusillou, která byla Židovkou (a pocházela z královského rodu Herodovců), a dal si zavolati Pavla i poslouchal jej o víře, která jest v Ježíše Krista. Když však onen mluvil o spravedlnosti a o čistotě a o budoucím soudu, polekal se Felix a odpověděl: Prozatím jdi. V příhodný pak čas tě zavolám. (Měl příčinu ke strachu, neboť žil s Drusillou v nepořádném manželství, odloudiv ji králi Azinovi z krajinky Emessa v Asii.)

Spolu očekával, že dostane od Pavla peníze. (Neboť slyšel od něho, že sbíral na chudobné souvěrce, a tak nebude snad od svých nyní opuštěn ani sám.) Proto taky často ho zval a s ním rozprávěl.

Když však uběhly dva roky (59.—61.), dostal Felix za nástupce Porcia Festa. Chtěje pak se Židům zavděčiti, ponechal Felix Pavla v žaláři. (Ale nezavděčil se. Byl od nich obžalován a za Nerona ode dvora úplně odstraněn. Drusilla měla s ním syna Agrippu, který s ní zahynul při výbuchu sopky Vesuvu.)

70. Nový soudce.

Když tedy Festus dorazil do provincie (Judské), vypravil se (již) po třech dnech z Caesareje do Jerusalema. Přišli pak k němu náčelníci kněžští (s novým veleknězem Ismaelem (v čele) a předáci židovští (se žalobou) proti Pavlovi. (Neboť od předchůdce jeho Felixe byla

jejich žaloba odložena dle čl. II. 68.) I prosili ho žádající o tu výhodu proti Pavlovi, aby ho rozkázal přivésti do Jerusalema: strojiliť mu úklady, že by ho zabili cestou. (Těch čtyřicet spiklenců z čl. II. 67. bylo jistě dosud ochotno dílo to provésti.) Festus však odpověděl, že (dle zákona) Pavel je ve vazbě v Caesarei, on pak sám že v brzku odjede. I pravil: Kdož z vás mají pravomoc (veřejných žalobců), ať jedou se mnou, a je-li na tom muži jaká vina, ať ho obžalují.

A pobyv mezi nimi ne více než osm nebo deset dní, vrátil se do Caesareje a (hned) druhého dne zasednuv na soudnou stolicí, dal přivésti Pavla. A když byl přiveden, obstoupili jej Židé, kteří byli přišli z Jerusalema (s Festem), a mnoho těžkých žalob (trojího druhu) proti němu vznášeli, kterých však nedovedli dokázat. Neboť Pavel svědčil ku svému obhájení: Ani (1.) proti židovskému Zákonu ani (2.) proti chrámu ani (3.) proti císaři ničím jsem se neprohřešil.

Festus však chtěje si získati přízeň Židův, odpovídaje řekl Pavlovi: Chceš jíti do Jerusalema a tam se zodpovídati z těch věcí přede mnou? (Kdy byl vydán vyššímu soudu, nesměl býti poslán zpět k nižšímu soudu bez vlastního souhlasu. — Festus nevěda ničeho o spiknutí Židů proti životu Pavlovu, mínil asi dle nejlepšího svého přesvědčení, že všechny ty žaloby náboženského rázu nejlépe by se daly projednati před náboženským nejvyšším soudem židovským, před veleradou Jerusalemskou, ale

ovšem v jeho přítomnosti.) Ale Pavel odpověděl: Před soudem císařským stojím, zde mám (jako občan Římský) býti souzen. Židům jsem ničím neublížil, jak ty sám dobře víš (z průběhu celého soudu.) Jestliže pak jsem ublížil (dle jejich domněnky) anebo zavinil něco hodného smrti, nezdráhám se zemřít. Pakli však nic na tom není, co oni na mne žalují, nikdo mne nemůže jim vydati na milost a nemilost. Odvolávám se k císaři! (Tím přetrhl Pavel slavnostně všechny soudní tahanice.)

Tehdy Festus poradiv se s přísedícími soudu, (musí-li mu odvolání k císaři povoliti), odpověděl (podrážděně): K císaři jsi se odvolal, k císaři (tedy) půjdeš!

(Pavel se jistě zaradoval, neboť předně splnilo se dávné jeho přání dostat se do Říma, a pak tušil, že začíná se uskutečňovati úkol od Pána mu uložený: „Budeš mi svědčiti v Římě, Srov. čl. II. 66.)

71. Královská návštěva.

A když uplynulo několik dní (od posledního soudu Pavlova), přišel král (Herodes) Agrippa (II.) a (sestra jeho) Berenike do Caesareje pozdravit Festa. (Dojeli od půlnoci ze svého malého království, které zabíralo z milosti císařů římských někdejší tetrarchii Filipovu a Lysaniášovu na úpatí Libanonských hor. (Viz čl. I. 14) — Berenike byla pověstna svou krásou, ale ještě více svou mravní zvrhlostí.)

A když tam prodléval více dní, vykládal Festus královi o Pavlovi řka: Jistý muž byl mi

zanechán od Felixe v žaláři a k vůli němu přišli ke mně, když jsem dlel v Jerusalemě, náčelníci kněžští a starší židovští a žádali o jeho odsouzení. Odpověděl jsem jim však, že to není zvykem u Římanův odsouditi člověka z ochoty (k někomu), dokud nevystoupí žalobcové proti obžalovanému osobně a dokud se mu neposkytne příležitost, aby se hájil a tak obvinění jejich se sebe smyl. Když se tedy sešli sem, bez odkladu druhého dne zasednuv na soudní stoličce, poručil jsem toho muže předvésti. Když však žalobcové proti němu vystoupili, neuváděli nijaké viny, v čem bych mohl hledati něco zlého, nýbrž měli proti němu jakési sporné otázky týkající se jejich náboženství a pak o jakémsi Ježíšovi zemřelém, o kterém však Pavel tvrdil, že žije. Když pak jsem si nevěděl rady s takovým sporem, říkal jsem mu, zda by chtěl jíti do Jerusalema a tam býti souzen z těch věcí. Ale když se Pavel odvolal k Augustovi, že chce zůstat ve vazbě až do jeho rozhodnutí, rozkázal jsem, aby tedy byl držán ve vazbě, až bych ho mohl poslati k císaři.

(Vládcové říše římské měli dvojí titul: 1. Augustus = asi jako „jeho veličenstvo“, kterýžto byl propůjčen od senátu ponejprv Oktavianovi r. 27. př. Kr. P. a pak se již udržel u všech jeho nástupců. 2. Caesar = císař, bylo původně jméno slavného vojevůdce a státníka Julia Caesara, zavražděného r. 44. před Kr., ale od dob Tiberiových (r. 14.—37. po Kr. P.) byl čestným názvem císařů římských vůbec. Odtud titul: Císař, Kaiser, Car dostal se do dob pozdějších.)

Agrippa pak řekl Festovi: Sám bych si přál slyšeti člověka toho. (Zajímaly ho náboženské spory židovské, neboť vedle onoho panstvíčka pod Libanonem měl jako rozený Žid svěřen také dozor nad chrámem Jerusalemským a měl právo sesazovati a dosazovati velekněze.) I řekl mu Festus: Zítřa tedy ho uslyšíš.

(Herodes Agrippa II. byl posledním Herodem v I. století křesťanském. Jeho praděd (1.) Herodes Veliký čili Ukrutný dal povraždit neviňátka Betlemská r. 1.) — Syn jeho (2.) Herodes Antipas dal stíti Jana Křtitele (asi r. 32.) a potupil Krista Pána bílým pláštěm. — Jeho synovec (3.) Herodes Agrippa I. dal popravit Jakuba Staršího (r. 42.) a uvěznil Petra. — Syn jeho (4.) Herodes Agrippa II. neměl ani moci ani příležitosti, aby křesťanům blížil. Ale dával veliké pohoršení svým poměrem k vlastní rodné sestře Berenike. Ve válce židovské po 10 letech vypuklé stál na straně Římanův a zemřel ve veliké nenávisti u Židův asi r. 90. po Kr. P. — Sestra jeho Berenike hrála — jako mnoho krásných a prohnanych dcer israelských v dějinách před tím i potom — smutnou úlohu na panovnickém dvoře v Římě, takže musila opustiti hlavní město, aby se předešlo bouřím obecného lidu, který zajisté nebyl při svém pohanství nějak přepjatým.) — (Rodokmen vládců, kteří měli příjmi Herodes: 1. Herodes Vel. či Ukrutný (r. 37. př. Kr. — 2. po Kr.) 2. Herodes Antipas (r. 2.—39. po Kr.) — Aristobul († r. 7. po Kr.) 3. Herodes Agrippa I. (r. 37.—44. po Kr.) 4. Herod Agrippa II. (r. 49.—90. po Kr.)

72. Vzácní posluchači.

Druhého pak dne přišel Agrippa a Berenike s velikou nádherou. (Strojivost byla rodinou nemocí Herodovců dle čl. II. 29.) A když vstoupili do přijímací síně s vojenskými důstojníky a předáky městskými, byl na rozkaz Festův předveden též Pavel.

I řekl Festus: Králi Agrippo a vy všichni pánové, kteří jste přítomni, zde vidíte toho muže, k vůli kterému všechno množství Židů na mne doléhalo jak v Jerusalemě tak i zde, žádající a křičíce, že nemá býti déle živ. Ale já jsem se přesvědčil, že se nedopustil ničeho, co by hodno bylo smrti. Když však sám se odvolal k Augustovi, usoudil jsem poslat ho tam. Nevím však, co určitého bych o něm napsal (v elogiu dle čl. II. 67.) pánu svému. (Tento císařský titul — „pán“ — se ujal až od dob Klaudiových.) Proto předvedl jsem ho před vás a obzvláště před tebe, králi Agrippo, abyste se ho vyptávali, a tak abych měl, co bych mohl napsati. Neboť se mi zdá nerozumným poslati vězně a neudati jeho viny.

I řekl Agrippa k Pavlovi: Dává se ti dovození, abys mluvil ve svůj prospěch. (Tím se splnila předpověď Páně k Ananiášovi o Šavlovi ve čl. II. 20.: „Ponese jméno mé před vladaře.“)

Tehdy Pavel vztáhnuv ruku (obtíženou okovy), počal se svou obhajobou (v řeckém jazyku): Za šťastného se považuji, králi Agrippo, že mohu se hájiti dnes před tebou ze všeho toho, z čeho jsem obviňován od Židův, a to obzvláště

proto, že ty (jako Žid) znáš všechny zvyky a spory mezi Židy Proto tě snažně prosím, abys mne trpělivě vyslechl.

Všichni Židé znají zajisté můj život od mé mladosti, ježto jsem ho strávil od počátku mezi svým lidem v Jerusalemě (jako žák rabbana Gamaliela.) Oni vědí dobře, kdyby to chtěli doznati, že jsem od počátku žil dle nejpřísnější školy našeho vyznání jako farizeus. A nyní zde stojím v rukou soudce pro naději — ono příslibení (messiášské), které bylo dáno od Boha našim otcům a ke kterému doufá dospěti všech našich dvanáctero pokolení sloužíc Bohu dnem i nocí. A k vůli této naději, králi, jsem žalován od Židův. Než — co vidíte v tom neuvěřitelného, jestli Bůh křísí mrtvé? (Bylť Agrippa přívržencem strany sadducejské, která neuznávala nesmrtelnosti duše.) Ovšem i já sám (jsem žil napřed v bludu a) byl jsem toho (klamného) mínění, že musím podnikati mnoho nepřátelského proti jménu Ježíše Nazaretského. A to jsem také činil v Jerusalemě, když jsem mnoho svatých (lidí) uvrhl do žalářův, obdržev (k tomu) moc od náčelníků kněžských. A když byli zabíjeni, souhlasil jsem. A často trestaje je v synagogách, nutil jsem je k rouhání (proti Ježíši Kristu.) Ba ještě více zuřil jsem proti nim, že jsem je stíhal až do vzdálených měst.

A když za tím účelem jsem jel do Damašku s dovolením a mocí knížat kněžských, o poledni na té cestě spatřil jsem, ó králi, kterak záře nad slunce jasnější zalila mne i ty, kteří byli spolu se mnou. A když jsme všichni padli na zemi,

slyšel jsem hlas mluvící ke mně v jazyku hebrejském: Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ? Těžko jest tobě vzpíratí se proti ostnu. (Srov. čl. II. 19.) Já jsem pak řekl: Kdo jsi, Pane? A Pán řekl: Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Ale vstaň a postav se na své nohy! Neboť proto jsem se ti zjevil, abych tě ustanovil služebníkem (= hlasatelem) a svědkem těch věcí, které jsi viděl, i těch věcí, které ti zjevím, když tě budu vysvobozovati z (rukou) národa (vyvoleného) i z (rukou) pohanův, mezi které tě nyní posílám otevřít jim oči, aby se obrátili ode tmy ke světlu a z moci ďáblovy k Bohu, by tak přijali pro víru ve mne odpuštění hříchův a podíl mezi svatými.

Pročež, králi Agrippa, nebyl jsem neposlušen zjevení nebeského, nýbrž zvěstoval jsem nejprve obyvatelům Damašku a pak Jerusalemským a potom veškerému Judsku (dle čl. II. 37.) i pohanům, aby (1.) činili pokání (za minulost) a (2.) obrátili se k Bohu a (3.) aby přinášeli hodné ovoce kajícího srdce (v budoucnosti).

Pro tuto příčinu snažili se Židé mne chytnouti a zabítí, když jsem byl ve chrámě. Ale s pomocí Boží až podnes žiji, vydávaje svědectví malým i velkým, ničeho jiného nehlasaje leda to, co předpovídali proroci i Mojžíš, (kterého přece také vy sadduceové uznáváte), že to iž Kristus (dle Is. 53.) měl býti podroben utrpení a měl první vstáti z mrtvých a zvěstovati (dle Is. 49. 6.) světlo národu (židovskému) i pohanům.

Tolik když k svému obhájení promluvil, zvolal Festus hlasem velikým: Blázníš Pavle!

Mnoho učenosti přivádí tě do bláznovství. Ale Pavel řekl: Neblázním, vznešený Feste, nýbrž mluvím slova pravdivá a rozvážná. Znáť tyto věci král, ku kterému tak směle mluvím, a domnívám se, že nic z toho mu není tajno, neboť nic z těch věcí (stran rozšíření křesťanství) nedělo se jen pokoutně.

Věříš-li, králi Agrippa, prorokům? Víím, že věříš! Agrippa pak (chtěje ukončiti nemilou rozpravu, která mu začala zasahovati do svědomí), řekl Pavlovi (výsměčně): Málem bys mne přemluvil, že bych se stal křesťanem. (Tehdy název Christianus = křesťan zněl potupně aneb aspoň posměšně.) I řekl Pavel (břitce): Kéž by Bůh dal, abyste ať málem, ať mnohem, nejenom ty, nýbrž všichni, kteří mne slyší, stali se čnes takými, jakým i já jsem, (t. j. křesťany) vyjímaje tyto okovy.

I povstal král i vladař a Berenike a ti, kteří s nimi seděli. A když poodešli, rozmlouvali ve spolek řkouce: Zajisté nic ani smrti ani vězení hodného člověk ten neučinil. Agrippa pak řekl Festovi: Člověk tento mohl býti propuštěn, kdyby se nebyl odvolal k císaři. (Dle příznivého úsudku dnešní společnosti znělo patrně též elogium Festovo zaslané císaři, neboť Pavel byl v Římě propuštěn na svobodu.)

73. Čtvrtá cesta Pavlova.

Když tedy bylo rozhodnuto, že Pavel má býti dopraven po lodi do Italie, byl (na podzim r. 60. po Kr. P.) s jinými vězni, (kteří asi rovněž se odvolali k císaři), svěřen setníkovi,

jménem Juliovi, z Augustova (= císařského) pluku. (Augustus zřídil si zvláštní pluk vybraného a spolehlivého mužstva, které mělo dbáti o plnění císařských nařízení v říši římské.)

Vstoupivše tedy na loď adramytskou, která nastupovala cestu do Asijských (přístavních) měst, odrazili jsme (od Caesareje). (Adramyttium byl přístav Mysijský proti ostrovu Lesbos.) Byl pak s námi (!) Macedoňan Aristarch ze Soluně. (Evangelista Lukáš opět doprovází svého mistra Pavla =! Po čas jeho vazby v Caesareji bydlel asi u jáhna Filipa Evangelisty.)

Druhého pak dne jsme se zastavili v Sidonu. Julius pak přívětivě se měl k Pavlovi a dovolil mu jíti (ovšem v průvodu strážného vojína) k přátelům (= Sidonským křesťanům) a postarati se o sebe. (Bylť sv. Pavel skoro stále churav.)

A když jsme odtud odrazili, pluli jsme (na sever) za ostrov Cypr, poněvadž větry vály proti nám. (Proto se drželi při břehu. Podzimní vítr na Středozezemním moři fučí skoro trvale od severozápadu.) A brázdíce moře Cilické a Pamfylské dopluli jsme do Myry, která je (přístavem krajiny) Lycie, (= dnešní Andraki. Stará Myra byla jednou z obilních spížíren říše římské). A tam setník vyhledal (velikou, aspoň 180 stop dlouhou,) loď alexandrijskou, která plula (s obilím) do Italie, a převedl nás na ni. (Alexandrijské lodi z Afriky pluly často podél dlouhého pobřeží Asijského a Řeckého do Italie, aby se tak vyhnuly nebezpečným Africkým mělčinám = Syrtám.)

A když po mnoho dní zdlouhavě jsme se (proti větru) plavili a ztěží jsme se dostali proti Knidu (výběžku maloasijskému v jihozápadním cípu), protože vítr nám bránil, pustili jsme se k (ostrovu) Kretě (jihozápadním) směrem k (mysu) Salmone. A plující obtížně podél (jižního břehu ostrova), dospěli jsme k jednomu místu, které sluje Dobrý Přístav, v jehož blízkosti leží město Lasea (dnes v ssutinách).

Když pak takto dlouhý čas uběhl, (ač jindy za příznivého letního počasí došlo se z Myry až do Itálie za deset dní), a plavba stávala se nebezpečnou, neboť i čas (židovského) postu již minul. (který připadl ke konci září nebo počátkem října a od Pavla jistě byl přísně zachovávan, protože ta okolnost právě tak jasně Lukášovi v paměti utkvěla), tu napomínal je Pavel, řka jim: Muži, pozoruj, že plavba začíná býti spolena s nesnázemi a velikou škodou nejen pro náklad (= obilí) a loď, nýbrž i pro naše životy. (Po podzimní rovnodennosti začínají na Středozemním moři divé bouře. A Pavel, který prožil již třikráte hroznou bouři mořskou, měl bezpečné zkušenosti.) Ale setník (Julius) věřil více kapitánovi a správci lodi než slovům Pavlovým.

A poněvadž přístav (byť „Dobrým Přístavem“ od domorodců chlubně zvaný), nebyl vhodným pro přezimování, (jsa otevřen zimním větrům), uradili se velkou většinou, že vyplují odtud, aby se dostali, kdyby bylo možno, do (dalšího přístavu) Feniky, (dnešní Lutro, asi 48 km severozápadně odtud), na jihozápadním

pobřeží Kreta, a tam aby zůstali přes zimu. A když zavál jižní vítr, domnívajíce se, že svůj záměr provedou, pustili se dále těsně při břehu a plavili se podél Kreta

Ale za chvíli zdvihl se proti nim bouřlivý vítr, který slove Severovýchodák. A když jím byla loď zachváčena a nemohla odolati vichřicím, pustili jsme ji po větru, a byla unášena (směrem jihozápadním). A když jsme byli hnáni (32 km) k jednomu ostrovu, který se jmenuje Kauda, sotva jsme mohli zmocniti se člunu, (jak se za lodí po moři házel. Ten byl přivázán a tažen za lodí, aby sloužil k vystupování na pevninu, k vyloďování zboží anebo pro záchranu při rozbití lodi). Když pak jej vytáhli (na loď), užili toho záchranného prostředku, že přepásali loď (= stáhli ji napříč několikaterým lanem). A bojíce se, aby nebyli strženi na mělčinu, stáhli plachty a tak se nechali hnáti větrem (na zdařbůh). Když pak jsme byli zmítáni mohutnou vichřicí, vyhazovali druhého dne část nákladu a třetího dne vyhodili vlastníma rukama (— t. j. i Pavel a jeho průvodčí pomáhali —) i náradí lodní.

A když tak po více dní ani slunce se neukázalo ani hvězdy (a nevěděli tedy, kde jsou ani kterým směrem se ženou), a bouře ohromná zuřila, již ztráceli jsme všechnu naději na záchranu. A když již dlouho ničeho (pořádně) nejedli, tehdy Pavel stanuv uprostřed nich řekl: Mužové, měli jste ovšem mne poslechnouti a nehýbati se od Kreta a uspořiti si tyto nesnáze a škodu. Než nyní vám radím, abyste byli dobré

mysli, neboť nezahyne z vás žádná duše, leč jen loď. Neboť přišel ke mně dnes v noci posel (= anděl) Boha, jemuž náležím a kterému sloužím, a ten mi řekl: „Neboj se, Pavle, před císaře musíš býti postaven. A ejhle, daroval ti Bůh všechny, kteří plují s tebou.“ (On jistě za ně za všechny se modlil.) Protož dobré mysli buďte, mužové. Věřím zajisté Bohu, že tak to bude, jak mi bylo řečeno. Máme však (prý) se dostat na jakýsi ostrov.

Když však nadešla čtrnáctá noc (od vyplutí z Dobrého Přístavu), a my zmítáni jsme byli po moři Adriatickém, (jak se zvalo tehdy celé moře mezi Afrikou, Itálií a Řeckem), tu kolem půlnoci domnívali se plavci (dle zvuku vlnobití a dle bílých rozčeřených odražených vln), že se jim objevuje nějaká země. I spustili olovnici a našli (hloubku) dvaceti loktův. A když jsme odtud kousek dále se dostali, shledali (hloubku) stop patnácti. Obavájíce se tedy, abychom nenarazili na (pobřežní) úskalí, spustili se zadu lodi čtyry kotvy. I toužili, aby byl den.

Když pak lodníci zamýšleli z lodi utéci a již spustili člun na vodu pod záminkou, jakoby hleděli také s přídě lodi kotvy upevniti (a s člunu dále od lodi je umístiti, prohlédl Pavel jejich hru a) řekl setníkovi a vojákům: Nezůstanou-li tito (zkušeni námořníci na lodi, nemůžete vy (lodnictví nezkušeni) býti zachráněni. Tu přefáli vojáci provazy u člunu a nechali jej odplavati, (než ještě je lodníci do něho spustili).

A když začalo svítati, prosil Pavel všechny, aby pojedli, řka jim: Čtrnáctý den je dnes, co čekáte (na uklidnění moře) a hladoví ničeho jste (pořádně) nepojedli. Proto prosím vás, abyste pojedli pro záchranu vašeho zdraví, neboť žádnému z vás ani vlas s hlavy se neztratí. A když to řekl, vzal chléb a díky vzdal Bohu přede všemi. I ulomil si a počal jísti. I upokojili se všichni a jedli i oni. Bylo pak nás všech duší na lodi dvě stě sedmdesát šest.

A nasytivše se pokrmem, ulehčovali lodi tím, že vyhazovali pšenici do moře, (neboť musila se loď nadlehčiti, měla-li se dostat co možná nejbliže ku břehu). Když pak nastal den, nepoznávali, jaká by to byla země, (že jsou u ostrova Malty), ale zpozorovali jakýsi záliv s nízkým pobřežím a přemýšleli, jak by mohli k němu s lodí přistáti. A než by vytáhli (těžké) kotvy, (raději přetali lana jejich a) hodili je do moře. A spolu rozvázali spojovací provazy kormidel, (aby se volně hýbala dle proudu vody). A vytáhnuvše menší plachtu podle vání větru, dali se hnáti ku břehu. A když jsme narazili na náplav, kde srážejí se dva proudy mořské, uvázla loď. A předek lodi tkvěl bez pohnutí (uváznuv v naplavenině), zadek však praskal pod nárazem vln.

Vojínové pak radili, aby vězně zabili, by jim žádný neodplaval a neutekl (neboť za ně ručili svým životem). Ale setník chtěje zachrániti Pavla, zabránil tomu. A poručil, aby ti, kteří uměli plavati, skočili do vody první. A tak vyvázli a dostali se na zemi. Ostatní pak

dopluli dílem na prknech, dílem na troskách lodi. A tak se stalo, že všichni lidé vyvázli na pevnou zemi (a předpověď Pavlova se splnila).

(Místo to na ostrově Maltě dosud se nazývá Zálivem sv. Pavla. Učenci zjistili přesně všechna předchozí udání sv. Lukáše o tomto místě: Vzdálenost od ostrova Kaudy k zálivu sv. Pavla na Maltě činí 474 míle mořské. Dle úsudku znalců vykonala plachetní loď za popsaneho povětří $1\frac{1}{2}$ mořské míle za hodinu čili 36 mil. za den. (1 m mořská = 1.85 km.) Neboli celou uvedenou cestu vykonali za 13 celých dní a několik hodin, což úplně souhlasí se slovy Pavlovými. — Mezi ostrovem Maltou a ostrůvkem Salmoneta skutečně se srážejí dva proudy mořské a tvoří naplaveninu až podnes. — U blízkého mysu Koura skutečně je daleko slyšeti odraz mořských vln. — Též měření hloubky vodní v těch místech úplně se shoduje s udáním prvního církevního dějepisce Lukáše.)

74. Splněná předpověď.

Když tak jsme byli zachráněni, tehdy jsme se dověděli (od lidí, kteří přiběhli k břehu), že ostrov se jmenoval Melita (dnešní Malta, mezi Sicilií a Afrikou. Ostrov ten byl punskou osadou až do r. 218. př. Kr. P. Obyvatelé jeho byli potomky Féniciánův a mluvili starofénickým nářečím. Ovšem že s cizinci mluvili po řecku. Až podnes mluví tam jazykem svých starodávných předků. V době Pavlově náleželi k římské provincii Sicilii). Domorodci pak nám prokazovali nemalou pohostinnost. Neboť rozdělali oheň

a opatřili nás všechny (276!) proti dešti, který se spouštěl, i proti zimě.

Když pak Pavel sebral náručí roští a vložil na oheň, zmije, (probuzená teplem ze zimní ztuhlosti), utíkajíc před horkem, připjala se mu na ruku. Když pak domorodci uzřeli, kterak bestie visí mu na ruce, pravili si vespolek: Jistě je člověk tento vražedník, který sice vyvázl z moře, ale bohyně pomsty (= řecká Dike, římská Astraea) nenechá ho žíti. Ale on setřásl to zvíře do ohně, aniž co zlého utrpěl. Oni však se domnívali, že naběhne (otokem) anebo že náhle padne a umře. Když však dlouho (marně) čekali a viděli, že nic zlého se s ním neděje, změnili se (ve smýšlení) a říkali (jako druhdy Lykaonští dle čl. II. 34.), že je bohem. (Tak se splnila předpověď Páně v čl. I. 195., že učeníci Jeho budou hady bráti a nic jedovatého jim neuškodí.)

75. Odměněná dobrotivost.

V těch místech pak byly statky vladaře ostrova (= římského legáta, podřízeného prokonsulovi Sicilskému), jménem Publia, který nás (laskavě) přijal a po tři dny přátelsky hostil. (Zde máme opět doklad přesnosti Lukášovy; on nazývá Publia úředním titulem Protos = první. A skutečně nápisy vykopané na Maltě nám dosvědčují, že legát římský byl zván od domorodců Protos.)

Stalo pak se, že otec Publiův ležel trýzněn horečkou a úplavicí. (V tom spojení mluví o té časté tehdy nemoci i starý řecký lékař Hippokrates.) K němu tedy vešel Pavel a když se nad

ním pomodlil a vložil na něho ruce, uzdravil jej. (Nezapomeňme, že nám to opět praví sám lékař Lukáš!) A potom všichni, kdož byli na ostrově nemocni, přicházeli a byli uzdravováni. (Mezi zálivem sv. Pavla a městem Civita Vecchia jest jeskyně, která se označuje jako zimní útluk našich trosečníkův.) Oni pak také všeliké pocty nám prokázali, a když jsme odjížděli, naložili nám, čeho bylo zapotřebí (na další cestu).

(Dle křesťanského podání byl Publius potom prvním biskupem na Maltě. Když celé tři měsíce Pavel tam prodel, jistě neopomenul použití té doby k rozšíření víry Kristovy mezi domorodci. Oni sami odvozují dle národního podání počátek křesťanství u nich od sv. Pavla.)

76. K cíli dlouhé cesty.

Konečně po třech měsících (pobytu na Maltě) vypluli jsme (někdy počátkem března) na lodi Alexandrijské, jež byla na ostrově přes zimu a měla za odznak Blížence (Kastora a Polluxe. Tato dvojčata z bájesloví řeckého byla ochránci té lodi, a jejich dřevěné sousoší zdobilo dle tehdejšího zvyku zoban lodní. Všeobecně byli považováni od námořníků za ochránce tonoucích). A když jsme dojeli (za den) do Syrakus, (velikého a bohatého města na jihovýchodním břehu Sicílie), zdrželi jsme se tam po tři dny (čekající na příhodný vítr). Odtud těsně podél pobřeží a (pak zatačkou) dostali jsme se do Rhegia (na nejjižnějším výběžku Itálie). A když po jednom dni (zastávky) zavál

(příznivý) jižní vítr, (projeli jsme šťastně mezi pověstnými soutěskami Skyllou a Charybdou v úžině Messinské a) přijeli jsme druhého dne do Puteoli (při zálivu Neapolském. Tam dle římských dějepisců končily svou plavbu všechny velké lodě s nákladem určeným pro Řím, neboť po řece Tibeře jezdily jen malé loďky).

Tam (v Puteoli) jsme našli bratry (= křesťany. Hle, jak bylo křesťanství po Itálii už rozšířeno). A žádání jsme byli (od nich), abychom zůstali u nich po sedm dní, (patrně přes neděli). A tak (potom) jsme se dostali do Říma (v březnu r. 61. po Kr. P.)

Odtud (= z Říma) pak bratří, když (o nás) uslyšeli, vyšli nám vstříc (někteří) až na Forum Apiovo, (asi 64 km od Říma), někteří pak ke Třem Hospodám (o 16 km blíže k Římu). Když pak je Pavel uzřel (zbavil se únavy tělesné i duševní a) nabyl důvěry, vzdávaje díky Bohu. (Vítali ho jistě nám už známí křesťanští manželé Aquila a Priscilla, kteří se zase po smrti Klaudiově vrátili z Asie do Říma, pak Andronikus, Junias a jiní žáci jeho z Řecka a Asie.)

Když pak jsme přišli do Říma, dostal Pavel (vlivem příznivého elogia Festova a pravděpodobně i přímlovou setníka Julia) dovolení, že smí zůstat sám pro sebe se svým strážným vojínem. (Poněvadž pak stráž ta se střídala, vnikalo učení Páně z úst Pavlových i do císařského vojska, jak sám praví v listě k Filip. 1. 12.)

77. Cíl dávných tužeb.

Po třech pak dnech svolal Pavel předáky židovské. (Za prvních mírných pěti let vlády Neronovy nebylo dbáno vypovídacího ediktu Klaudiova z r. 50. a Židi se těšili bývalé svobodě.) Když pak se sešli, mluvil k nim (dle hlavního obsahu asi toto): Muži bratří, já ničehož neučiniv ani proti národu ani proti obyčejům otcovským, byl jsem spoután a vydán od Jerusalemských v ruce Římanův. A ti když se mnou učinili výslech, chtěli mne propustiti, protože nebylo na mně žádné viny smrti. (Tak soudil velitel Lysias i vladaři Felix a Festus i sám král Agrippa.) Ale když Židé tomu odporovali, byl jsem přinucen odvolati se k císaři, ale ne abych snad na svůj lid chtěl něco žalovati. (Byliť Židé už tak dost od Římanů nenáviděni a opovrženi.) Pro tu tedy příčinu žádal jsem vás viděti a k vám promluviti, (že nepřišel do Říma nějaký nepřítel lidu židovského, nýbrž věrný syn svého národa.) Pro naději Israele (v Mesiáše) zajisté jsem spoután tímto řetězem (na pravé ruce).

Ale oni mu řekli (velmi přívětivě); My ani žádného listu o tobě z Judska jsme nedostali, ani žádný z bratří nepřišel a nepřinesl nám zprávy, ani nikdo nic zlého o tobě neřekl. Chceme však slyšeti od tebe, jak smýšlíš, neboť známo je nám ovšem o té sektě (křesťanské, o které jsi se zmínil), že všude se jí klade odpor. (Římští Židé jsou teď skromni a velmi opatrní v řeči k Pavlovi, neboť necítí se sami v Římě dosud jako doma a nechtějí vyvolávati spory jako před r. 50, aby římské úřady neměly záminky

vystoupiti proti nenáviděnému „pronárodu“, a a aby třeba edikt Klaudiův neoživl.)

78. Stará nemoc.

V domluvený pak den přišlo jich více k Pavlovi do jeho příbytku. A on jim vykládal, vydávaje svědectví o království Božím a uváděje jim doklady o Ježíšovi ze zákona Mojžíšova a z prorokův od rána až do večera. A někteří věřili tomu, co bylo (od něho) řečeno, ale jiní nevěřili. A když vespolek nesouhlasili (bezpochyby opět jako stoupenci strany farizejské a sadducejské), rozcházel se, an Pavel to jedno (veliké a významné) slovo jim (ještě) řekl: Případně zajisté mluvil Duch svatý skrze proroka Isaiáše (6.9) k otcům našim řka: Jdi k tomu lidu a rci jim: „Uchem vyslechnete a neporozumíte a očima uzříte a nepoznáte. Neboť ztučnělo srdce lidu toho, a ušima těžko slyšeti a oči své přivírali, aby snad očima neprozřeli a ušima nevyšlechli a srdcem nesrozuměli, abych jich snad (naposled) neuzdravil.“ (Týmiž slovy prorokovými káral druhdy ve čl. I. 85. sám Kristus Pán svůj nešťastný zaslepený národ.) Budiž vám tedy známo, že pohanům bylo posláno toto spasení Boží, a oni ho poslechnou.

A když to řekl, odešli od něho Židé majíce mezi sebou živou hádku.

79. Poslední zpráva.

Zůstal pak Pavel po celá dvě léta (= r. 61.—63.) ve svém nájmu a přijímal všechny,

kteří k němu přicházeli (nejen z Říma a Itálie, nýbrž i z Řecka a z daleké Asie).

I kázal o království Božím a hlásal učení o Pánu Ježíši Kristu se vsí smělostí a bez překážky.

(„Co se dále dělo od propuštění Pavlova na svobodu, to znáš, vznešený Theofile, z vlastní zkušenosti,“ mohl dodati sv. Lukáš. — Tobě pak, český Bohumile, dávají to tušiti ty tisíce a tisíce křesťanů, které se objevily překvapenému Římu při brzkém pronásledování Neronově.)

80. Závěrečné slovo.

(Ač nevíme nic určitého o průběhu soudu, Pavlova v Římě, přece se můžeme domnívati, že byl projednán tehdy, kdy velekněz Ismael přišel do Říma žalovat na krále Agrippu II. a vladaře Festa. Velerada totiž dala zbudovati vysokou zeď, aby král se svým dvořanstvem neměl z oken paláce vyhlídky na nádvoří chrámová. Festus na žádost královu poručil Židům, aby zeď strhli. Židé se odvolali k císaři. Nero na přímluvu císařovny Popeje Sabiny, která byla židovského původu, rozhodl ve prospěch Židův. Ale soud proti Pavlovi patrně prohráli pro nepřítomnost očitých svědků dle přesného znění římského práva.

Když tedy byl po dvouletém věznění v Římě propuštěn na svobodu, vydal se dle tvrzení sv. Klimenta, žáka to Petrova a čtvrtého papeže, na pátou apoštolskou cestu do Španěl. Dle zpráv církevních starých spisovatelův i dle jeho vlastních poznámek v listech můžeme jej

stopovati na šesté apoštolské cestě po Asii a Řecku. Dle církevního dějepisce Eusebia sešel prý se v Korintě s Petrem a spolu odebrali se do Říma, sídla Petrova, kde společně zemřeli 29. června r. 67. po Kr. P. za pronásledování Nero-
nova, Petr na kříži a Pavel mečem.)

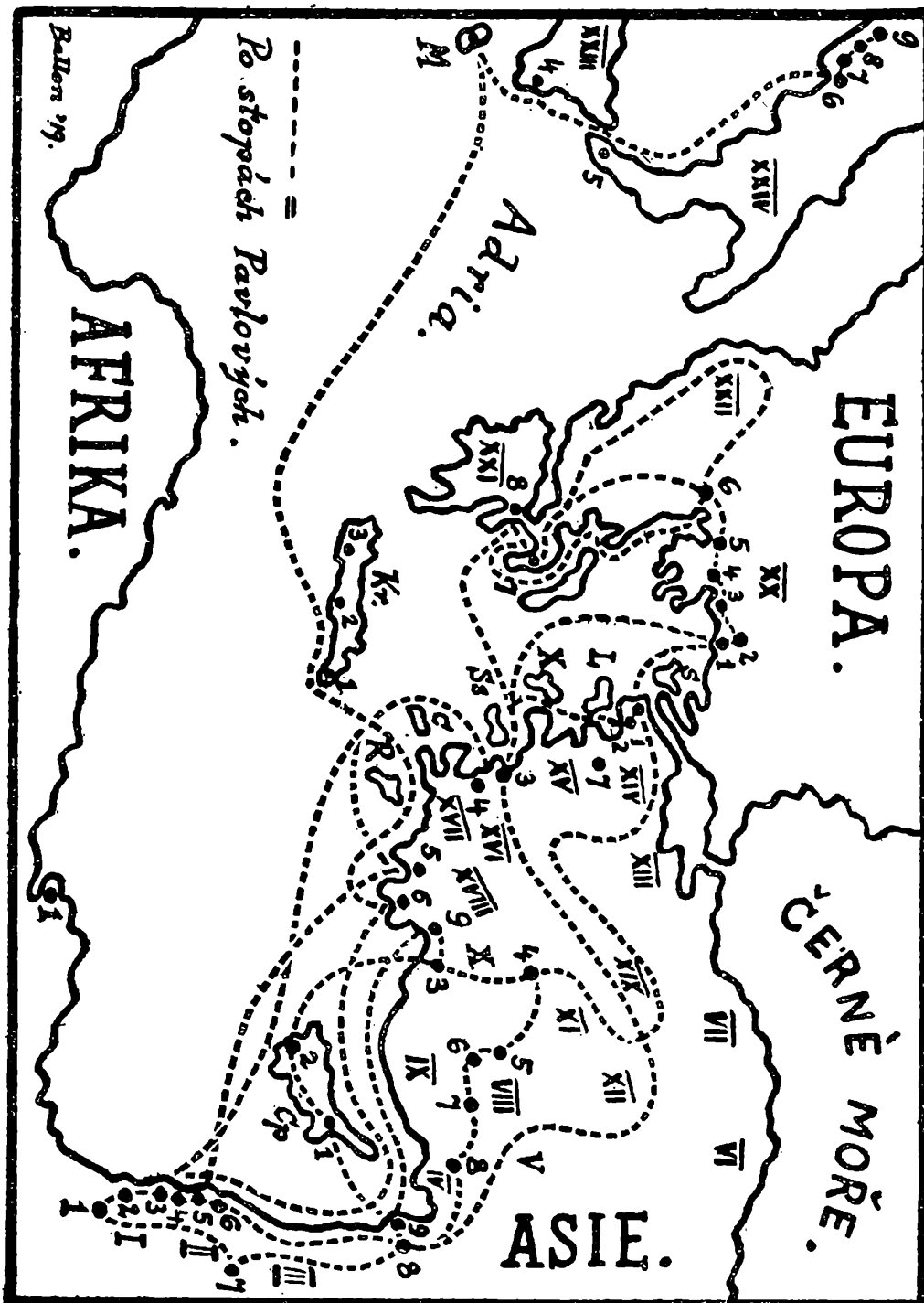
81. Dozvuk.

Znova a znova pročítáje „Dozvuk Krásného Poselství“, čili Skutky Apoštolské poznáš, český Bohumile, že církev naše katolická, jediná pravá církev Páně, je táž dnes jako byla tehdy za dob apoštolských ve svém Božském učení, ve svých vznešených zásadách i ve všech podstatných zařízeních, ale my sami že jsme se daleko odchýlili od ducha prvních křesťanův, a že tedy je nám potřebí vrátiti se do jejich šlépějí, abychom zase byli pravými a celými křesťany. To kéž nám dá Učitel a Spasitel všech národů na přímluvu svých největších hlasatelův a vyznavačů, Petra a Pavla! Amen = Staň se!

* * *

Vox de cruce: Bene scripsisti de me, Thoma; quam ergo mercedem accipies?

Cui ille: Non aliam, Domine, nisi Teipsum.
(Utinam!)

82. Označení krajín.

I.	Palestina
II.	Fénicie
III.	Syrie
IV	Cilicie
V.	Kappadocia
VI.	Pontus ^o
VII.	Paflagonia
VIII.	Lykaonia
IX.	Isauria
X.	Pamfilia
XI.	Pisidia
XII.	Galatia
XIII.	Bythlnia
XIV.	Mysia
XV.	Lydia
XVI.	Ionia
XVII.	Karia
XVIII.	Lycia
XIX.	Frygia
XX.	Macedonia
XXI.	Achaja = Řecko
XXII.	Illyrikum
XXIII.	Silicia
XXIV	Italia

83. Označení ostrovů.

S = Samothrake	C = Kos
L = Lesbos	R = Rhodos
X = Chios	Cp = Cypros
Ss = Samos	Kr = Kreta
M = Malta	K = Kauda

84. Přibližná poloha měst.

Alexandria	Afr. 1.
Amfipolis	XX. 3.
Antiochia Pis.	XI. 4.
Antiochia Syr.	III. 8.
Antipatris	I. 2.
Apollonia	XX. 4.
Assos	XIV 2.
Atheny	XXI. 7.
Attalia	X. 9.
Berea	XX. 6.
Caesarea	I. 3.
Damašek	III. 7.
Derbe	VIII. 7.
Dobry Přístav	Kr. 2.
Efesus	XVI. 3.
Filippy	XX. 2.
Forum Apii	XXIV 7.
Ikonium	VIII. 5.
Jerusalem	I. 1.
Kenchrea	XXI. 9.
Korint	XXI. 8.
Lystra	VIII. 6.
Miletos	XVI. 4.
Myra	XVIII. 6.
Neapolis	XX. 1.
Pafos	Cp. 2.
Patara	XVII. 5.
Perge	X. 3.
Fénix	Kr. 3.
Ptolomais	II. 4.
Puteoli	XXIV 6.

Rhegium	XXIV. 5.
Řím	XXIV. 9.
Salamis	Cp. 1.
Salmone	Kr. 1.
Seleucia	III. 9.
Sidon	II. 6.
Soluň	XX. 5.
Syrakusy	XXIII. 4.
Tarsus	IV. 8.
Thyatira	XV. 7.
Troas	XIV. 1.
Tři Hospody	XXIV. 8.
Tyrus	II. 5.

85. Po stopách Pavlových.

(Číslice římská značí kraj, arabská přibližnou polohu města. Tedy na př. Filippy (XX. 2.) leží v Macedonii (XX.) asi kde tečka je označena 2)

I. cesta jeho: Antiochia Syrská (III. 8.) — Seleucia (III. 9.) — Salamis (Cp. 1.) — Pafos (Cp. 2.) — Perge (X. 3.) — Antiochia Pis. (XI. 4.) — Ikonium (VIII. 5.) — Lystra (VIII. 6.) — Derbe (VIII. 7.) — (Zpět:) Lystra — Ikonium — Antiochia Pis. — Perge (X. 3.) — Attalia (X. 9.) — Seleucia (III. 9.) — Antiochia Syr. (III. 8.)

II. cesta jeho: Antiochia (III. 8.) — Tarsus (IV. 8.) — Derbe (VIII. 7.) — Lystra (VIII. 6.) — Ikonium (VIII. 5.) — Galatia (XII.) — Bythinia (XIII.) — Mysia (XIV.) — Troas (XIV. 1.) — Neapolis (XXI. 1.) — Filippy (XX. 2.) — Soluň (XX. 5.) — Berea (XX. 6.) — (po moři) Atheny (XXI. 7.) — Kenchrea (XXI. 9.) —

Korint (XXI. 8.) — (Zpět:) Efezus (XVI. 3.) — Caesarea (I. 3.) — Jerusalem (I. 1.) — Antiochia Syrská (III. 8.)

III. cesta jeho: Antiochia — Kappadocia (V.) — Galatia (XII.) — Frygia (XIX.) — Efezus (XVI. 3.) — Macedonia (XX.) — Illyricum (XXII.) — Řecko (XXI.) — Korint (XXI. 8.) — Macedonia (XX.) — Filippy (XX. 2.) — Neapolis (XX. 1.) — Troas (XIV. 1.) — Assos (XIV. 2.) — Miletos (XVI. 4.) — Patara (XVIII. 5.) — Tyrus (II. 5.) — Ptolomais (II. 4.) — Caesarea (I. 3.) — Jerusalem (I. 1.)

IV cesta jeho: Caesarea (I. 3.) — Sidon (II. 6.) — Cypros (Cp.) — Myra (XVIII. 6.) — Kreta — Kauda — Malta — Silicia — Rhegium (XXIV. 5.) — Puteoli (XXIV. 6.) — Řím (XXIV. 9.)

Výňatky ze skutků apoštolských

připadající na některé neděle nebo svátky najdeš označeny hvězdičkou * na počátku i na konci * v udaném článku:

Sv. Štěpána	14.
Nejsv. jména Ježíš	7.
Velik. pondělí	23.
Velik. úterý	31.
Nanebevstoup. Páně	2.
Sv. Ducha	4.
Svatoduš. pondělí	23.
Svatoduš. úterý	16.
Sv. Petra a Pavla	27. a 28.

PŘÍJEM A VÝDAJ
DĚDICTVÍ SV. CYRILLA A METHODĚJE
 OD 1. LEDNA 1923 DO 31. PROSINCE 1923

Příjem a vydání		Na úpisech K	Na hotovosti K
	Koncem r. 1922 obnášelo jmění	172.700.—	1.752·99
	Nový příjem r. 1923:		
I.	Úroky z jistin		7.703·78
II.	Členské vklady a splátky		471.—
III.	Knihy a příspěvky na podíly		5.134·80
IV.	Rev. P. T. Ballon, autor podílu, na podíl		48.962.—
	Součet příjmů		<u>62.271·58</u>
	Vydání r. 1923:		
I.	Podíl na r. 1923: Ballon, Krásné poselství 1. část		38.810.—
	Podíl na r. 1924: Ballon, Krásné poselství 2. část		17.440.—
	Tisk stanov		48.—
II.	Knihař: Vazba s daní obr.		5.509·20
	Knihař: Expedice, poštovné		1.179·95
III.	Daně		418.—
IV.	Různé		624·80
	Součet výdajů		<u>64.029·95</u>
	Rozvaha:		
	Když se od příjmů	172.700.—	62.271·58
	odečte výdaj		64.029·95
	je za rok 1923 schodek		1.758·37
	Použije-li se k úhradě schodku hotovosti ze začátku roku		1.752·99
	má koncem r. 1923 spolek jmění na úpisech	172.700.—	
	Schodek		<u>5·38</u>

Dr. **Jos. Pospíšil**, starosta. Dr. **Jos. Samsour**, pokladník.
Ant. Bartoš, jednatel. **Emil Procházka**, zkoumatel účtů.

DŮLEŽITÉ POKYNY.

1. Každý spoluúd Dědictví může si na předložení svého odběrného lístku **vybírat** knihy v knihkupectví, jež si zvolil, a to:

buď v **Občanském (dříve benediktinském) knihkupectví v Brně**,
neb v **Cyrillo-Method. knihkupectví (Gustava Francla) v Praze**,
neb v **knihkupectví Ignáta Hofírka v Olomouci**.

2. **Poštou** zašlou se podíly na projevené přání, **hradí-li se celé poštovné**.

3. **Nový úd** Dědictví dostane **zdarma** 3 staré podíly za náhradu poštovného.

4. **Diplom Dědictví**, umělecky provedený, obdržeti mohou údové za náhradu 10 K.

5. **Odběrný arch vyčerpaný** vymění pokladník za nový za náhradu 2 K. **Ztratí-li** někdo odběrný arch, nový může dostati od pokladníka za náhradu 5 K.

5. Knihkupci, vydávající údům podíly, mají právo žádati **poplatek** stanovený výborem.

7. **Dopisy** v záležitostech Dědictví buďtež posílány na adresu: buď **starosty** Dědictví t. č. J. M. Dr. **Jos. Pospíšil**, gen. vikář v Brně, Petrov, neb **pokladníka** Dědictví t. č. Msgr. Dr. **Jos. Samsour**, prof. bohosl. v Brně, Antonínská 1.

8. **Peníze** buďtež posílány vyžádaným **složným lístkem** neb poštovní poukázkou na adresu:

Pokladnictví Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje v Brně,
alumnát, Antonínská 1.

9. **Orgánem** Dědictví sv. Cyrilla a Methoděje jsou časopisy: **Den, Našinec, Občanské Noviny**.

10. Kdo si nevyzvedne podíl **během 5 let po vyjití**, pozbývá naň práva. Podíl ten **propadá**.

Duchovní milosti.

Údům, kteří o **slavnosti sv. Cyrilla a Methoděje** nebo v oktávě téže slavnosti svaté svátosti hodně přijmou, některý kostel navštíví a na úmysl sv. Otce se pomodlí, udělil papež Pius IX. brevem ze dne 21. listop. 1856, **plnomocné odpustky**, které i duším v očistci se přivlastnit mohou.

V oktávě sv. apoštolů Cyrilla a Methoděje obětuje se za živé a mrtvé spoluúdy **mše sv.** (Stanovy § 4, 8.)

OPRAVY.

I. část.

Na straně:

15. místo: před 800 lety má býti: před 500 lety.
16. (5) dnové má býti (8) dnové.
19. Clincarinu má býti Ain Karinu.
64. Hinnaroth má býti: Kinnaroth.
99. nohou mých má býti hlavy mé.
118. společné má býti společenské.
132. sešlo k pohřbu má býti: sešlo s pohřbu.
139. Dichtivá má býti: Dychtivá.
141. učimli čin má býti: učím, není.
202. Malachiáš tudíž má býti: Malachiáš totiž.
224. mučí má býti: muži.
230. v jistých věcech má býti: v jiných věcech.
236. Pohlédni! má býti: Prohlédni!
248. zástupcové má býti: zástupové.
273. na něho má býti: na někoho.
280. opojeností má býti: žráčstvím.
306. jej vzal má býti: je vzal.
338. prošlý má býti: pošlý.
340. přes má býti: před.
348. „ splnomocněných zástupů má býti: zplnomocněných zástupců.
228. před odstavcem: Tu povolal jej král... jest vložiti: Užtevše pak spoluslužebníci jeho, co se událo, zarmoutili se velice a přišedše, pověděli pánu svému všecko, co se bylo stalo.

II. část.

3. vynecháno za slovem pravděpodobně: v r. 63. po Kr. v Římě.
10. místo: (Mladší syn) má býti: (Mladší, syn).
11. vynecháno za slovem ve věku: asi.
16. místo: utekl se má býti: utekli se.
18. místo: na odpouštění má býti: na odpuštění.

Na straně:

22. ísto: u Nádherné brána má býti: u Nádherné brány.
25. Jerulemští má býti: Jerusalemszí.
43. tam jej má býti: tam v údolí cedronském jej.
50. až byla má býti: ač byla.
54. Všeobecná má býti: Všeobecné.
73. čl. III., 5 má býti: čl. II., 5.
76. „ Paphos má býti: Pafos.
81. vynecháno za slovem: krajině,: vyžádalo ještě značnou dobu.
81. místo: Hist. Naf. má býti: Hist. nat.
92. z prvního má býti: z prvního.
112. mocný a prý má býti: mocný prý.
118. Meudros má býti: Meandros.
131. sauduceji má býti: Sadduceji.
135. Doložená žaloba má býti: Odložena žaloba.
139. Kdy byl má býti: Když byl.
143. rodinou má býti: rodinnou.
145. to iž má býti: totiž.
157. slyšeti má býti: slyšeli.
161. Bythlnia má býti: Bythinia.

Ostatní malé tiskové chyby si opraví laskavý čtenář sám.

